

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Bc. Julie Kolodnytska

Pravomoci Evropského parlamentu ve vnějších vztazích

Diplomová práce

Olomouc 2018

Prohlášení

„ Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Pravomoci Evropského parlamentu ve vnějších vztazích* vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 30. 6. 2018

.....“

Bc. Julie Kolodnytska

Poděkování

Velmi ráda bych chtěla poděkovat vedoucímu diplomové práce, doc. JUDr. Václavu Stehlíkovi, LL.M., Ph.D., za jeho odborné vedení i cenné připomínky, bez kterých by se tato diplomová práce neobešla.

Obsah

Seznam použitých zkratk	6
Úvod	8
1. ZAPOJENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU DO VNĚJŠÍCH VZTAHŮ EU	11
1.1. Formální pravomoci Evropského parlamentu	11
1.2. Neformální pravomoci Evropského parlamentu	13
1.2.1. Rozpočtové meziinstitucionální dohody	14
1.2.2. Meziinstitucionální dohody v oblasti mezinárodních smluv	15
1.2.3. Meziinstitucionální dohody vztahující se k SZBP	16
1.2.3.1. Meziinstitucionální dohoda uzavřená s Evropskou komisí	17
1.2.3.2. Meziinstitucionální dohoda uzavřená s Radou EU	19
1.3. Hlavní aktéři Evropského parlamentu vystupující ve vnějších vztazích	22
1.3.1. Předseda Evropského parlamentu	22
1.3.2. Parlamentní výbory	23
1.3.3. Parlamentní delegace	25
1.4. Nástroje Evropské parlamentu ve vnějších vztazích EU	26
1.4.1. Souhlas Parlamentu k mezinárodním dohodám	27
1.4.2. Parlamentní dohled	29
1.4.3. Meziparlamentní spolupráce	32
2. VYBRANÉ POLITIKY VNĚJŠÍCH VZTAHŮ EVROPSKÉ UNIE	33
2.1. Společná zahraniční a bezpečnostní politika	33
2.1.1. Evropská služba pro vnější činnost a Vysoký představitel pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku	38
2.2. Přístupové procesy v oblasti rozšiřování	42
2.2.1. Vystoupení z Evropské unie	44
2.3. Vnější smlouvy	45
2.4. Společná obchodní politika	47

3. CASE STUDY	51
3.1. SWIFT dohoda.....	51
3.1.1. Návrh SWIFT dohody z roku 2009	52
3.1.2. Návrh SWIFT dohody z roku 2010	54
3.2. ACTA dohoda	55
3.3. TTIP dohoda	59
Závěr.....	62
Seznam použitých zdrojů.....	64
Abstrakt	73
Klíčová slova.....	73
Abstract	74
Key words	74

Seznam použitých zkratk

ACTA dohoda	Obchodní dohoda proti padělatelství (Anti-Counterfeiting Trade Agreement)
C – 263/14	Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 14. června 2016, Evropský parlament v. Rada EU, C – 263/14, ECLI: EU: C: 2016: 435.
C – 658/11	Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 24. června 2014, Evropský parlament v. Rada EU, C – 658/11, ECLI: EU: C: 2014: 2025
COSAC	Konference parlamentních výboru pro evropské záležitosti
EP	Evropský parlament
EÚLP	Evropská úmluva pro lidská práva
GATS	Všeobecné dohody o obchodu se službami týkající se ochrany osobních údajů
Interinstitucionální dohoda 2002	Interinstitutional agreement of 20 November 2002 between the European Parliament and the Council concerning access by the European Parliament to sensitive information of the Council in the field of security and defence policy, OJ C-298, 30 November 2002, s. 1 – 3.
Interinstitucionální dohoda 2014	Interinstitucionální dohoda ze dne 12. března 2014 mezi Evropským parlamentem a Radou o předávání utajovaných informací v držení Rady, jež se týkají záležitostí mimo oblast společné zahraniční a bezpečnostní politiky, Evropskému parlamentu a o jeho nakládání s nimi. Úř. Věst. C 95, 1. dubna 2014, s. 1 – 7.
JEA	Jednotný evropský akt
Jednací řád EP	Jednací řád Evropského parlamentu. 8. volební období (leden 2017).

LS	Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, podepsaná v Lisabonu dne 13. prosince 2007. Úř. věst. C 306, 17. prosince 2007, s. 1-271.
Protokol č. 1	Protokol o úloze vnitrostátních parlamentů v evropské unii
Rámcová dohoda	Rámcová dohoda o vztazích mezi Evropským parlamentem a Evropskou komisí, Úř. věst. L 304, 20. listopadu 2010, s. 47 – 62.
Rozhodnutí Rady 2010/427/EU	Rozhodnutí Rady 2010/427/EU ze dne 26. července 2010 o organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost
SBOP	Společná zahraniční a obranná politika
SEU	Smlouva o Evropské unii (konsolidované znění). Úř. věst. C 326, 26. října 2012, s. 13-390.
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie, Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie. Úř. věst. C 326, 26. října 2012, s. 47-390.
SOP	Společná obchodní politika
SWIFT dohoda	Dohoda SWIFT o převodu bankovních údajů do USA pro účely boje proti terorismu (SWIFT agreement on bank data transfers to the US for counter-terrorist purposes)
SZBP	Společná zahraniční a bezpečnostní politika
TTIP dohoda	Transatlantické obchodní a investiční partnerství (The Transatlantic Trade and Investment Partnership)

Úvod

Vnější vztahy Evropské unie představují ve své podstatě zahraniční politiku Evropské unie, kde jsou prosazovány s maximálním úsilím zájmy a cíle Unie. Evropská unie je v současné době považována za jednoho z největších hybatelů na mezinárodní úrovni. Díky právní subjektivitě má legitimní právo vystupovat ve vnějších vztazích, resp. uzavírat mezinárodní smlouvy se třetími zeměmi nebo mezinárodními organizacemi v oblasti obchodních politik, rozvojových spoluprací nebo v otázce bezpečnosti či ekonomických záležitostí. Prostřednictvím svých politik se aktivně snaží pomáhat zaostalým třetím zemím, ale také neopomíjí podporovat i ekonomicky rozvinuté země, a prohlubovat s nimi vzájemné vztahy. Primárním cílem Unie, v rámci těchto politik, je snaha o vytvoření lepší demokracie, rovnosti a právního státu, kde budou řádně dodržovány lidská práva a důstojnost jeho obyvatel.¹

Evropský parlament je jednou ze základních institucí, jež se podílí na řádném fungování Evropské unie. Jedná se o stálý nadnárodní orgán, jehož poslanci jsou přímo voleni evropskými občany. Díky těmto přímým volbám je primárním úkolem Evropského parlamentu, snaha hájit zájmy všech občanů Evropské unie. Podíváme-li se na historický vývoj institucí Evropské unie, lze s jistotou říci, že Evropský parlament jako jediný ze všech orgánů prošel největšími institucionálními změnami už od počátku integračních procesů Evropské unie. Jeho evoluci lze pozorovat především na jeho pravomocích, které se téměř s každou revizí zakládajících smluv EU neustále rozšiřují. V době jeho založení disponoval pouze konzultačními pravomocemi, které jej opravňovaly se vyjadřovat k diskutovaným návrhům jen minimálně a bez možnosti výsledek jakkoliv ovlivnit. Tento nedostatek legislativní pravomoci byl překonán až v osmdesátých letech, kdy byl přijat Jednací evropský akt, jenž zavedl dvě nové pravomoci. Jednalo se o pravomoc spolupráce (tzv. kooperační proceduru), a pravomoc souhlasu. Od tohoto okamžiku dochází ke změnám ve vztazích mezi Radou EU a Evropskou komisí, jež se aktivně podílejí na legislativních procesech, neboť díky nové pravomoci může Parlament fakticky oddálit přijímání rozhodnutí prostřednictvím předkládání pozměňovacích návrhů. Druhou pravomocí, resp. pravomocí souhlasu, dochází k většímu upevnění postavení Evropského parlamentu v oblasti vnějších vztahů Evropské unie, neboť na základě této pravomoci dochází k vyzdvižení Evropského parlamentu do rovnocenného postavení s Radou EU, která dříve rozhodovala jednomyslným souhlasem. Další posun nastal až s přijetím Maastrichtské smlouvy v devadesátých letech, kde byla pravomoc spolupráce pozvednuta na vyšší úroveň, resp. na pravomoc spolurozhodování. Jeho důsledkem je bližší postavení Evropského parlamentu vůči Radě EU v legislativních

---

¹ Článek 2 SEU.

aspektech, jelikož může de facto vetovat určitá legislativní rozhodnutí. Rovněž došlo k upevnění vztahů i vůči Evropské komisi, kde se aktivně podílí na jeho kontrole i jmenování prostřednictvím kontrolních pravomocí, a zapojen byl také i do rozpočtového procesu. Následující revize Smluv již neustále upevňovaly a rozšiřovaly okruh jeho pravomocí tak, že v současné době se stal jedním z hlavních aktérů, jenž se podílí na přijímacím procesu evropské legislativy. S rostoucím významem Parlamentu se v budoucnu dá s jistotou očekávat, že se jeho pozice mezi institucemi EU ještě více upevní, a hlavně rozšíří.

Právě na základě těchto skutečností jsem se rozhodla věnovat svou diplomovou práci k hlubšímu zkoumání Evropského parlamentu, resp. jeho pravomocím ve vnějších vztazích Evropské unie. Pravomoc souhlasu je prakticky druhou nejdůležitější pravomocí ze všech, které mu jsou přiznány primárním právem, neboť díky ní má právo se aktivně podílet na vytváření vnějších vztahů Evropské unie. Vzhledem k tomu, že v předlisabonském období byla tato pravomoc využívána pouze v omezených případech, neumožňovala mu tím jakoukoliv hlubší intervenci do projednávaných dokumentů. Ovšem po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost, dochází k expanzi role Parlamentu do vnějších činností Evropské unie, kde přiznává proceduře souhlasu zcela nový význam.

Tudíž cílem práce bude prozkoumat skutečný rozsah pravomocí ve vnějších vztazích, které jsou mu formálně přiznány Lisabonskou smlouvou. Proto bude hlavní výzkumnou otázkou, zda jsou tyto pravomoci, z pohledu Evropského parlamentu, v praxi dostačující nebo je naopak nucen využívat i neformálních prostředků, k získání silnější pozice na mezinárodní scéně? Pozornost se zaměří na i to, do jaké míry se formální či neformální kompetence Parlamentu, v oblasti vnějších vztahů, promítají do praxe, resp. zda je schopen Parlament své pravomoci maximálně využívat s úsilím prosadit i své vlastní zájmy.

Z mého pohledu se jedná o velmi zajímavé a atraktivní téma ke zpracování diplomové práce, nejen protože se jedná o velice zajímavé téma ke zpracování, ale také proto, že v současné době není tato tematika příliš zpracovaná domácí akademickou obcí. Při zpracovávání diplomové práce bude v zájmu akademického zkoumání, využíváno především analytických metod zpracovávání informací, jakož i metod syntézy při zpracování dostupné literatury, včetně všech relevantních unijních právních předpisů, a odborné literatury.

Diplomová práce je strukturálně rozčleněna na tři hlavní kapitoly. První kapitola posuzuje zapojení Evropského parlamentu do vnějších vztahů Evropské unie jak na formální, tak i na neformální úrovni. Následující podkapitoly se pak zaměří i na jednotlivé aktéry Evropského parlamentu, jež primárně vystupují v zahraniční politice Unie. Také prozkoumáme i druhy nástrojů, kterých Parlament využívá ve snaze prosadit své cíle ve vnější politice Evropské unie.

Druhá kapitola prakticky navazuje na předchozí kapitolu tím, že se zaměřuje na vybrané politiky vnějších vztahů Unie, a na to, jakou roli Evropský parlament v nich zastává. Jedná se zejména o čtyři hlavní oblasti: společná zahraniční a bezpečnostní politika, rozšiřovací procesy EU, oblast vnějších smluv, a v závěru pak oblast společné obchodní politiky. V každé z těchto oblastí budou zkoumány pravomoci a nástroje, které Parlament v této oblasti aktivně využívá. Třetí a poslední část se už věnuje praktické rovině, kde jsou zkoumány obchodní smlouvy, ve kterých Evropský parlament prokázal svůj evoluční vývoj při prosazování svých zájmů. Tento vývoj je nejvíce patrný ve smlouvách SWIFT, ACTA a TTIP, o kterých budou věnovány závěrečné kapitoly diplomové práce.

Vzhledem k tomu, že jsem při zpracovávání tohoto tématu užívala nejvíce zahraniční odbornou literaturu, proto velmi pozitivně hodnotím zejména dva odborné články, jež mi byly stěžejní literaturou při psaní této diplomové práce. Jedná se o článek *The European Parliament and European Foreign Policy* od autorů Van Hecke a Woulfs, a článek *Mapping the involvement of the European Parliament in EU external relations – a legal and empirical analysis* od autora Kleizena.

1. ZAPOJENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU DO VNĚJŠÍCH VZTAHŮ EU

V této kapitole se zaměříme na čtyři oblasti, ve kterých si stanovíme rámec pravomocí a nástrojů, jež napomáhají Evropskému parlamentu při formování vnější činnosti Evropské unie.

První podkapitola se nejprve věnuje formálním pravomocím, které mu přiznává poslední, v současnosti platná revize zřizovacích smluv, Lisabonská smlouva.

Druhá podkapitola se už věnuje neformálním pravomocím, neboť se ukázalo, že největší vliv na evropskou zahraniční politiku vykonává Parlament prostřednictvím neformálních rozhodovacích procesů, nežli s pravomocemi, které mu formálně zaručují Smlouvy Evropské unie.² Crum dokonce konstatuje, že neúplný charakter ustanovení Smluv dává Evropskému parlamentu příležitost využívat jeho "mezery", aby zvýšil svůj vliv v každodenních neformálních a interinstitucionálních vztazích.³ Tudíž tato kapitola se bude věnovat především takovým mezinstitutionálním dohodám, s nimiž si Evropský parlament zajistil větší vliv ve vnějších vztazích EU.

Třetí podkapitola se už zaměřuje na tři hlavní aktéry Parlamentu, díky kterým se aktivně podílí na formování zahraniční politiky Unie. Prezencí Parlamentu zajišťuje jeho předseda, ale největší úlohu mají na starosti parlamentní výbory a delegace, jež vypracovávají stanoviska a doporučení, kterými se pak Parlament oficiálně řídí v jednotlivých politikách vnějších vztahů.

Poslední podkapitola se už věnuje jednotlivým nástrojům, které Parlament využívá. Největším nástrojem je udělování souhlasu Parlamentem. Ač je souhlas Parlamentu považován za jednu z formálních pravomocí, přesto bylo prokázáno, že ji v posledních letech Parlament využívá především jako nástroj k prosazování svých zájmů, zejména v obchodních smlouvách.

1.1. Formální pravomoci Evropského parlamentu

Jak už bylo krátce řečeno v úvodu, Evropský parlament se už od počátku svého založení snaží aktivně posílit své pravomoci v rozhodovacích procesech Evropské unie. Vzhledem k tomu, že do devadesátých let byla evropská zahraniční politika zakotvena v rámci evropské politické spolupráce (EPC), formální pravomoci pro Evropský parlament byly zcela minimální, prakticky vůbec žádné, jelikož zřizovací smlouvy mu pouze přiznávaly konzultační pravomoci s tím, že jeho názory budou patřičně zohledněny. Teprve až v roce 1986 došlo k rozšíření pravomocí s přijetím Jednotného evropského aktu (JEA), jenž přiznal Evropskému parlamentu

---

² VAN HECKE, Steven, WOLFS, Wouter. The European Parliament and European Foreign Policy. In JØRGENSEN, Knud Erik, AARSTAD, Åsne Kalland, Drieskens, Edith (ed). The Sage Handbook of European Foreign Policy. Volume 1. London: Sage, 2015, s. 294.

³ CRUM, Ben. Parliamentarization of the CFSP through informal institution-making? The fifth European Parliament and the EU High Representative. Journal of European Public Policy, 2006, vol. 13, issue 3, s. 384.

nové pravomoci, na základě kterých mu bylo umožněno souhlasit s dohodami o přistoupení či dohodami o přidružení. Dále JEA stanovil, že předsednictví Rady bude Parlament pravidelně informovat o hlavních aspektech a základních politických rozhodnutích, které se vztahují k zahraniční politice Evropské unie. Ačkoliv jeho formální pravomoci byly stále považovány za velmi nedostatečné, už to, že byly jeho názory zohledněny, představovalo důležitý krok k zapojení Parlamentu do vnějších vztahů EU.⁴ Posléze s příchodem Maastrichtské smlouvy, která zavedla třípilířovou strukturu, došlo opět k posílení pravomocí Parlamentu. V prvním pilíři, jenž zahrnoval vnější pravomoci, jako je politika zahraničního obchodu a rozvoje, využíval Evropský parlament pravomoci spolurozhodování, kde měl téměř ve všech politických oblastech rovnocenné postavení s Radou EU. Avšak druhý pilíř už představoval oblast SZBP, proto byla zde role Evropského parlamentu omezena jen na konzultační a informační práva. V této oblasti mohl Parlament pouze předkládat otázky, vydávat doporučení, a také musel být pravidelně informován Radou a Komisí o záležitostech SZBP. Ovšem nejdůležitější změnu představuje rozpočtová pravomoc Evropského parlamentu v rámci evropské zahraniční politiky, díky kterému vzniklo nové „bojové pole“ s Radou.⁵ Více o rozpočtové pravomoci budeme hovořit až v souvislosti s interinstitucionální dohodou vztahující se právě k financování ve vnějších činnostech Unie. Co se týče dalších revizí zřizovacích smluv, už nedochází k dalšímu výraznému rozšíření formálních pravomocí Parlamentu.

Nakonec poslední a současná revize Smluv, Lisabonská smlouva, navázala na "trend" předchozích revizí Smluv, a šla mnohem dál. Díky změnám, které Lisabonská smlouva přinesla, došlo k výraznému posílení pravomocí Parlamentu, zejména v legislativní části. Nicméně nejvíce těmito změnami byly ovlivněny hlavně parlamentní výbory, jež byly zapojeny do spolurozhodovacích procesů v řádném legislativním postupu. Jak v pozdějších kapitolách zjistíme, parlamentní výbory se prakticky podílí ve všech vyjednávacích procesech. S ohledem na vnější vztahy Unie, jsou nejaktivnějšími hlavně Výbor pro zahraniční věci a Výbor pro mezinárodní obchod. Další změny už zasahují do oblasti schvalování Komise, kde se Parlament podílí nejen na konečné fázi, kde schvaluje finální podobu Komise, ale taktéž rozhoduje o nominaci kandidátů navržených na eurokomisaře, včetně postu na vysokého představitele. Těmito pravomocemi Parlament potvrzuje i právo vykonávat nad Komisí kontrolní pravomoc, která se později také stala jedním z nástrojů Parlamentu ve vnějších vztazích, o kterých budeme hovořit v samostatné kapitole. Ovšem největší „kontroverzi“ přináší Lisabonská smlouva v oblasti vnějších vztahů zejména ve dvou případech. Jednak narušuje hlavní tandem Rady EU a

---

⁴ EDWARDS, Geoffrey. The Pattern of the EU's Global Activity. In HILL, Christopher, SMITH, Michael (ed). International Relations and the European Union. 2 edition. New York: Oxford University Press, 2011, s. 57 – 58.

⁵ VAN HECKE, Steven, WOLFS, Wouter. The European Parliament ..., s. 293.

Komise při přijímání mezinárodních smluv, což také potvrdí i pozdější case study věnované SWIFT, ACTA a TTIP dohodám. Druhou kontroverzí je zavedení Evropské služby pro vnější činnost, kde se „Parlamentu podařilo prosadit požadavek větší provázanosti služby s Evropskou komisí jak po organizační, tak po rozpočtové stránce, čímž ESVČ získala komunitárnější charakter umožňující větší kontrolu ze strany Evropského parlamentu.“⁶ Díky tomu získal Parlament i větší kontrolu nad rozpočtovou složkou v oblastech, jež nejsou přímo hrazeny z unijního rozpočtu, jedná se především o misijní akce v rámci SZBP. To mělo také za následek lepší přístup k tajným informacím týkající se SZBP. Kromě toho, přijetí Lisabonské smlouvy vedlo k revizím i neformálních pravomocí, resp. meziinstitucionálních dohod Parlamentu uzavřených s Radou a Komisí, o kterých budeme hovořit v následující kapitole.⁷ Šlosarčík pak v závěru dodává, že „ve srovnání s ostatními institucemi se Parlament stal jednoznačným „vítězem“ formálních změn, které smlouva přinesla. Na jejím základě rozšířil své kompetence nejenom v oblasti legislativní a kontrolní, ale také rozpočtové, jež byla v primárním právu reformována poprvé od přijetí rozpočtových smluv v sedmdesátých letech 20. století.“⁸

1.2. Neformální pravomoci Evropského parlamentu

Vzhledem k jeho roli v rozhodovacích procesech, může Evropský parlament přimět jiné instituce EU k tomu, aby mu přiznaly určité "neformální" pravomoci. Tento neformální institucionální postup vzniká prostřednictvím meziinstitucionálních dohod, jež upravují vzájemné vztahy mezi unijními institucemi. V odborném článku se dokonce hovoří o tom, že tyto dohody pro Parlament představují určitý proces parlamentarizace skrze zadní vrátka.⁹ Ve srovnání s mezivládními konferencemi, je patrné, že Parlament má větší zájem na vyjednávání meziinstitucionálních dohod, nežli na mezivládních konferencích, kde nemá prakticky žádný prostor na vyjednávání svých zájmů.¹⁰ Evropský parlament se proto nezdřáhá využívat meziinstitucionálních dohod ve svůj prospěch, s cílem rozšířit svůj vliv na zahraniční politiku Unie.

Před Lisabonskou smlouvou byly meziinstitucionální dohody chápány jako výraz horizontální zásady loajální spolupráce, jak tomu stanovuje současný článek 4 odst. 3 SEU, neboť neměly právní základ pro přijímání těchto dohod.¹¹ To se změnilo až po vstupu Lisabonské

---

⁶ Tamtéž, s. 144.

⁷ ŠLOSARČÍK, Ivo, KASÁKOVÁ, Zuzana. *Instituce evropské unie a Lisabonská smlouva*. Praha: Grada publishing, 2013, s. 135 – 149.

⁸ ŠLOSARČÍK, Ivo, KASÁKOVÁ, Zuzana. *Instituce evropské unie ...*, s. 149.

⁹ Cit. „In their view these IIA's can be characterized as a process of 'parliamentarization through the back door'.“ In VAN HECKE, Steven, WOLFS, Wouter. *The European Parliament ...*, s. 294.

¹⁰ VAN HECKE, Steven, WOLFS, Wouter. *The European Parliament ...*, s. 294.

¹¹ KLEIZEN, Bjorn. Mapping the involvement of the European Parliament in EU external relations – a legal and empirical analysis. *Centre for the Law of EU External Relations (CLEER)*, 2016, issue 4, s. 19.

smlouvy v platnost, jelikož byl zaveden článek 295 SFEU, který unijním institucím přiznává právní základ pro přijímání interinstitucionálních dohod. Pozoruhodná je zejména druhá věta tohoto ustanovení, kde výslovně uvádí, že meziinstitucionální dohody „mohou mít závaznou povahu.“¹² Ačkoliv Smlouvy dovolují orgánům Unie uzavírat vzájemné dohody i nezávazně, přesto by měly unijní instituce pohlížet na meziinstitucionální dohody jako na vzájemné politické závazky, a zajistit jejich plnění bez ohledu na jejich závaznost. Dokonce Van Hecke a Wolf v odborném článku dodávají, že i když právní důsledky těchto interinstitucionálních dohod zůstávají nejednoznačné, minimálním požadavkem musí být vždy soulad se Smlouvami. Co se týče právního postavení, meziinstitucionální dohody tedy nelze považovat ani za primární právo, a dokonce ani za právo sekundární.¹³ Tuto skutečnost potvrzuje i Pítrová tím, že „tyto dohody mají pouze doplňovat, nikoli měnit primární právo, a jejich ustanovení nezakládají přímé právní účinky vůči členským státům a nepřekračují tak systém svěřených kompetencí.“¹⁴

Pozitivní ohlasy přináší až Lisabonská smlouva, jelikož „nový čl. 295 SFEU již reflektuje změny postavení Evropského parlamentu v organizační struktuře EU a týká se všech tří orgánů EU.“¹⁵ Tímto ustanovení tak volně navazuje na článek 4 odst. 3 SEU, který upravuje vzájemnou loajální spolupráci mezi institucemi EU.

V rámci vnějších vztahů Evropské unie došlo v průběhu let k přijetí několika meziinstitucionálních dohod, prostřednictvím kterých si Evropský parlament zajistil větší vliv v této oblasti. Nejvíce k tomu došlo v oblasti rozpočtu, ve společné zahraniční a bezpečnostní politice, a zejména v oblasti mezinárodních dohod. Právě na tyto tři oblasti se zaměříme v následující kapitole.

1.2.1. Rozpočtové meziinstitucionální dohody

„Ve snaze zabránit opakovaným neshodám o struktuře rozpočtu mezi Parlamentem a Radou a nepoškozovat přijetím rozpočtu fungování celého Společenství začaly být mezi Radou a Parlamentem uzavírány tzv. meziinstitucionální dohody.“¹⁶ Největší spory mezi institucemi vznikaly především v oblasti SZBP, kde Parlament žádal o větší zapojení do této oblasti, což Rada neustále odmítala. Kromě toho, neshody také panovaly i v případě pravomocí týkající se rozpočtu. Nakonec po dlouhém vyjednávání, byly v letech 1997 a 1999 přijaty meziinstitucionální dohody, jež zaručovaly Parlamentu větší pravomoci v oblasti rozpočtu nad SZBP, a v procesech

---

¹² Článek 295 SFEU.

¹³ VAN HECKE, Steven, WOLFS, Wouter. *The European Parliament ...*, s. 295.

¹⁴ PÍTROVÁ, Lenka. *Evropská dimenze legislativního procesu*. Praha: Leges, 2014, s. 214.

¹⁵ SVOBODOVÁ, Magdaléna. In SYLLOVÁ, Jindřiška (ed.) *Lisabonská smlouva. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 891 (čl. 295 SFEU).

¹⁶ FIALA, Petr, PÍTROVÁ, Lenka. *Evropská unie. 2. dopl. a aktualit. vyd.* Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2009, s. 351.

pro dosažení dohody o výdajích v SZBP. Díky tomu „Evropský parlament získal právo rozhodovat o rozpočtu na SZBP, neboť výdaje na tuto politiku byly klasifikovány jako nepovinné vyjma výdajů týkajících se mezinárodních dohod, které Evropská unie uzavřela se třetími stranami, a příspěvků mezinárodním organizacím či institucím.¹⁷ Navíc dohoda z roku 1999 zavedla i formální konzultační pravomoci, na základě kterých je Rada EU povinna informovat Parlament o hlavních aspektech v oblasti SZBP (zejména zahraniční mise), a v otázce rozpočtu Společenství. Avšak Parlament nebyl příliš spokojen s konzultační pravomocí, jelikož informace předkládané Radou nebyly příliš významné nebo přicházely se značným zpožděním. Vzhledem k těmto argumentům ze strany Parlamentu, se Rada EU nakonec rozhodla, že bude podávat EP daleko větší rozsah informací, jež se vztahují k SZBP, než jaký mu zaručují dosud Smlouvy. Tudiž bylo v roce 2002 vydáno tzv. Společné prohlášení Evropského parlamentu, Evropské komise a Rady o financování SZBP, v němž byly zavedeny konkrétní časové lhůty a postupy vztahující se k rozpočtovému procesu, a výroční zprávy Rady o SZBP.¹⁸ Tato opatření byla posléze aktualizována novou meziinstitucionální dohodou o rozpočtové kázní a řádném finančním řízení v roce 2006¹⁹, která Parlamentu zajistila dohled i nad výdaji v nevojenských složkách SZBP. „Předsednictví Rady se tak zavázalo každý rok předkládat EP tzv. výhledový dokument, který kromě existujících a strategických rozhodnutí týkajících se SZBP a hodnocení přijatých opatření, specifikuje i jejich finanční dopady na celkový rozpočet Unie. Rada se rovněž zavázala do pěti pracovních dnů od přijetí „rozhodnutí v oblasti SZBP, které s sebou nese výdaje předložit „finanční výkaz“ (fiche financière) obsahující informace o předpokládaných nákladech tohoto opatření.“²⁰ Posléze byla dotčená meziinstitucionální dohoda v roce 2013 znovu revidována.²¹

1.2.2. Meziinstitucionální dohody v oblasti mezinárodních smluv

Nejvýznamnějším milníkem pro Evropský parlament představuje „procedura Luns I (1964 o dohodách o přidružení), její rozšíření Luns II nebo Westerterp (1973 o obchodních a ekonomických smlouvách) a deklarace ze Stuttgartu (1983 o všech "významných" mezinárodních dohodách),“²² neboť díky nim došlo k zapojení Evropského parlamentu do vyjednávání mezinárodních dohod ve třech hlavních fázích. Tyto procedury a deklarace zaručily, že budou

¹⁷ ŠLOSARČÍK, Ivo, KASÁKOVÁ, Zuzana a kol. *Instituce Evropské unie a Lisabonská smlouva*. Praha: Grada Publishing, 2013, s. 115.

¹⁸ VAN HECKE, Steven, WOLFS, Wouter. *The European Parliament ...*, s. 294.

¹⁹ Interinstitucionální dohoda mezi Evropským parlamentem, Radou a Komisí o rozpočtové kázní a řádném finančním řízení. Úř. věst. C139, 14. června 2006, s. 1 – 17.

²⁰ ŠLOSARČÍK, Ivo, KASÁKOVÁ, Zuzana a kol. *Instituce Evropské unie a Lisabonská smlouva*. Praha: Grada Publishing, 2013, s. 115.

²¹ VAN HECKE, Steven, WOLFS, Wouter. *The European Parliament ...*, s. 294.

²² THYM, Daniel. *Parliamentary involvement in European international relations*. In CREMONA, Marise, de Witte, Bruno (ed). *EU Foreign Relations Law: Constitutional Fundamentals*. Oxford: Hart, 2008, s. 204.

nejprve probíhat rozpravy na plenárních zasedáních Parlamentu před tím, než dojde ke skutečným jednáním. Během hlavního vyjednávání dohod je už Parlament pouze v kontaktu s vyjednávací, kde je informován o jeho průběhu. Na závěr je, ještě před podpisem, zpraven o všech důvěrných a relevantních informacích, jež se k uzavřené mezinárodní dohodě vztahovaly. Thym uvádí, že Parlament šel ještě dál, resp. ve svém jednacím řádu „vyjadřuje právo pozastavit zahájení jednání (čl. 83 odst. 2), být pravidelně a důkladně informován (čl. 83 odst. 4 jednacího řádu) a "přijímat doporučení a vyžadovat, aby byly zohledněny jeho úvahy, před uzavřením mezinárodní dohody "(čl. 83 odst. 5). Zároveň předkládá požadavek na konzultaci či souhlas ještě před ukončením vyjednávací fáze a podpisem dohody (čl. 83 odst. 6).²³ Jelikož se jedná o individuální vnitřní předpis dané instituce, proto jeho závaznost není vyžadována u ostatních unijních institucí. Nicméně Evropský parlament se svých 'vizi' nevzdával, a snažil se je získat prostřednictvím vzájemných meziinstitucionálních dohod. Nakonec se, v roce 1995, skutečně podařilo Parlamentu uzavřít rámcovou dohodu s Evropskou komisí, která pokračuje v tom, co zavedly výše uvedené úmluvy a deklaráce.²⁴ Opět jsou potvrzeny záruky o včasném a komplexním poskytování informací, a kromě toho zajišťuje Parlamentu i větší zapojení do procesu vyjednávání mezinárodních dohod. Detailnějšímu zkoumání se budeme věnovat až v pozdější kapitole o meziinstitucionální dohodě uzavřené s Evropskou komisí, kde je tato rámcová dohoda posuzována do větší hloubky.

1.2.3. Meziinstitucionální dohody vztahující se k SZBP

Druhou oblastí, kde Evropský parlament posílil své pravomoci, je dohled nad společnou zahraniční a bezpečnostní politikou skrze přístup k utajovaným dokumentům. Před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost, uzavírala většinu mezinárodních dohod mezi EU a třetími zeměmi převážně Rada ministrů. S tím nesouhlasil Parlament s přesvědčením (a zároveň ve snaze posílit svou roli v zahraniční politice EU), že proces rozhodování postrádá transparentnost a demokratickou odpovědnost. Teprve až v prosinci 2009, kdy Lisabonská smlouva vstoupila v platnost, byla Parlamentu přiznána formální role v mezinárodních jednáních, neboť do té doby se účastnil jednání neformálně. Na základě zřizovacích smluv je nyní Rada povinna před uzavřením většiny mezinárodních dohod získat souhlas Parlamentu, nebo alespoň o tom s ním konzultovat. Taktéž má povinnost Parlament okamžitě a plně informovat ve všech fázích jednání. V důsledku nové role Parlamentu v mezinárodních jednáních vyvstala otázka přístupu k utajovaným dokumentům. K tomu, aby mohl Parlament udělit svůj souhlas či stanovisko, musí mít dostatečně podrobné znalosti, na základě kterých by mohl rozhodovat. Vzhledem k tomu, že tyto

---

²³ THYM, Daniel. Parliamentary involvement in European international relations. In CREMONA, Marise, de Witte, Bruno (ed). EU Foreign Relations Law: Constitutional Fundamentals. Oxford: Hart, 2008, s. 205.

²⁴ Tamtéž, s 204 – 207.

dokumenty často obsahují citlivé informace, členské státy se velmi zdráhaly předat je Parlamentu.²⁵ Nicméně se nakonec podařilo uzavřít první meziinstitucionální, resp. rámcovou dohodu s Evropskou komisí v roce 2000²⁶, která byla posléze v letech 2005 a 2010 revidována. Cílem rámcové dohody bylo zefektivnit vzájemnou spolupráci mezi institucemi tím, že Komise bude konzultovat a informovat Evropský parlament o všech jednáních, které povede. Díky tomu získal Parlament vliv nad průběhem mezinárodních konferencí a jednání, i když jen na neformální úrovni.

V současné době jsou také v platnosti dvě meziinstitucionální dohody, jež upravují přístup Evropského parlamentu k utajovaným informacím, kterými disponuje Rada v rámci vnějších činností Unie. Obě dohody jsou uzavřeny s Radou EU, ale každá z nich je v jiné relevanci k utajovaným dokumentům v oblasti SZBP. První dohoda, která byla uzavřena v roce 2002, se přímo vztahuje k SZBP. Pro Parlament představovala tato dohoda částečný úspěch, neboť tím přesvědčil Radu o jeho legitimní roli v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Druhá dohoda mezi Radou a Evropským parlamentem z roku 2014, už upravuje parlamentní přístup k utajovaným informacím, které má Rada v jiných záležitostech než SZBP. Ačkoliv se už dohoda nevztahuje na oblast SZBP, i přesto reflektuje loajální spolupráci mezi institucemi. Obě dohody jsou tak pozoruhodnými příspěvky k informační pozici Parlamentu vůči Radě, které nastiňují nejen horizontální spolupráci mezi institucemi v oblasti SZBP, ale i mimo ni.

Tudíž se v následujících podkapitolách zaměříme na dotčené meziinstitucionální dohody, které Parlament uzavřel jednak s Evropskou komisí, tak i s Radou EU, jelikož díky nim Parlament opět postoupil o krok blíže k pravomocím ve vnějších vztazích Unie.

1.2.3.1. Meziinstitucionální dohoda uzavřená s Evropskou komisí

Vzhledem k tomu, že původní Rámcová dohoda Evropského parlamentu a Komise z roku 2000 již pozbyla platnosti, resp. došlo v roce 2005 a 2010 k jeho revizím, budeme tedy zkoumat jeho poslední, a v současnosti aktuální revizi²⁷. Rámcová dohoda svým obsahem upravuje úzké a „mimořádné partnerství“ mezi institucemi, a dotýká se politické odpovědnosti Komise vůči Parlamentu, v rámci kterého je už dokonce i kandidát předsedy Komise povinen přednést před Parlamentem své hlavní politické záměry. Po jeho zvolení zůstává i nadále ve spojení

---

²⁵ BORNEMANN, Lukas, DENZEL, Sarah, NADBATH, Enrico. The 2014 Institutional agreement: Why did the Council open its fortress of classified informations? Working paper No. 1 [online]. Ghum.kuleuven.be, leden 2016 [10. června 2018]. Dostupné na <<https://ghum.kuleuven.be/ggs/research/paco/working-papers/paco-wp01.pdf>>.

²⁶ Framework Agreement on relations between the European Parliament and the Commission, 5 July 2000 [online]. Europarl.europa.eu, [cit. 12. června 2018]. Dostupné na <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P5-TA-2000-0300+0+DOC+XML+V0//EN#BKMD-11>>.

²⁷ Rámcová dohoda o vztazích mezi Evropským parlamentem a Evropskou komisí, Úř. věst. L 304, 20 listopadu 2010, s. 47 – 62.

s Parlamentem na dostatečnou dobu²⁸, aby se tím zajistila kontinuita názorů na spolupráci mezi institucemi. Politická odpovědnost je zajištěna i tehdy, kdy Parlament požádá předsedu Komise o vyslovení nedůvěry nad jedním z jeho členů, předseda buďto vyhoví nebo uvede protiargument zamítnutí. Dohoda dále vyzdvihuje rovnost zacházení mezi institucemi, prostřednictvím konstruktivních politických dialogů a soustavného poskytování informací, díky čemuž dochází i k lepšímu zapojení Evropského parlamentu do jednání. Evropská komise se zavázala k tomu, že se bude s Konferencí předsedů scházet nejméně dvakrát ročně, pokud o to požádá Parlament, kde bude diskutovat o otázkách společného zájmu. Kromě toho jsou každoročně pořádány schůze, které se konají „mezi Konferencí předsedů a Konferencí předsedů výborů a mezi sborem členů Komise, na nichž se projednávají důležité otázky, včetně přípravy a provádění pracovního programu Komise.“²⁹ Zároveň jsou na těchto schůzích vzájemně předávány veškeré relevantní informace. Dokonce záruka informovanosti ze strany Komise podporuje i skutečnost, že Parlament může kdykoliv požádat „o okamžité postoupení dotyčného dokumentu“ v případě, že se mu nedostane do rukou už ze strany Komise. Informovanost Parlamentu se vztahuje i na situace, kdy Komise nebyla oprávněná se „řídit názory Parlamentu“, nicméně úzké partnerství zaručuje závazek Parlamentu vyžadovat od Komise stanovisko dříve, než dojde k jakékoliv revizi Jednacího řádu Parlamentu, jež by se dotýkala ustanovení, které upravuje vztah ke Komisi.³⁰

Nejdůležitější právní úpravu Rámcové dohody spatřujeme zejména v ustanoveních, které se vztahují k otázkám zahraniční politiky Evropské unie, resp. ve věci rozšíření a mezinárodních dohod. V bodě 23 až 29 Komise potvrzuje článek 218 odst. 10 SFEU, že „s dostatečným předstihem“ plně informuje Evropský parlament o všech fázích mezinárodních dohod, ať už skrze příslušný parlamentní výbor či na plenárním zasedání, a to včetně „vydání směrnic pro jednání“. Navzdory tomu, že je Evropský parlament oficiálně vyloučen z jednání na mezinárodních konferencích, i přesto se mu podařilo získat alespoň pozorovatelský status, jelikož Komise, jež zastupuje Unii navenek, má právo umožnit „na žádost Parlamentu začlenění delegace poslanců Evropského parlamentu jako pozorovatelů do delegací Unie, aby tak mohli být přímo a plně informováni o jednáních konference. Komise se zavazuje, že bude v případě potřeby soustavně informovat delegaci Parlamentu o výsledcích jednání.“³¹ Právě díky informovanosti „o vývoji přístupových jednání a zejména o hlavních aspektech“ mezinárodních jednání, získal Parlament silnější hlas ve vnějších vztazích Unie, neboť mu Komise také poskytuje i prostor na

---

²⁸ Více na Article 106) Rules of Procedure of European Parliament. 7th parliamentary term (July 2010). [online]. Europarl.europa.eu, [cit. 14. června 2018]. Dostupné na <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+RULES-EP+20100705+0+DOC+PDF+V0//EN>>.

²⁹ Část III., bod 11) čtvrtý odstavce Rámcové dohody Evropského parlamentu a Komise.

³⁰ Část II – III., body 2 – 16) Rámcové dohody Evropského parlamentu a Komise.

³¹ Tamtéž, část III., bod 25) druhý odstavce.

vydávání doporučení, v nichž by vyjádřil své názory, které by Komise podpořila.³² Z toho je patrné, že Komise zapojila do rozhodovacího procesu nepřímo i Evropský parlament, včetně oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky, ač není oficiálně příslušná přijímat rozhodnutí o uzavření mezinárodních dohod.

Dohodu dále doplňují dvě přílohy. První příloha upravuje schůze Komise s odborníky na národní úrovni všech členských států, jež se konají v expertních skupinách. Informace, které tak Komise poskytuje vnitrostátním orgánům, jsou taktéž zasílány i Parlamentu. Zatímco druhá, a zároveň, podstatná část přílohy už stanovuje pravidla pro předávání důvěrných informací. Nejen že určuje okruh oprávněných osob Parlamentu, jež mohou žádat o tyto informace, ale také upravuje, jakým způsobem je nakládáno s předmětnými informacemi. Tudiž oprávněnými osobami v tomto případě jsou: předseda Parlamentu, předsedové dotčených parlamentních výborů, předsednictvo a Konference předsedů a vedoucí delegace Parlamentu, který je součástí delegace Unie na mezinárodní konferenci.³³ S důvěrnými informacemi se oprávněné osoby mohou seznámit pouze v „zabezpečených čítárnách“ nebo na neveřejné schůzi. I přes závazek Komise informovat Parlament o záležitostech SZBP je skutečnost taková, že navzdory tomuto „mimořádnému partnerství“ dohoda nemůže změnit institucionální rovnováhu, kterou stanovují ve Smlouvách.

1.2.3.2. Meziinstitucionální dohoda uzavřená s Radou EU

Vzhledem k tomu, že článek 21 SEU Smlouvy z Nice upravoval konzultace Rady s Parlamentem o hlavních aspektech SZBP a jeho pravidelném vývoji, bylo nutné vytvořit i zvláštní právní úpravu, která by zajistila řádné dodržování zásad při práci se zvláště citlivými informacemi v oblasti jak bezpečnostní, tak i v obranné politice. Tudiž byla v roce 2002 uzavřena meziinstitucionální dohoda mezi Radou a Evropským parlamentem³⁴, jež rozlišuje tři úrovně poskytovaných informací, přičemž každá z nich je poskytována Parlamentu v odlišném rozsahu. V prvním případě se jedná o citlivé informace, které Rada zpřístupňuje všem výslovně uvedeným osobám uvedených v bodě 3. 1 Dohody. Druhá úroveň zpřístupňuje utajované informace, pouze na uvážení předsedy Parlamentu, který pak rozhodne o tom, do jaké míry mají ostatní členové Výboru AFET přístup k citlivým informacím, a zda mohou být přenášeny i vysoce citlivé informace. Třetí úroveň již představují informace s označením TOP SECRET, se kterými předseda Parlamentu nemá právo jednat samostatně, jelikož o přístupu k nim musí nejprve

---

³² Tamtéž, část III., body 28 – 29 Rámcové dohody Evropského parlamentu a Komise.

³³ Tamtéž, příloha II., bod 1. 4.

³⁴ Interinstitutional agreement of 20 November 2002 between the European Parliament and the Council concerning access by the European Parliament to sensitive information of the Council in the field of security and defence policy, OJ C-298, 30 November 2002, s. 1 – 3.

předcházet schválení Rady, která za poskytování informací zodpovídá. Oprávněnými osobami dle bodu 3. 1 se rozumí předseda Parlamentu, předseda Výboru pro zahraniční věci (AFET), Výboru pro lidská práva (DROI), a Výboru pro bezpečnost a obranu (SEDE), jež mohou požadovat od předsednictví Rady či Vysokého představitele informace, které se vztahují k vývoji evropské bezpečnostní a obranné politiky, včetně těch, jež jsou hodnoceny vyšším stupněm tajnosti.³⁵ V případě takové žádosti se použije postup doplněný několika ochrannými opatřeními. „Jakmile předseda výboru prohlásí, že se použije důvěrný postup, smí se zúčastnit schůze jen ti členové výboru, úředníci a odborníci, které předem určí předseda výboru a jejichž přítomnost je naprosto nezbytná.“³⁶ V rámci vnějších vztahů, se tedy bude jednat o zvláštní výbor, kterému předsedá předseda Výboru AFET, jeho další podvýbory DROI a SEDE, a čtyři členové vybraní z Konference předsedů, jež budou informováni o obsahu těchto citlivých informací.

Lze si také povšimnout i vzdoru ze strany Rady, v případě procesu výměny informací s Parlamentem, neboť Dohoda výslovně uvádí v bodě 3. 3, že příslušné informace jsou dostupné pouze na půdě Rady EU a v zabezpečené místnosti. To bylo pro Parlament nepřijatelné, jelikož by se jednalo o další vynaložené náklady spojené s cestováním, a jednak by tím došlo ke snížení účelovosti informovat EP o projednávaných otázkách SZBP. Za těchto okolností Rada nakonec souhlasila, a navrhla flexibilnější řešení, kdy Evropský parlament měl přijmout do svého jednacího řádu ustanovení, jež by upravovalo práci s utajovanými dokumenty dle patřičných bezpečnostních požadavků Rady.³⁷ Parlament těmto požadavkům vyhověl, a zvedl do svého jednacího řádu článek 210a, který upravuje procesní postupy, jak nakládat s důvěrnými informacemi, o kterých jsme zmínili výše.³⁸ Kromě toho, Parlament vytvořil i bezpečné čítárny v jeho vlastních prostorách, čímž snížil praktické obtíže Výboru pro přístup k citlivým informacím.

V roce 2014 došlo k uzavření další interinstitucionální dohody³⁹ mezi Parlamentem a Radou, která se už přímo nevztahuje k SZBP, nicméně se jedná se o bezprecedentní krok, neboť Rada poprvé souhlasila s předáním utajovaných dokumentů i dalším členům Evropskému Parlamentu. Oproti dohodě z roku 2002, o které jsme hovořili výše, měl přístup k přísně utajovaným dokumentům pouze předseda Parlamentu. Současná dohoda už zpřístupňuje tyto informace i Konferenci předsedů, předsednictvu, předsedům příslušných výborů, a dokonce i

---

³⁵ Tamtéž, bod 3.1 Interinstitutional agreement of 20 November 2002 ...

³⁶ Článek 210a bod 3) Jednacího řádu Evropského parlamentu, 8. volební období (Leden 2017).

³⁷ DEVUYST, Youri. The European Parliament and International Trade Agreements: Practice after the Lisbon Treaty. In GOVAERE, Inge, LANNON, Erwan (ed). The European Union in the World: Essays in Honour of Marc Maresceau. Leiden; Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2014, s. 179 – 180.

³⁸ Více ve článku 210a Jednacího řádu Evropského parlamentu, 8. volební období (Leden 2017).

³⁹ Interinstitucionální dohoda ze dne 12. března 2014 mezi Evropským parlamentem a Radou o předávání utajovaných informací v držení Rady, jež se týkají záležitostí mimo oblast společné zahraniční a bezpečnostní politiky, Evropskému parlamentu a o jeho nakládání s nimi. Úř. Věst. C 95, 1. dubna 2014, s. 1 – 7.

příslušným zpravodajcům.⁴⁰ Dle článku 4 Dohody, mohou i další poslanci Evropského parlamentu žádat o informace skrze výše uvedené oprávněné osoby za předpokladu, že budou poslanci disponovat bezpečnostní prověrkou pro nakládání s důvěrnými informacemi a vydáním čestného prohlášení o nezveřejnění žádných informací, o kterých se dozví.⁴¹ Z toho je logicky patrné, že zde nepanuje příliš restriktivní omezení s utajovanými informacemi, jako je tomu u Dohody SZBP.

Obsah meziinstitucionální dohody je zajímavý také v tom, že Rada tento návrh dohody připravila už v roce 2012. Tedy krátce poté, co se Rada rázně postavila vůči Rámcové dohodě z roku 2010 mezi Parlamentem a Komisí, kde odsoudila předmětnou dohodu jako zásah do svých práv, a změnu institucionální rovnováhy. Je proto až překvapující, že o dva roky později sama Rada uzavírá obdobnou dohodu s Parlamentem. Důvodem takového počínání Rady byla dohoda SWIFT, kde Parlament odmítl udělit souhlas k jeho uzavření. Tato událost výrazně přispěla k tomu, aby Rada začala Parlament vnímat jinými očima. Rada pochopila, že Parlament nyní může kdykoliv odmítnout schválení dohody v případě, že jí nebude poskytnut včasný přístup ke všem podstatným informacím, včetně těch utajovaných, proto se raději rozhodla přijmout meziinstitucionální dohodu s Parlamentem, kde mu poskytla přístup k utajovaným dokumentům, které má k dispozici, než aby docházelo k obstrukcím ze strany Evropského parlamentu.⁴²

Zhodnotíme-li přínos interinstitucionálních dohod, dalo by se říci, že ve svém souhrnu podstatně posilují nejen informační pozici Evropského parlamentu, ale také dochází i k intenzivnějšímu prohlubování vztahů mezi institucemi prostřednictvím těchto pravidelných konzultací. Dokonce jsou prostřednictvím Rámcové dohody s Komisí poskytnuty i další záruky pro adekvátní začlenění Parlamentu coby pozorovatele ve vyjednávacích procesech o mezinárodních dohodách. Na druhou stranu, vztahy s Radou EU byly poznamenány častými neshodami, neboť Parlament neustále usiloval o posílení své role. Jak je vidět, v rozpočtové oblasti se Parlamentu podařilo celkem úspěšně prosadit několik svých záměrů. V další meziinstitucionální dohodě, o přístupu k citlivým informacím, Rada zaručuje Parlamentu možnost sledovat hlavně klasifikované dokumenty, i když jen za určitých omezení. V rámci komparace meziinstitucionálních dohod uzavřených jak s Komisí, tak i s Radou, se Rámcová dohoda uzavřená s Komisí zdá být daleko rozvinutější, než je tomu u dohody s Radou EU. Na

---

⁴⁰ Tamtéž, článek 5 odst. 3).

⁴¹ Tamtéž, článek 4.

⁴² BORNEMANN, Lukas, DENZEL, Sarah, NADBATH, Enrico. The 2014 Institutional agreement: Why did the Council open its fortress of classified informations? Working paper No. 1 [online]. Ghum.kuleuven.be, 3. června 2018 [10. června 2018]. Dostupné na < <https://ghum.kuleuven.be/ggs/research/paco/working-papers/paco-wp01.pdf>>.

meziinstitucionálních dohodách s Radou EU, je také pozoruhodná odlišnost přístupu k citlivým informacím, jež se vztahují k oblasti SZBP a těm, které tuto oblast nepokrývají.

1.3. Hlavní aktéři Evropského parlamentu vystupující ve vnějších vztazích

Přestože Evropský Parlament nemá dostatečnou pravomoc k tomu, aby se mohl podílet na přípravě a vedení mezinárodních jednání, jeho pravomoci jsou převážně omezeny na pravomoc *ex post* veta v ratifikační fázi. Jak už bylo meziinstitucionálními dohodami nastíněno, Evropský parlament dokázal překonat omezenou formální roli, kterou mu Lisabonská smlouva zaručuje, a čím dál více se podílí na rozhodovacích procesech neformálně. Dokonce i nezávazná parlamentní usnesení se začínají považovat za jakýsi neformální mandát, a jsou využívány především k vyjednávání mezinárodních dohod, které Parlament nakonec přijme, pokud bude mezinárodní dohoda víceméně odpovídat požadavkům uvedených v těchto usneseních.⁴³ Jeho aktivita neustává ani v průběhu jednání, neboť s největším úsilím aktivně využívá všech dostupných nástrojů, v rámci své parlamentní diplomacie, o kterých budeme hovořit v následující kapitole.

Největším úsilím Parlamentu byla snaha zorganizovat vnitřní strukturu instituce tak, aby svými orgány maximalizoval své zapojení do zahraniční politiky Evropské unie. Tudíž Evropský parlament nejvíce využívá v této oblasti tři aktéry: předsedu Evropského parlamentu, parlamentní výbory a parlamentní delegace.

1.3.1. Předseda Evropského parlamentu

Už samotná volba předsedy Evropského parlamentu představuje výsledek politické dohody dvou nejsilnějších politických stran Parlamentu. Navzdory politické legitimitě předsedy Parlamentu, stále disponuje poměrně omezenými manévrovacími prostředky, zejména ve vnitřních parlamentních záležitostech, neboť chování Parlamentu a jeho postoje nejvíce ovlivňují politické skupiny Parlamentu, jež hlasují jako celek.⁴⁴

Tudíž předseda Evropského parlamentu pouze, v rámci svých pravomocí, dohlíží nad řádným plněním Jednacího řádu Parlamentu, jakožto všech rozprav, které se konají na plenárních zasedáních na půdě Parlamentu. Vzhledem k tomu, že předsedá nejen plenárním zasedáním Parlamentu, ale i Konferenci předsedů politických skupin a předsednictvu parlamentu, včetně jeho čtrnácti místopředsedů, odpovídá také i za jejich činnost a jeho dalších orgánů. Kromě toho

⁴³ KEUKELEIRE, Stephan, DELREUX, Tom. Actors in the EU's foreign policy system: New faces, some new approaches, but no fundamental changes (update of Chapter 3 in *The foreign policy of the European Union*. 2nd edition) [online]. Macmillanihe.com, April 2017 [cit. 14. června 2018]. Dostupné na <[https://www.macmillanihe.com/resources/CW%20resources%20\(by%20Author\)/K/Keukeleire-And-Delreux-The-Foreign-Policy-Of-The-European-Union-2e/Update%20Chapter%203%20Actors%20-%20New%20faces%20some%20new%20approaches%20but%20no%20fundamental%20changes.pdf](https://www.macmillanihe.com/resources/CW%20resources%20(by%20Author)/K/Keukeleire-And-Delreux-The-Foreign-Policy-Of-The-European-Union-2e/Update%20Chapter%203%20Actors%20-%20New%20faces%20some%20new%20approaches%20but%20no%20fundamental%20changes.pdf)>.

⁴⁴ GIANNITI, Luigi, LUPU, Nicola. The Role of the European Parliament President in Parliamentary Diplomacy. In STAVRIDIS, Stelios, JANCIC, Davor (ed). *Parliamentary Diplomacy in European and Global Governance* (diplomatic studies), Vol. 13. Leiden: Brill/Nijhoff, 2017, s. 41 – 56.

funguje jako spojka mezi unijními institucemi a europoslanci Parlamentu, např. předkládá stanoviska Parlamentu na počátku zasedání Evropské rady. Svým podpisem stvrzuje legislativní akty, jež byly přijaty řádným legislativním postupem, nebo oficiálně přijímá rozpočet Evropské unie, který byl Parlamentem přijat ve druhém čtení. Taktéž v případě legislativních postupů má právo vést smírčí výbor Parlamentu a Rady, v případě sporných stanovisek stran.⁴⁵

V posledních letech se předseda Evropského parlamentu začíná více zviditelňovat na mezinárodní scéně, jehož oficiální povinností je prezentace Evropského parlamentu jak ve vztazích mezi unijními institucemi, tak i ve vnějších vztazích Evropské unie. Na mezinárodních konferencích, jež se konají na ministerské úrovni, se předseda Parlamentu účastní také schůzí zástupců vlád, kde projednávají reformy smluv. Nejvíce se však předseda Parlamentu zviditelnil v průběhu ukrajinské krize v roce 2014, kde aktivně využíval své politické legitimacy, aby získal souhlas svých europoslanců na zahájení parlamentních diplomatických iniciativ.⁴⁶ Další zviditelnění se mu dostalo kupříkladu v případě vyjednávání o podpisu mezinárodní dohody CETA, kde v rámci diskusí působil jako prostředník mezi valonským regionem a Kanadou.⁴⁷

1.3.2. Parlamentní výbory

Nejdůležitější složkou celého Evropského parlamentu představují parlamentní výbory, neboť vypracovávají legislativní návrhy, pozměňovací návrhy, doporučení, a zprávy z vlastního podnětu, o kterých se pak v plénu debatuje a hlasuje.⁴⁸ Parlamentní výbory tedy představují klíčovou roli, ať už v legislativních procesech nebo ve vyjednávacích procesech mezinárodních dohod. Výbory nejsou stále, neboť s každým novým složením Parlamentu, dochází k sestavování nových výborů pro jednotlivá odvětví, jelikož „složení výborů je zprostředkováno politickými frakcemi a mělo by alespoň rámcově odrážet poměr politických sil v Parlamentu.“⁴⁹

Klíčovými aktéry ve výboru jsou předseda výboru, jehož si vybírají ze svých řad členové výborů, a zpravodajec, který je odpovědný za vypracování zpráv o právních předpisech, provádění analýz legislativy, ale také zkoumá stanoviska politických stran v Parlamentu, které představují nezbytnou podmínku pro pozdější hlasování na zasedání. Zpravodajci jsou vybíráni v řadách europoslanců, na základě bodového systému podobného dražbám mezi politickými

---

⁴⁵Viz Předseda Evropského parlamentu [online]. Europarl.europa.eu, 13. června 2018 [cit. 13. června 2018]. Dostupné na <<http://www.europarl.europa.eu/the-president/en-cs/p%C5%99edseda-evropsk%C3%A9ho-parlamentu>>.

⁴⁶ REDEI, Lorinc, ROMANYSHYN, Iulian. The EU's Invisible Diplomacy: The European Parliament's External Action in the Lead-up to the Ukraine crisis [online]. Aei.pitt.edu, 14. června 2018 [cit. 14. června 2018]. Dostupné na <<http://aei.pitt.edu/79464/1/Redei.Romanyshyn.pdf>>.

⁴⁷ KEUKELEIRE, Stephan, DELREUX, Tom. Actors in the EU's foreign ..., s. 4 – 5.

⁴⁸ ŠLOSARČÍK, Ivo, KASÁKOVÁ, Zuzana. Instituce Evropské unie a Lisabonská smlouva. Praha: Grada Publishing, 2013, s. 99.

⁴⁹ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. Evropská unie. 2. dopl. a aktual. vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2009, s. 343.

skupinami v každém výboru, resp. „sedm politických skupin v Evropském parlamentu, které obdrží počet bodů podle velikosti, se snaží zprávu získat jakoby v dražbě. Snazší je navrhnout uznávaného odborníka na problematiku předkládaného zákona a obvykle to stojí méně bodů.“⁵⁰ Řádný chod výborů zajišťuje vzájemná součinnost mezi parlamentními výbory a politickými frakcemi, jelikož „funkce specializovaných výborů při přijímání legislativy je u některých z nich rozšířena o plnění zvláštních „horizontálních“ úkolů.“⁵¹

V současné době funguje 20 stálých výborů, ale existují i další podvýbory či v případě naléhavých situací, zvláštní výbory s omezenou platností. V oblasti vnějších vztahů Unie, má významné postavení Výbor pro právní záležitosti (JURI), který odpovídá za Parlament v případě, že jsou vedeny soudní spory u Soudního dvora EU, kromě toho posuzuje soulad projednávaných mezinárodních dohod se Smlouvami. Dalším významným výborem je Výbor pro ústavní záležitosti (AFCO), který je charakterizován jako „strategické velící centrum“, neboť jeho pravomoci nezůstávají pouze u správy vnitřního fungování Parlamentu, ale také vypracovává strategické vztahy mezi unijními institucemi, a hlavně má na starosti vydávat stanoviska Evropského Parlamentu v otázkách, jež jsou diskutovány na mezinárodních konferencích. Neopominutelné postavení má i Rozpočtový výbor (CONT), který se vyjma rozpočtových záležitostí, podílí i na konzultačních procesech s Účetním dvorem, při výběrů kandidátů na auditory.⁵²

Ovšem největší vliv na mezinárodním poli má Výbor pro zahraniční věci (AFET), který je navíc velmi uznávaný, a co do počtu, je také i největším výborem ze všech. Svou činností se aktivně se podílí na formování zahraniční politiky Evropské unie, jednak navazováním a prohlubováním partnerských vztahů se třetími zeměmi, ale také soustavně dohlíží nad přístupovými procesy kandidátských zemí do Evropské unie. Výbor tak představuje neopominutelného aktéra, zejména v oblasti mezinárodních dohod, neboť dříve než Parlament vyjádří svůj souhlas k uzavření takové dohody, předchází nejprve souhlas právě tohoto výboru. Kromě toho posiluje i politické vztahy, které jsou svým obsahem zaměřeny na spolupráci a humanitární pomoc, jelikož vypracovává dohody o přidružení nebo dohody o uzavření budoucího partnerství. Jednací řád Parlamentu mu v příloze V, přiznává právo na dohled nad společnou zahraniční bezpečnostní a obrannou politikou, kde mu k tomu napomáhá podvýbor bezpečnosti a obrany (SEBE). Cílem zřízení podvýboru SEBE byla snaha se více integrovat do diskuzí o SZBP a SBOP, kde by průběžně vyhodnocoval jeho vývoj, a zároveň by prováděl

---

⁵⁰ Evropský parlament. „Zpravodaj“ – osoba, která Parlamentu předkládá článek [online]. Europarl.europa.eu, 25. července 2006, [cit. 15. června 2018]. Dostupné na <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20060725STO09938+0+DOC+XML+V0//CS>>.

⁵¹ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. Evropská unie ..., s. 344.

⁵² Tamtéž, s. 344.

kontrolu. Výbor pro zahraniční věci má dokonce právo využívat „veškeré právní úpravy, programování a kontroly činností prováděných v rámci evropského nástroje pro demokracii a lidská práva, evropského nástroje sousedství, nástroje předvstupní pomoci, nástroje přispívajícího ke stabilitě a míru a nástroje partnerství pro spolupráci s třetími zeměmi a politik, z nichž tyto nástroje vycházejí.“⁵³ Na podporu dodržování lidských práv, Výbor AFET zřídil další podvýbor (DROI), jenž by se této oblasti výlučně věnoval, a zajišťoval by tím „soudružnost mezi všemi vnějšími politikami Unie a její politikou v oblasti lidských práv.“⁵⁴ Výbor AFET aktivně sleduje i další evropské politiky sousedství, a vypracovává o jejich vývoji každoroční zprávy.⁵⁵

Už z jeho rozsahu pravomocí je patrné, že se jedná o skutečně nevlivnější výbor, který Evropský parlament maximálně využívá v zahraniční politice. Dokonce se jedná o jediný parlamentní výbor, který zřídil další dva podvýbory upravující lidská práva a bezpečnost a obranu, čímž opět Parlament dokazuje, kam a do jakých oblastí směřují své priority na mezinárodním poli. Nicméně parlamentní výbory nejsou jeho ojedinělými aktéry, Evropský parlament ještě disponuje tzv. parlamentními delegacemi, které spadají pod správu jednotlivých výborů.

1.3.3. Parlamentní delegace

V současné době, Evropský parlament aktivně využívá 41 parlamentních delegací, jež napomáhají rozvíjet partnerské vztahy se třetími zeměmi či regiony. Jednotlivé delegace tvoří skupiny europoslanců, jejichž počet je pevně daný, a odpovídá počtu poslanců z partnerských zemí. Jelikož jsou všichni europoslanci součástí příslušné delegační skupiny či více delegací, jako celek tím zajišťují stabilní politickou rovnováhu.⁵⁶ Delegace úzce spolupracují s příslušnými parlamentními výbory, ovšem největší spolupráce vznikají právě s Výborem pro zahraniční věci, kde je předseda delegace povinen pravidelně informovat o veškerých jednáních delegace. Dále pak jednají s Výborem pro rozvoj a Výborem pro mezinárodní obchod.⁵⁷ Samotnou činnost delegace upravuje prováděcí ustanovení⁵⁸, na základě kterého delegace jednak napomáhají udržovat a prohlubovat „mezinárodní kontakty“ Parlamentu, ale zároveň „by měly reprezentovat postoj Parlamentu, jak byl přijat v plénu, a zohledňovat stanovisko příslušných a odpovědných

---

⁵³ Příloha V, část I., bod 6 Jednacího řádu Evropského parlamentu. 8. volební období (leden 2017).

⁵⁴ Tamtéž, bod 8.

⁵⁵ Příloha V, část I body 1 – 9) Jednacího řádu Evropského parlamentu. 8. volební období (leden 2017).

⁵⁶ Evropský parlament. Delegace [online]. Europarl.europa.eu, [cit. 15. června 2018]. Dostupné na <<http://www.europarl.europa.eu/delegations/cs/about/introduction>>.

⁵⁷ VAN HECKE, Steven, WOLFS, Wouter. The European Parliament ..., s. 302.

⁵⁸ Rozhodnutí Konference předsedů ze dne 29. října 2015. Prováděcí ustanovení, kterými se řídí činnost delegací a osob vyslaných na pracovní cesty mimo Evropskou unii. [online]. Europarl.europa.eu, [cit. 15. června 2018]. Dostupné na <http://www.europarl.europa.eu/RegData/publications/reg/2015/0001/EP-PE_REG%282015%290001_CS.pdf>.

výborů.⁵⁹ V Bruselu a ve Štrasburku se delegace účastní pravidelných schůzí, ve kterých diskutují o unijních vztazích vůči zemím, s nimiž uzavřeli partnerské vztahy. Mimo to také pořádá dvakrát do roka tzv. meziparlamentní setkání, kde probíhají diskuze s parlamenty na národní úrovni mimo EU. Návrhy k diskuzím sestavuje Konference předsedů delegací, a dokonce se těchto diskuzí účastní i některé parlamentní výbory.⁶⁰

Kromě delegací existují i tzv. stále delegace, jejichž počet⁶¹ se mění, vždy s ohledem na výsledky posledního volebního období Parlamentu. Stále delegace, v rámci svých pravomocí, provádí jejich demokratickou kontrolu nad finančními nástroji. Taktéž realizují doporučení, které byly vydány v průběhu misí, kde je dohlíženo nad řádným průběhem voleb v zemi.⁶² Mimoto, dle článku 214 Jednacího řádu, je Parlamentu umožněno zakládat i tzv. smíšené parlamentní výbory, které hodnotí a vytvářejí mezinárodní dohody o přidružení či asociační dohody s kandidátskými zeměmi. Tyto „meziparlamentní delegace komunikují nejen s parlamenty nečlenských států EU, jež zároveň nejsou kandidátskými zeměmi, ale také spolupracují i s parlamenty kandidátských zemí nebo se státy přidružených ke Společenství.“⁶³ Kromě toho, Parlament disponuje i Výborem pro parlamentní spolupráci, které jsou zřízeny v rámci dohody o spolupráci mezi Evropským parlamentem a třetí zemí, kde se podílí na evropské politice sousedství nebo na strategickém partnerství. Existují navíc i tzv. delegace určené na mnohostranné parlamentní shromáždění, kterých je v současné době pouze čtyři.⁶⁴

1.4. Nástroje Evropské parlamentu ve vnějších vztazích EU

Jak už z názvu kapitoly vyplývá, pozornost bude zaměřena na zkoumání dostupných nástrojů, prostřednictvím kterých je Parlament schopen ovlivňovat a realizovat vnější vztahy Evropské unie. Z hlediska váhy, je nejdůležitějším nástrojem Evropského parlamentu rozpočtová pravomoc, neboť díky ní, dokázal posílit svou roli v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Vzhledem k tomu, že jsme se o rozpočtové otázce a jeho významu zabývali už prostřednictvím meziinstitucionálních dohod, nebude zahrnut do této kapitoly. Druhým nejsilnějším nástrojem je považována pravomoc udělovat souhlas k mezinárodním dohodám ve smyslu článku 218 odst. 6 SFEU, na základě kterého může Parlament ex post vetovat vybrané mezinárodní dohody. Právě díky hrozbě veta se Parlamentu podařilo zajistit určitý vliv nad vyjednávacím procesem těchto dohod, a mnohdy i nad samotným obsahem mezinárodních

⁵⁹ Tamtéž, čl. 5 odst. 2) Rozhodnutí Konference předsedů ze dne 29. října 2015 ...

⁶⁰ Článek 20 Rozhodnutí Konference předsedů ze dne 29. října 2015. Prováděcí ustanovení ...

⁶¹ Pozn. Do roku 2019 funguje celkem 44 stálých delegací.

⁶² Tamtéž, čl. 4.

⁶³ ŠLOSARČÍK, Ivo, KASÁKOVÁ, Zuzana. *Instituce Evropské unie a Lisabonská smlouva*. Praha: Grada Publishing, 2013, s. 100.

⁶⁴ VAN HECKE, Steven, WOLFS, Wouter. *The European Parliament ...*, s. 302.

dohod, jak tomu dokazuje později obchodní dohoda SWIFT, ACTA nebo TTIP. Dalším významným nástrojem je parlamentní dohled, který Parlament vykonává nad Komisí a Vysokým představitelem. Jak se ukáže, Parlament i tuto kontrolní pravomoc dokáže obrátit ve svůj prospěch a učinit z něj efektivní nástroj na větší přístup k zahraniční politice Unie. Posledním nástrojem je tzv. meziparlamentní diplomacie, která už sice představuje neformální a nepřímý prostředek při formování zahraniční politiky Evropské unie, i přesto představuje pro Parlament jeden z hlavních informačních proudů.

1.4.1. Souhlas Parlamentu k mezinárodním dohodám

Pravomoc souhlasu zavedl Jednotný evropský akt (JEA) v roce 1986, který byl posléze Maastrichtskou a Amsterodamskou smlouvou rozšířen o další oblasti, kde je schválení Parlamentu požadováno. Podle JEA se procedura souhlasu vztahovala výlučně na dohody přidružení se třetími zeměmi, a dohody o přistoupení do Evropské unie. Později tento okruh rozšířila Maastrichtská, Amsterodamská smlouva a dokonce i Smlouva z Nice. Procedura souhlasu se nakonec vztahovala i v otázce sankcí za vážné a soustavné porušování základních práv členským státem; v případě využití posílené spolupráce, v rámci prvního pilíře, na nějž se vztahuje procedura spolurozhodování; na zvláštní úkoly, které byly svěřeny Evropské centrální bance, i v případě změny protokolů Evropského systému centrálních bank; souhlas se vztahoval také na otázky strukturálních fondů, včetně vytvoření Fondu soudružnosti; dokonce se vztahoval na jednotný postup pro volby do Parlamentu; a hlavně na mezinárodní dohody, které zavádí zvláštní institucionální rámec, jakož i dohody s podstatným dopadem na rozpočet či dohody vedoucí ke změně aktu, přijatého v rámci spolurozhodování.⁶⁵

Nicméně s příchodem Lisabonské smlouvy dochází k dalšímu rozšíření okruhu, zejména u mezinárodních dohod, což představovalo výraznou změnu. Nově se „vyžaduje souhlas Evropského parlamentu pro přistoupení Unie k EÚLP a souhlas se vyžaduje i v oblastech, kde se uplatňuje řádný legislativní postup, a dále též v případech, kdy zvláštní legislativní postup vyžaduje souhlas EP. Obecně lze říci, že tam, kde je ve vnitřní legislativě do procesu rozhodování zapojen EP, se vyžaduje jeho souhlas i při uzavírání mezinárodních mluv. (Podle dosavadní úpravy se souhlas nevyžadoval v případech, kdy smlouva novelizuje akt již přijatý spolurozhodovacím postupem).“⁶⁶

Samotný proces souhlasu probíhá tak, že Evropský parlament vůči předloženému legislativnímu aktu vysloví svůj souhlas, popř. nesouhlas. Svou povahou je velmi podobný

---

⁶⁵ JACOBS, Francis, CORBETT, Richard, NEVILLE, Darren. The European Parliament. 9th edition. London: John Harper Publishing, 2016, s. 222 – 223.

⁶⁶ PÍTROVÁ, Lenka. In SYLLOVÁ, Jindřiška (ed.) Lisabonská smlouva. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 760 (čl. 218 odst. 6 SEU).

pravomoci spolurozhodování, nicméně se odlišuje ve dvou aspektech. Zaprvé u procedury souhlasu nemá Parlament právo jakýmkoliv způsobem měnit předložený návrh, a zadruhé zde nedochází k vzájemné interakci s Radou EU, jak je tomu v případě u spolurozhodování.⁶⁷ Nicméně Pítrová dodává, že „pro usnadnění projednávání může výbor parlamentu doporučit i změny návrhu. Vzhledem k tomu, že bez souhlasu Evropského parlamentu nelze akt přijmout, může Parlament oddalováním poskytnutí souhlasu tlačit na přijetí jím navrhovaných změn.“⁶⁸ Navzdory omezenosti procedury souhlasu, ji Evropský parlament dokázal proměnit v efektivní nástroj, kde může rozhodovat nad velkou většinou mezinárodních dohod, které Unie uzavírá v rámci vnějších vztahů. Navíc článek 218 odst. 6 bod v) SFEU stanovuje souhlas Parlamentu i u mezinárodních dohod, které se dotýkají oblastí, v nichž jsou přijímány vnitřní opatření řádným legislativním postupem, což podle současné právní úpravy Smluv představuje téměř 90 procent všech legislativních aktů. Z toho vyplývá, že oblast parlamentního souhlasu nad mezinárodními dohodami je, oproti předslisabonské éře, prakticky nejrozsáhlejší.⁶⁹

Pravomoc souhlasu upravuje Parlament i ve svém interním ustanovení článku 108, kde stanovuje jeho procesní aspekty. Jednání o mezinárodní dohodě probíhá i na půdě Parlamentu, kde hlavní roli mají příslušné parlamentní výbory, neboť vypracovávají zprávu či se aktivně účastní přípravné fáze vyjednávacího procesu. V obou případech neustále spolupracují s Konferencí předsedů výborů, kterou průběžně informují.

Dříve než dojde vůbec k zahájení jednání, s úmyslem uzavřít mezinárodní dohodu dle článku 218 odst. 6 SFEU, má právo příslušný výbor, politická skupina nebo dokonce i poslanci dosahující určité „nízké prahové hodnoty“ požádat Radu, aby neschvalovala zahájení vyjednávacích procesů, dokud nebude vypracována zpráva výboru, na jehož základě zaujme Parlament určitou pozici „k navrhovanému mandátu k vyjednávání“. Poté výbor (JURI), v rámci kontrolní pravomoci dle článku 39 jednacího řádu posoudí, zda byl zvolen vhodný právní základ, který je vyžadován pro uzavření dohody. Pokud výbor nenalezne žádné rozpory, pak „v jakékoli fázi jednání a v době od ukončení jednání až po uzavření mezinárodní dohody může Parlament na základě zprávy příslušného výboru vypracované z vlastního podnětu tohoto výboru nebo po posouzení případného relevantního návrhu předloženého politickou skupinou nebo poslanci dosahujícími přinejmenším nízké prahové hodnoty přijmout doporučení Radě, Komisi nebo místopředsedovi Komise/vysokému představiteli Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní

---

⁶⁷ ZBÍRAL, Robert. *Institucionální rámec Evropské unie: právně-politologický pohled*. Praha: Linde, 2007, s. 43 – 44.

⁶⁸ PÍTROVÁ, Lenka. *Evropská dimenze legislativního procesu*. Praha: Leges, 2014, s. 207 – 208.

⁶⁹ DE WITTE, Bruno, TRECHSEL, Alexander, DAMJANOVIĆ, Dragana a kol. *Legislating after Lisbon: New Opportunities, for the European Parliament*. Florence: European University Institute, 2010, s. 26 – 27.

politiku a požadovat jejich zohlednění před uzavřením této dohody.⁷⁰ Následně po uzavření dohody, Rada zasílá svůj finální návrh se žádostí o souhlas (nebo o stanovisko, pokud dohoda uzavřená ještě nebyla) Evropského parlamentu. Předseda parlamentu postoupí tuto žádost opět příslušnému výboru k jeho posouzení dle článku 47 odst. 1) a článku 99 jednacího řádu. Zde dochází k sekundární kontrole ze strany Soudního dvora, kterou může navrhnout výbor či „nejméně desetina všech poslanců Parlamentu“ se žádostí, aby Soudní dvůr vydal stanovisko vztahující se k souladu mezinárodní dohody s primárním právem. Jelikož tímto jednáním dochází k odložení žádosti o souhlas Parlamentu do doby, než Soudní dvůr vydá své stanovisko, může předtím předseda Parlamentu požádat výbor pro právní záležitosti o odůvodněné stanovisko k takovému návrhu.⁷¹

Rozhodne-li Parlament svůj souhlas k uzavření dohody neudělit, oznámí to předseda Parlamentu Radě, a dohoda je bez dalšího zamítnuta. Zajímavé je, že Parlament může, kromě zamítnutí žádosti o souhlas, využít i institutu odkladu rozhodnutí vydat souhlas, pokud k takovému kroku získá Parlament doporučení od výboru. Článek 108 odst. 7 jednacího řádu umožňuje užití tohoto institutu pouze v omezené časové lhůtě, nejdéle však do jednoho roku. Jelikož pravomoc souhlasu Parlamentu nepřipouští možnost předkládat pozměňovací návrhy, proto předsedové a zpravodajové příslušného výboru dohlížejí na to, aby byl řádně dodržován článek 218 odst. 10 SFEU, ve kterém má právo být informován o všech jednáních mezinárodních dohod.⁷²

1.4.2. Parlamentní dohled

Dalším z nástrojů, který Evropský parlament aktivně využívá, je parlamentní kontrola nad unijními institucemi, jež současně funguje i jako dohled nad zahraniční politikou EU. Odborné publikace se shodují v názoru, že je nutné, aby zástupci EU, zejména v oblasti zahraniční politiky, byli odpovědní za své kroky a prohlášení. Vzhledem k tomu, že vnitrostátní parlamenty členských států nejsou schopni vykonávat kontrolu svých členů v oblasti zahraniční politiky v plné míře, jak by očekávali, bylo nutné tuto kontrolu svěžit do rukou Evropského parlamentu, neboť se mu už podařilo získat právo na přístup k dokumentům, včetně práva být informován o všech probíhajících jednáních zahraniční politiky Evropské unie.⁷³ Parlament provádí dohled pouze tam, kde mu to dovoluje rozsah jeho pravomocí. Tudíž s ohledem na kontrolní pravomoci dovozujeme, že parlamentní dohled se bude vztahovat nad Evropskou komisí a Vysokým představitelem pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku.

⁷⁰ Článek 108 odst. 4) Jednacího řádu Evropského parlamentu.

⁷¹ Článek 108 Jednacího řádu Evropského parlamentu.

⁷² Článek 108 Jednacího řádu Evropského parlamentu.

⁷³ VAN HECKE, Steven, WOLFS, Wouter. *The European Parliament ...*, s. 299.

Kontrola Komise je jednou ze základních pravomocí, kterou Parlament získal už v době jeho vzniku. Zpočátku byla kontrola vykonávaná odděleně, u Vysokého úřadu a Komise, ale v roce 1965 došlo na základě Slučovací smlouvy ke sloučení těchto dvou institucí do jedné. Tudíž byla „neomezená“ kontrolní pravomoc uplatňována pouze vůči celistvé Evropské komisi. Jedná se tedy o rozsahově nejširší pravomoc, kterou Parlament disponuje vůči unijní instituci, v rámci svých kontrolních pravomocí.⁷⁴

Díky funkci politické kontroly nad Komisí, může Parlament přezkoumávat vnější politiky EU, tím, že velmi často využívá interpelací, ve kterých se písemně či ústně dotazuje komisařů k vyjádření se k aktuálním tématům unijní agendy. Kromě toho také využívají rozprav, prostřednictvím kterých jsou informováni o jednotlivých aktivitách Unie. Příslušné výbory Parlamentu vedou i veřejná jednání o souhrnné výroční zprávě, kterou je Komise povinna každý rok předložit. Vyjma těchto ročních zpráv, předkládá Komise i zprávy vztahující se k unijnímu občanství, o pokroku v oblasti hospodářské a sociální soudružnosti, či v oblasti výzkumu a technologického rozvoje, jako i v dalších oblastech, kde to stanovují Smlouvy.⁷⁵ Na základě těchto zpráv vypracovává příslušný parlamentní výbor zprávu, ze které vyhodnocuje relevantní postoje k důležitým otázkám, které by měl Parlament zastávat.⁷⁶

Další kontrola se už vztahuje na komisaře individuálně, neboť jak jsme předznamenalí už dříve, kandidáti na komisaře jsou povinni se podrobit slyšení na půdě Parlamentu. Důvodem takového jednání, je snaha Komise předejít případnému vyslovení nedůvěry ze strany Evropského parlamentu. Na základě Amsterodamské smlouvy bylo Parlamentu přiznáno jednak právo volit předsedu Komise, a hlavně právo vyslovit nedůvěru Komisi jako celku. V odborné publikaci je dokonce konstatováno, že „po přijetí Amsterodamské smlouvy je možné považovat Evropský parlament za orgán, který je plně odpovědný za působení Komise. Za jediný nedostatek kontrolních pravomocí Parlamentu může být považován fakt, že Komise musí být z hlediska Parlamentu pojmána jako celek a Evropský parlament nemůže při volbě a ani odvolání hlasovat o jednotlivých komisařích.“⁷⁷ I přesto se tento nedostatek podařilo Parlamentu úspěšně obrátit ve svůj prospěch, neboť „využití tohoto kontrolního nástroje ze strany Parlamentu vede k pečlivému formulování pracovního programu Komise a ve svém důsledku také k větší spolupráci mezi Komisí a Evropským parlamentem.“⁷⁸ Praxe jasně dokazuje, že Parlament disponuje "nástrojem", který donutí ostatní aktéry k větší pozornosti jeho požadavkům.

---

⁷⁴ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. Evropská unie ..., s. 346.

⁷⁵ TICHÝ, Luboš, ARNOLD, Rainer, ZEMÁNEK, Jiří. Evropské právo. 5. přeprac. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 128.

⁷⁶ Více ve článku 132 Jednacího řádu Evropského parlamentu. 8. volební období (Leden 2017).

⁷⁷ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. Evropská unie ..., s. 347.

⁷⁸ Tamtéž.

Parlament už nejednou dokázal, že se nezdráhá využít této pravomoci jako hrozbu, aby přinutil předsedu Komise k přerozdělení portfolií či dokonce ke stažení některých kandidátů na eurokomisaře.⁷⁹ Názorným příkladem je případ Rocca Buttiglione, kde parlamentní Výbor občanské svobody, spravedlnosti a vnitřní věci (LIBE) poprvé zamítl návrh kandidáta na komisaře, z důvodu je názorů o homosexualitě a jeho pohledu na roli žen ve společnosti.⁸⁰ Stejně tak si můžeme připomenout i případ Santerovy komise, která podala demisi dříve, než by o tom rozhodl potřebný počet hlasů Evropského parlamentu.

S přijetím Lisabonské smlouvy dochází taktéž ke změně dynamiky mezi Vysokým představitelem, Rady EU a Evropským parlamentem. Vysoký představitel představuje funkci, která institucionálně spojuje Radu s Komisí, a je odpovědný za vykonávání SZBP, čímž napomáhá soudružnosti politiky SZBP. Kromě toho má Vysoký představitel povinnost reprezentovat Evropskou unii v zahraničněpolitických otázkách, kde „vede politický dialog se třetími stranami, vyjadřuje postoj Unie v mezinárodních organizacích a na mezinárodních konferencích. Svými návrhy přispívá k vypracování SZBP a zajišťuje její provádění (resp. provádění rozhodnutí přijatých Evropskou radou a Radou EU).“⁸¹ Tudíž bylo jasné, že i zde využije Evropský Parlament svých možností, aby se ještě více přiblížil k zahraniční politice Evropské unie.

Zpočátku Parlament usiloval o to, aby funkci Vysokého představitele zastávala osoba politicky angažovaná, nežli prostý úředník, neboť by díky tomu získal snazší přístup k demokratické kontrole jeho činnosti, jakož i politické odpovědnosti. Tento požadavek nakonec představoval vítězství pouze z části, jelikož byly vyslyšeny pouze požadavky vztahující se k větší politické odpovědnosti. „Vysokou představitelku nebude v Evropském parlamentu zastupovat výkonný generální tajemník služby jakožto úředník, ale členové Komise a Rady pro zahraniční věci.“⁸² Ve vztahu k demokratické odpovědnosti vychází Lisabonská smlouva (dle článku 36 SEU) pouze v tom smyslu, že Evropský parlament má právo na jeho kontrolu, nicméně se tato kontrola bude vztahovat výlučně na hlavní aspekty a základní volby v oblasti SZBP, čímž dochází k omezení kontroly Parlamentu na ex post.⁸³

---

⁷⁹ VAN HECKE, Steven, WOLFS, Wouter. *The European Parliament ...*, s. 299.

⁸⁰ MAHONY, Honor. *Parliament Committee rejects Italian Commissioner*. [online]. Euobserver.com, 11. října 2004 [cit. 18. června 2018]. Dostupné na <<https://euobserver.com/political/17496>>.

⁸¹ JANKŮ, Martin, JANKŮ, Linda. *Právo EU po Lisabonské smlouvě*. Ostrava: KEY Publishing, 2012, s. 165.

⁸² ŠLOSARČÍK, Ivo, KASÁKOVÁ, Zuzana. *Instituce Evropské unie a Lisabonská smlouva*. Praha: Grada Publishing, 2013, s. 145.

⁸³ KLEIZEN, Bjorn. *Mapping the involvement of the European Parliament in EU external relations – a legal and empiric analysis*. CLEER Papers, 2016, č. 4, s. 23 – 25.

1.4.3. Meziparlamentní spolupráce

Van Heck rozlišuje dvě primární funkce meziparlamentní diplomacie. Jednak může představovat hlavní informační proud pro Parlament, což europoslancům zaručuje lepší přehled o dokumentech týkající se zahraniční politiky, a díky tomu získal Parlament opět lepší pozici vůči dalším unijním institucím. Druhý aspekt už spočívá na skutečnosti, že je jedná o nástroj, kterým je možné ovlivňovat názory parlamentů ze třetích zemí, což jde opět ve prospěch Parlamentu, jelikož mu to dává příležitost jednat o otázkách, které jsou z jeho pohledu relevantní a strategicky důležité.⁸⁴

Meziparlamentní dialog je využíván zejména při uzavírání dohod o přidružení či dohod o partnerství a spolupráci. Jak jsme už zmiňovali v dřívější kapitole, Evropský Parlament má více než 40 meziparlamentních delegací, a mnoho dalších orgánů, jež se aktivně podílejí na meziparlamentním dialogu, kde mu napomáhají budovat a upevňovat partnerské vztahy s národními parlamenty ze třetích zemí. Obě smíšené dohody podléhají duální parlamentní kontrole jednak ze strany vnitrostátních parlamentů, tak i ze strany Evropského parlamentu. S ohledem na povahu dohod, kontrola vnitrostátních parlamentů spočívá v povinnosti ratifikace dohody členskými státy.⁸⁵ Kdežto Evropský parlament vykonává kontrolu prostřednictvím Protokolu č. 1 k Lisabonské smlouvě, která mu na základě článku 9 Protokolu umožňuje vést meziparlamentní spolupráci. Na jeho základě se od roku 2012 konají Konference parlamentních výborů pro evropské záležitosti (COSAC), jež pořádá Evropský Parlament spolu s vnitrostátními parlamenty členských států dvakrát do roka, během kterých, dochází k výměně informací týkající se SZBP.⁸⁶

Tímto nástrojem se „vytváří předpoklad pro širší politické zapojení Evropského parlamentu do vytváření a realizace vnější činnosti Unie v oblasti zahraniční, bezpečnostní a obranné politiky.“⁸⁷

---

⁸⁴ VAN HECKE, Steven, WOLFS, Wouter. *The European Parliament ...*, s. 300 – 301.

⁸⁵ Více na PASSOS, Ricardo. *Mixed Agreements from Perspective of European Parliament*. In HILLION, Christophe, KOUTRAKOS, Panos (ed). *Mixed Agreements Revisited: the EU and its member states in the world*. Oxford: Hart, 2010, s. 290 – 291.

⁸⁶ Hlava II) Protokolu (č. 1) o úloze vnitrostátních parlamentů k Evropské unii. In *Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii (SEU) a Smlouvu o založení Evropského společenství*, Úř. věst. C 306, 17. prosince 2007, s. 148 – 150.

⁸⁷ PECHÁČEK, Štěpán. In SYLLOVÁ, Jindřiška (ed.) *Lisabonská smlouva. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 148 – 149 (čl. 36 SEU).

2. VYBRANÉ POLITIKY VNĚJŠÍCH VZTAHŮ EVROPSKÉ UNIE

Jelikož jsou vnější vztahy Unie v praxi realizovány prostřednictvím vnějších politik, proto je tato kapitola věnována nejvýznamnějším z nich. Každá z těchto politik bude zkoumána vždy s ohledem na Evropský parlament, k jeho aktérům a nástrojům, o kterých jsme hovořili v první kapitole.

Nejprve se soustředíme na oblast společné zahraniční a bezpečnostní politiky a na to, proč jsou zde Evropskému parlamentu přiznány jen minimální pravomoci. Vzhledem k tomu, že článek 24 SEU výslovně přiznává Evropskému parlamentu jen „specifickou“ úlohu v oblasti SZBP, proto se zaměříme na dva aspekty. Nejprve budou posuzovány normativní aspekty, resp. zda by se vůbec měl Evropský parlament aktivně podílet na zahraniční politice Evropské unie, a zda v této oblasti nevzniká demokratický deficit. Druhou část už bude tvořit zkoumání rozsahu pravomocí, kterými Parlament fakticky disponuje v této oblasti, což doloží i soudní judikatura Soudního dvora Evropské unie.

Následně přejdeme na politiku rozšiřování, ve které jsou Parlamentu přiznány o trochu větší pravomoci, neboť kromě přístupových procesů, Lisabonská smlouva nově upravuje i pravidla pro vystoupení členského státu z Unie. Už to, že se poprvé v historii Unie zavádí otázka vystoupení, představuje značný krok k prohloubení evropské integrace. Jelikož se politika rozšiřování proměnila „v zásadní zahraničněpolitický nástroj Unie,“ zapojení Parlamentu do těchto procesů proto znamenalo výrazný posun mezi aktéry.⁸⁸

Třetí část se zaměří na oblast vnějších smluv, bez kterých by Unie nemohla realizovat svou vnější činnost. Díky zavedení článku 218 odst. 6 SFEU, získal Parlament nový nástroj, kterým je schopen nejen ovlivňovat vyjednávací procesy mezinárodních dohod, ale také prosazuje i vlastní zájmy.

Závěr bude věnován společné obchodní politice, která představuje jednu z klíčových politik vnějších vztahů Unie. Právě v této oblasti Parlament začal nejvíce využívat pravomoci souhlasu ve svůj prospěch, čímž dokázal narušit tandem Rady a Evropské komise.

2.1. Společná zahraniční a bezpečnostní politika

Společná zahraniční a bezpečnostní politika (SZBP) vznikla v roce 1993 s cílem „chránit mír, posilovat mezinárodní bezpečnost, podporovat spolupráci mezi národy a rozvíjet a

---

⁸⁸ PÍTROVÁ, Markéta a kol. Postlisabonské procesy v Evropské unii. Brno: MUNI Press, 2014, s. 266.

upevňovat demokracii, právní stát a úctu k lidským právům a základním svobodám.“⁸⁹ Proto oblast SZBP disponuje vlastním institucionálním rámcem a svými rozhodovacími procesy. Prostřednictvím jeho zvláštní povahy se odlišuje od všech ostatních politik, jež jsou začleněny do vnější činnosti Evropské unie. Jeho výlučnou povahu potvrdil také Soudní dvůr v rozsudku ERTA (22/70), a posléze v rozsudku Kramer (6/76), kde konstatoval, že v oblasti SZBP pozbývají členské státy jakákoliv práva přijímat vlastní akce, neboť by tímto jednáním docházelo k narušení vnitřní politiky Společenství. V rozsudku ERTA taktéž potvrdil, že k uzavírání mezinárodních smluv se třetími zeměmi či mezinárodními organizacemi již není potřeba explicitního zmocnění.⁹⁰ Lisabonská smlouva se tímto rozhodnutím inspirovala, a proto článek 37 SEU „umožňuje Unii uzavřít dohody s jedním nebo více státy nebo s mezinárodními organizacemi v případech, které spadají do její působnosti v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky.“⁹¹ Exkluzivní povahu politiky potvrzuje Lisabonská smlouva i ve článku 24 SEU, kde zdůrazňuje zvláštní povahu SZBP, neboť hlavními aktéry jsou především Evropská rada a Rada EU, pravomoci ostatních unijních institucí jsou už vymezeny specificky v následujících článcích.⁹²

Už v devadesátých letech, kdy došlo ke vzniku třípířového systému, bylo zkoumáno, do jaké míry má být zapojen Evropský parlament ve společné zahraniční a bezpečnostní politice. Vzhledem k tomu, že se jedná o mezivládní povahu této politiky, dá se předvídat, že Parlament bude mít omezené pravomoci. Důvodů je hned několik: jednak proto, že zahraniční politika Evropské unie by měla být rozhodována přímo členskými státy, čímž by se zajistila rychlejší odezva na aktuální problémy, a zapojení Parlamentu do těchto jednání, už by nezaručovalo dostatečnou flexibilitu a tajnost, ba dokonce by to mohlo způsobit narušení soudružnosti a účinnosti. Navíc Evropský parlament zosobňuje nadnárodní povahu své instituce, i proto by se neměl aktivně podílet na SZBP. Další argument leží na skutečnosti, že SZBP je svou povahou ve srovnání s ostatními politikami zcela odlišná, neboť zde nedochází k přijímání legislativy, jako je tomu u ostatních, nýbrž zde dochází k vytváření politických strategií. Jelikož se jedná o citlivé otázky, které se mohou vážným a přímým způsobem dotýkat členských států, je na místě, aby

---

⁸⁹ LEGRAND, Jérôme. Zahraniční politika: cíle, nástroje a dosažené výsledky. [online]. Europarl.europa.eu, 01/2018 [cit. 25. května 2018]. Dostupné na <http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.1.1.html>.

⁹⁰ PECHÁČEK, Štěpán. In SYLLOVÁ, Jindřiška (ed.) Lisabonská smlouva. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 118 – 122 (čl. 21 SEU).

⁹¹ PECHÁČEK, Štěpán. In SYLLOVÁ, Jindřiška (ed.) Lisabonská smlouva. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 150 (čl. 37 SEU).

⁹² Článek 24 SEU.

veškeré diskuze a jednání probíhaly pouze na mezivládní úrovni.⁹³ Nicméně v průběhu let, došlo ke zpochybnění demokratické legitimacy v oblasti SZBP, neboť rozhodováním o zahraniční politice na unijní úrovni docházelo k výraznému oslabování parlamentů na národní úrovni. Tyto argumenty se opírají především o skutečnost, že Maastrichtská smlouva vytvořila oblast SZBP jako samostatný pilíř s cíleným úmyslem omezit kompetence nadnárodních institucí, zejména Evropského parlamentu.⁹⁴ Tyto obstrukce se Parlamentu podařilo v následujících letech omezit prostřednictvím svých výborů. Zatímco Výbor pro zahraniční věci věnoval značnou část svých zdrojů na proces rozšiřování, stávajícím výborem byl zřízen podvýbor pro bezpečnost a obranu (SEBE), který se stal jasným ukazatelem budoucích priorit Parlamentu. Dalším pozitivem pro Parlament představuje meziinstitucionální dohoda s Radou, o které jsme hovořili v dřívější kapitole, neboť díky ní je umožněno, aby Rada sdílela utajované dokumenty s Parlamentem. Na druhou stranu, dotčená dohoda žádným způsobem neuděluje Parlamentu práva na přístup ke všem dokumentům, nýbrž Radě EU poskytuje právo sdílet jen takové informace a dokumenty, které jsou v dané situaci, a s ohledem na jejich povahu a obsah, vhodné a možné. Jeho omezenost vyplývá i z Lisabonské smlouvy, neboť Parlamentu pouze zaručuje právo být informován ve všech etapách mezinárodních dohod. Jedná je tedy skutečně o cílený záměr nejen omezit účast Parlamentu v rozhodovacích procesech SZBP, ale také snížit jeho parlamentní kontrolu na pouhé politické debaty.⁹⁵ Ačkoliv je Evropský parlament z velké části vyloučen z rozhodovacích procesů týkající se SZBP (potažmo SBOP), i přesto se mu podařilo vytvořit určitý prostor k tomu, aby mohl napadat přijímaná opatření vztahující se SZBP před Soudním dvorem Evropské unie. Tuto skutečnost podepírá i soudní judikatura, o které budeme hovořit následovně.

Za účelem zajistit dostatečnou soudružnost politiky mezi unijními institucemi, vytvořila Lisabonská smlouva ve článku 218 odst. 6 SFEU obecná pravidla pro uzavírání mezinárodních smluv, včetně dohod spadající do oblasti SZBP. Z okruhu jsou vyloučeny pouze ty případy, ve kterých Smlouvy hovoří o zvláštních postupech. Dotčené ustanovení zdůrazňuje, že Evropský parlament je vyloučen z účasti na rozhodovacích procesech všech mezinárodních dohod, jež svou povahou spadají „výlučně“ do SZBP, tudíž zde Rada není povinna žádat Parlament o souhlas k uzavření takové dohody. Nicméně to nemá za následek úplné vyloučení Parlamentu z rozhodovacích procesů jako takového, Lisabonská smlouva mu alespoň ponechala právo být „okamžitě a plně informován ve všech etapách“ postupů uzavíraných mezinárodních dohod dle

---

⁹³ VAN HECKE, Steven, WOLFS, Wouter. The European Parliament and European Foreign Policy. In JØRGENSEN, Knud Erik, AARSTAD, Åasne Kalland, Drieskens, Edith (ed). The Sage Handbook of European Foreign Policy. Volume 1. London: Sage, 2015, s. 291 – 292.

⁹⁴ VAN VOOREN, Bart, WESSEL, Ramses A. EU external relations law: text, cases and materials. Cambridge: Cambridge University Press, 2014, s. 375 – 376.

⁹⁵ Více v KOUTRAKOS, Panos. EU International Relations Law. 2 edition. Oregon: Hart Publishing, 2015, s. 392 – 393.

článku 218 odst. 10 SFEU. Díky tomuto "nevýznamnému" ustanovení se Evropskému parlamentu podařilo nejednou razantně zasáhnout do mezinárodních dohod týkající se SZBP, čímž prokázal, že i s minimálním rozsahem pravomocí v oblasti SZBP, je schopen do jisté míry ovlivňovat vnější činnost Unie. Názorným příkladem je rozsudek Soudního dvora C – 658/11, ze dne 24. června 2014, který se týkal mezinárodní dohody EU – Mauricius, a posléze i rozsudek Soudního dvora C – 263/14, ze dne 14. června 2016, v případě mezinárodní dohody EU se Sjediněnou republikou Tanzanie, který navázal na předchozí rozsudek.

V rozsudku C – 658/11, Soudní dvůr zkoumal žalobu Evropského parlamentu vůči mezinárodní dohodě EU – Mauricius, která byla uzavřena na základě rozhodnutí Rady 2011/640/SZBP dne 12. července 2011. Svou žalobu Parlament opírá o dva žalobní důvody, které představují porušení článku 218 odst. 6 druhého pododstavce SFEU a článek 218 odst. 10 SFEU. V prvním žalobním důvodu Parlament argumentuje, že „Rada měla neprávem za to, že se napadené rozhodnutí vztahuje k dohodě týkající se „výlučně“ SZBP ve smyslu čl. 218 odst. 6 druhého pododstavce první části věty SFEU, a může být tedy přijato bez zapojení Parlamentu.“⁹⁶ Podle mínění Parlamentu se předmětná dohoda vztahovala taktéž i na justiční spolupráci v trestních věcech a policejní spolupráci, dokonce i na rozvojovou spolupráci. Na základě těchto argumentů se domnívá, že Rada měla pro uzavření mezinárodní dohody získat jeho souhlas, jak tomu stanovuje článek 218 odst. 6 druhý pododstavec SFEU. Po důkladném prozkoumání žalobního důvodu, jej Soudní dvůr nakonec vyhodnotil jako neopodstatněný, neboť předmětné rozhodnutí pro uzavření dohody skutečně sleduje cíle SZBP, a proto bylo možné napadené rozhodnutí přijmout bez souhlasu či konzultace Evropského parlamentu. Ve druhém žalobním důvodu posuzoval Soudní dvůr skutečnost, zda Rada EU skutečně porušila článek 218 odst. 10 SFEU, na jehož základě je povinna Parlament okamžitě a plně informovat o všech procesech uzavírání dohody. Evropský parlament tvrdil, že došlo k hrubému porušení dotčeného ustanovení, jelikož jej Rada informovala, o uzavření a podpisu dohody, až se tříměsíčním zpožděním, což neodpovídá termínu "okamžitého" informování dle článku 218 odst. 10 SFEU. Soudní dvůr se tentokrát postavil na stranu Evropského parlamentu, neboť zjistil, že Rada EU skutečně dne 12. července 2011 přijala napadené rozhodnutí s tím, že jej posléze zveřejnila i v Úředním věstníku EU 30. září 2011. Nicméně Rada o tom informovala Parlament až 17. října 2011, což představuje hrubé porušení dotčeného článku. V důsledku tohoto porušení, Soudní dvůr zdůraznil, že „procesní pravidlo stanovené v tomto ustanovení představuje podstatnou formální náležitost ve smyslu čl. 263 druhého pododstavce SFEU, jejíž porušení způsobuje

---

⁹⁶ Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 24. června 2014, Evropský parlament v. Rada EU, C – 658/11, ECLI: EU: C: 2014: 2025, bod 23.

neplatnost aktu, který je jím postižen.⁹⁷ Také dodává, že dané pravidlo je „výrazem demokratických zásad“ a to i bez ohledu na to, že Lisabonská smlouva značně omezila Evropský parlament v oblasti SZBP. „Jestliže Parlament není okamžitě a plně informován ve všech etapách postupu v souladu s čl. 218 odst. 10 SFEU, včetně etapy předcházející uzavření dohody, není schopen vykonávat kontrolní pravomoci, které mu svěřily Smlouvy v oblasti SZBP, a případně uplatnit své stanovisko zejména ohledně správného právního základu dotčeného aktu. Nedodržení tohoto požadavku informování za těchto okolností narušuje podmínky výkonu funkcí Parlamentu v oblasti SZBP, a představuje tedy porušení podstatné formální náležitosti.“⁹⁸ Soudní dvůr tedy po důsledném ohledání žaloby rozhodl pro zrušení rozhodnutí Rady 2011/640/SZBP. Nicméně na žádost Rady EU i Parlamentu ponechal účinky, které plynou z rozhodnutí.⁹⁹

Druhý rozsudek Soudního dvora C – 263/14 se v podstatě opakuje, neboť se Evropský parlament opětovně domáhal zrušení rozhodnutí Rady 2014/198/SZBP ze dne 10. března 2014, kterou byla uzavřena mezinárodní dohoda mezi EU a Sjednocenou republikou Tanzánií. Svou žalobu na neplatnost opět prokládá dvěma žalobními důvody, které vyplývají z porušení článku 218 odst. 6 druhého pododstavce SFEU a odst. 10 téhož ustanovení. První žalobní důvod Parlamentu vychází opět z argumentu, že se jedná o mezinárodní dohodu, jež se nedotýká výlučně SZBP, nýbrž se vztahuje i na justiční spolupráci v trestních věcech či policejní spolupráce, a proto vzhledem k povaze dohody, měla Rada EU získat souhlas Parlamentu. Soudní dvůr tento argument zamítl, a zároveň potvrdil správnost právního základu, na kterém je dohoda založena. Druhý žalobní argument se již vztahoval na článek 218 odst. 10 SFEU, jelikož Rada opět okamžitě neinformovala Evropský parlament o všech etapách napadené dohody, resp. „dne 22. března 2010 informovala pouze o zahájení jednání týkajícího se dohody EU-Tanzanie a dne 19. března 2014 o přijetí napadeného rozhodnutí, a to devět dní po tomto přijetí. Kromě toho vysoký představitel ani Rada neinformovali Parlament o jednáních, která předcházela uvedenému přijetí. Konečně mu Rada neoznámila směrnice pro jednání, znění tohoto rozhodnutí ani znění dohody EU-Tanzanie.“¹⁰⁰ V tomto případě se Soudní dvůr postavil na stranu Parlamentu, kde opět potvrdil, že právo informovat dle článku 218 odst. 10 SFEU představuje procesní pravidlo, kde „cílem požadavku plného a okamžitého informování Parlamentu není umožnit mu, aby se účastnil sjednávání a uzavírání dohod v oblasti SZBP, umožňuje mu však

---

⁹⁷ Tamtéž, bod 80.

⁹⁸ Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 24. června 2014, Evropský parlament v. Rada EU, C – 658/11, ECLI: EU: C: 2014: 2025, bod 86.

⁹⁹ Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 24. června 2014, Evropský parlament v. Rada EU, C – 658/11, ECLI: EU: C: 2014: 2025.

¹⁰⁰ Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 14. června 2016, Evropský parlament v. Rada EU, C – 263/14, ECLI: EU: C: 2016: 435, bod 57.

kromě ověření náležitého právního základu opatření přijatých v rámci této politiky vykonávat vlastní pravomoci s plnou znalostí vnější činnosti Unie jako celku.¹⁰¹ Na základě této skutečnosti, Soudní dvůr zdůraznil, že zveřejnění napadené dohody v Úředním věstníku EU, nepředstavuje dostatečný způsob informování Parlamentu. Stejně tak je nepřijatelné, aby Rada EU informovala Evropský parlament o napadeném rozhodnutí až devět dní poté, co došlo k jejímu přijetí. Tímto jednáním Rada EU opět porušila podmínku „okamžitě“ informovat Parlament ve smyslu ustanovení 218 odst. 10 SFEU. Tudíž ve světle zkoumaných žalobních důvodů Soudní dvůr zrušuje rozhodnutí 2014/198/SZBP s tím, že účinky předmětného rozhodnutí budou ponechány.¹⁰²

Mimo to, Parlament dokonce usiluje o navázání dobrých vztahů s Parlamentním shromážděním NATO, kde už od roku 2001 vysílá své delegace, jež se účastní zasedání Parlamentního shromáždění, a rozvíjí vztahy se zeměmi NATO, které nejsou členskými státy Evropské unie. Na základě těchto skutečností je patrné, že Evropský parlament začal postupně zvyšovat okruh oblastí, kde by mohl využívat pravomoci, které mu byly v této oblasti přiděleny. Navzdory tomu, že se jedná o značný posun kupředu, i přesto jsou pravomoci Evropského parlamentu v oblasti SZBP stále omezené.¹⁰³

2.1.1. Evropská služba pro vnější činnost a Vysoký představitel pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku

V roce 2010 došlo ke schválení dohody, jež zřizuje Evropskou službu pro vnější činnost (ESVČ), která umožní Unii nejen zviditelnit svou zahraniční politiku, ale také posílit schopnosti EU účinně působit na mezinárodní scéně a usilovat o její hodnoty stanovené ve článku 21 SEU. Vzhledem ke snaze zajistit soudružnost vnějších politik Unie, vzniká i užší koordinace v oblasti SZBP. V tomto ohledu mají velký význam zejména dva dokumenty: Rozhodnutí Rady 2010/427/EU¹⁰⁴, a Prohlášení Vysokého představitele o politické odpovědnosti¹⁰⁵.

Ačkoliv má Evropský parlament v oblasti ESVČ pouze konzultační pravomoci, to mu nijak nebránilo v tom, aby se více zapojil do vyjednávání, a využít všechny prostředky, které má k dispozici (zejména svých rozpočtových pravomocí), aby vytvořil vlastní koncepci služby. Po úmorném vyjednávání, se Parlamentu podařilo získat určité ústupky, které jsou z jeho pohledu

---

¹⁰¹ Tamtéž, bod 71.

¹⁰² Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 14. června 2016, Evropský parlament v. Rada EU, C – 263/14, ECLI: EU: C: 2016: 435.

¹⁰³ WAGNER, Wolfgang. The democratic control of military power Europe. *Journal of European Public Policy*, 2006, vol. 13, is. 2, s. 208 – 209.

¹⁰⁴ Rozhodnutí Rady 2010/427/EU ze dne 26. července 2010 o organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost, Úř. věst. L 201, 3. srpna 2010, s. 30 – 40.

¹⁰⁵ Viz Declaration by the High Representative on political accountability (draft). In Adoption of a Council Decision establishing the organisation and functioning of the European External Action Service, OJ C 210, 3rd august 2010, s. 1 – 4.

částečným úspěchem. Došlo k uzavření Rozhodnutí Rady 2010/427/EU, kde se už v úvodních bodech Rozhodnutí potvrzuje, že „Evropský parlament bude plně zastávat svou úlohu v oblasti vnější činnosti Unie, včetně svých funkcí politické kontroly, jak stanoví čl. 14 odst. 1 Smlouvy o EU, jakož i v legislativních a rozpočtových záležitostech, jak je stanoveno ve Smlouvách.“¹⁰⁶ Mimo jiné, se Evropskému parlamentu podařilo také získat rozpočtovou kontrolu nad ESVČ, a právo být informován o vývoji SZBP a SBOP, prostřednictvím slyšení a konzultací vedoucích delegací a zvláštních zástupců o zahájení nových misí SBOP. Kromě toho si EP zajistil i parlamentní přístup k utajovaným dokumentům, a nařízením o náborech zaměstnanců ESVČ, a Vysoký představitel je povinen poskytovat Parlamentu veškeré dokumenty, jež jsou nezbytné pro postup udělování absolutoria. VP taktéž předkládá Parlamentu každoroční zprávy o fungování ESVČ.¹⁰⁷

V obecné rovině Parlament dokázal víceméně prosadit své požadavky, díky nimž se mu opět podařilo zvýšit svou účast na vnější činnosti Evropské unie. V tomto ohledu získal i větší provázanost vzájemných vztahů s ESVČ, zejména v organizační a rozpočtové oblasti, což mu zajistilo, do jisté míry, i kontrolní pravomoci. V rámci soudružnosti politik, se proto na schůzích výboru AFET účastní i ESVČ, kde probíhají diskuze a výměna informací, jež jsou nezbytnou podmínkou k tomu, aby se mohl Parlament zapojit do oblasti SZBP, i vnějších záležitostí EU. Tudíž navzdory nedostatečným formálním mechanismům byl EP schopen prosazovat větší úsilí o získání pravomoci pomocí neformálních mechanismů, jako je rozhodnutí Rady o zřízení Evropské služby pro vnější činnost, jakož i Prohlášení Vysokého představitele o politické odpovědnosti.¹⁰⁸

Na základě článku 17 odst. 7 SEU dochází k nepatrnému posílení pravomoci Parlamentu i vůči Vysokému představiteli. Vzhledem k tomu, že má Parlament právo schválit členy Komise, jež byli navrženi Radou na jednotlivé mandáty, a jelikož se mezi členy Komise řadí i Vysoký představitel, nic nebrání tomu, aby Parlament mohl odmítnout udělit svůj souhlas v případě, že bude mít vůči některým kandidátským komisařům výhrady.¹⁰⁹ S ohledem na omezující úlohu Evropského parlamentu ve Smlouvách, byla vydána tzv. Prohlášení Vysokého představitele¹¹⁰, které překonává tuto vzdálenost vzájemných vztahů, jež byly vytvořeny zřizovacími smlouvami. Ačkoliv se nejedná o právně závazný dokument, i přesto se tímto prohlášením Vysoký představitel zavazuje posílit demokratickou odpovědnost za činnost v oblasti SZBP. Navíc

---

¹⁰⁶ Bod 6 Rozhodnutí Rady 2010/427/EU.

¹⁰⁷ Rozhodnutí Rady 2010/427/EU.

¹⁰⁸ DE BONDY, Anthony. The EEAS and the European Parliament. *European Policy Review*, roč. 1, č. 1, s. 24 – 36

¹⁰⁹ Článek 17 odst. 7) SEU.

¹¹⁰ Declaration by the High Representative on political accountability (draft). In Adoption of a Council Decision establishing the organisation and functioning of the European External Action Service, OJ C 210, 3. august 2010, s. 1 – 4.

prohlášení částečně zakotvilo i vztah mezi novou diplomatickou službou Evropské unie (ESVČ) a Evropským parlamentem. Kleizen konstatuje, že tímto krokem chtěl Vysoký představitel zajistit Evropskému parlamentu větší politickou odpovědnost, čímž zároveň chtěl dokázat, že Parlament nevnímá jako vedlejšího aktéra zahraniční politiky EU.¹¹¹

Prohlášením se Vysoký představitel zavázal, že v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky bude vždy usilovat o získání stanoviska Evropského parlamentu, jak stanovuje článek 36 SEU, a maximálně posílit konzultace s Výborem pro zahraniční věci (AFET) a rozpočtovým výborem parlamentu (COBU), zejména o prováděných a připravovaných misích SZBP, jež jsou financovány z rozpočtu Unie. Také se zaručil, že bude i nadále poskytovat veškeré relevantní dokumenty vztahující se k strategickému plánování finančních nástrojů. Vysoký představitel dokonce navázal i na Rámcovou dohodu mezi Parlamentem a Komisí z roku 2010, o které jsme dříve zmiňovali. V Prohlášení prohlásil, že se bude Rámcová dohoda vztahovat i na něj, resp. na veškeré dohody, jež mu náleží do jeho působnosti, a je u nich vyžadován souhlas Parlamentu. Kromě toho bude Vysoký představitel poskytovat zvláštnímu parlamentnímu výboru pro evropskou bezpečnost a obranu citlivé informace, které se týkají misí a operací v rámci společné zahraniční a obranné politiky, včetně udělení přístupu k dalším dokumentům v oblasti SZBP, pokud by o to požádal předseda Parlamentu či předseda Výboru AFET. V bodě 5 Prohlášení, Vysoký představitel zaručil svůj souhlas nad požadavkem Parlamentu (ač k tomu nemá formálně pravomoc), aby se nově jmenovaní vedoucí delegací a zvláštní zástupci podrobili slyšení před Výborem pro zahraniční věci (AFET), dříve než budou vysláni do zemí, které Parlament považuje za strategicky důležité. „Také i představitelé misí, delegací a dalších orgánů ESVČ by měli poslance pravidelně informovat o své činnosti před relevantními parlamentními výbory“¹¹² Právo informovanosti Parlamentu se bude vztahovat i na případy volebních a pozorovacích misí, neboť ještě před zahájením těchto misí, jsou vykonávány konzultace s koordinační skupinou pro volby, která poté určí hlavní pozorovatele EU. Na závěr Prohlášení se Vysoký představitel zavazuje dodržovat kontinuitu vzájemných vztahů i v případě, že se on sám nebude moci účastnit rozprav na půdě Parlamentu. V takovém případě jej má zastoupit buďto komisař nebo člen Rady pro zahraniční věci (FAC), jehož pravomoci spadají do oblasti SZBP. Pokud ani tehdy nedojde k nahrazení člena, bude funkce postoupena předsednictví Rady.¹¹³

Díky tomuto Prohlášení je vidět, jak Evropský parlament proaktivně vyhledává neustále nové a nové možnosti, jak získat větší přístup k informacím na mezinárodním poli Evropské

---

¹¹¹ KLEIZEN, Bjorn. Mapping the involvement ..., s. 25.

¹¹² ŠLOSARČÍK, Ivo, KASÁKOVÁ, Zuzana. Instituce Evropské unie ..., s. 145.

¹¹³ Declaration by the High Representative on political accountability (draft). In Adoption of a Council Decision establishing the organisation and functioning of the European External Action Service, OJ C 210, 3. august 2010, s. 1 – 4.

unie. Nicméně dosud není jasné, v jakém rozsahu je předmětné Prohlášení fakticky uplatňováno, neboť i přes závazky Vysokého představitele, se stále jedná o návrh, který nemá právní záruky.

Naproti tomu primární právo upravuje zvláštní úlohu Evropského parlamentu ve článku 36 SEU, kde mu přiznává právo na konzultace, přičemž hlavní odpovědnost leží na Vysokém představiteli Unie, který je povinen pravidelně konzultovat o hlavních aspektech, základních volbách a vývoji SZBP a SBOP. Ustanovení tímto výslovně zajišťuje, aby nedocházelo pouze k pasivní konzultaci ze strany Vysokého představitele, ale aby byly případné názory Parlamentu také náležitě zohledněny.¹¹⁴ Kromě toho, Lisabonská smlouva nově zapojuje do informování i zvláštní zástupce. „Jejich zapojení vyjadřuje odklon od obecného informování o vývoji společné zahraniční a bezpečnostní politiky k projednávání specifických otázek regionálního nebo tematického charakteru.“¹¹⁵ Tudíž se Parlament aktivně podílí i na jeho jmenování. Ačkoliv má Rada právo jmenovat zvláštního zástupce dle článku 33 SEU, předseda Parlamentu „na žádost příslušného výboru vyzve Radu, aby učinila prohlášení a odpověděla na otázky týkající se mandátu, cílů a jiných relevantních záležitostí souvisejících s úlohou zvláštního zástupce.“¹¹⁶ Obdobné prohlášení i odpovědi na otázky provádí samotný zvláštní zástupce poté, co došlo k jeho jmenování. Dle článku 33 SEU dochází tedy ke změně vedení, resp. zvláštní zástupci už nejsou spravovány Radou EU, nýbrž spadají pod správu Vysokého představitele. Primárním cílem dotčené změny je snaha pozvednout soudružnost a akceschopnost při vykonávání politiky SZBP, a větší institucionální soudružnost je patrná i vůči Parlamentu, neboť je zvláštní zástupce povinen, pokud je k tomu vyzván, aby „pravidelně a úplně informoval Parlament o praktickém plnění svého mandátu.“¹¹⁷

Druhý odstavec ustanovení 36 SEU už zaručuje Parlamentu právo dotazovat se či předkládat doporučení Radě nebo Vysokému představiteli z vlastního podnětu. Kromě toho Lisabonská smlouva nově zavádí častější rozpravy, resp. se dvakrát za rok konají na půdě Parlamentu rozpravy o pokroku při provádění SZBP a SBOP, v rámci kterého Parlament „přijímá dvě zprávy: zprávu o SZBP, kterou navrhuje Výbor pro zahraniční věci a jež v případě potřeby zahrnuje prvky týkající se SBOP; a zprávu o SBOP, kterou navrhuje podvýbor pro bezpečnost a obranu.“¹¹⁸ Nicméně Van Hecke a Wolfs dodávají, že praxe je přeci jen trochu jiná, resp. bylo zjištěno, že dochází k obcházení těchto pravidel, přičemž největší kritika směřuje ke

---

¹¹⁴ Článek 36 SEU.

¹¹⁵ PECHÁČEK, Štěpán. In SYLLOVÁ, Jindřiška (ed.) Lisabonská smlouva. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 148 – 149 (čl. 36 SEU).

¹¹⁶ Článek 110 odst. 1) Jednacího řádu Evropského parlamentu. 8. volební období, leden 2017.

¹¹⁷ Tamtéž, článek 110 odst. 4)

¹¹⁸ LEGRAND, Jérôme. Společná bezpečnostní a obranná politika. [online]. Europarl.europa.eu, leden 2018 [cit. 25. května 2018]. Dostupné na

<http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.1.2.html>.

způsobu poskytování informací a konzultací, neboť informace mnohdy postrádají „politickou a analytickou hloubku“, a tvoří je pouze popisné seznamy činností SZBP, které byly prováděny v předchozích letech. Dokonce někdy neprobíhají ani konzultace s Parlamentem.¹¹⁹

2.2. Přístupové procesy v oblasti rozšiřování

Ačkoliv se jeví, že politika rozšiřování je po posledním východním rozšíření ve stagnaci, není to pravda. Jak Pítrová dodává, „samotný proces rozšiřování, byť jeho základní parametry a ustálené metody stále platí, je z hlediska proměny podmínek členství, obsahu vyjednávacího procesu, ale i variability možných kandidátů (stojí tu Turecko jako extrémně kontroverzní kandidát) stále živým mechanismem a EU velmi žádaným politickým klubem.“¹²⁰ Dokonce je politika rozšiřování považována za jeden z nejdůležitějších nástrojů při formování vnějších vztahů Evropské unie, neboť tím dochází k formování nových pravidel, v zájmu zachování flexibility Unie.

„Výraznou proměnou spojenou s východním rozšířením, která je dnes už pevnou součástí rozšiřovacího procesu, je fakt, že jeho první fází není samotná formální přihláška ke členství, ale už samotný úmysl země do EU vstoupit spojený s uzavřením asociačního vztahu.“¹²¹ V rámci unijního práva je smlouva o přistoupení považována za určitou novelu primárního práva, kterou upravuje zvláštní postup dle článku 49 SEU.¹²² Řízení o členství je rozčleněno do tří fází, kde hlavní roli má Rada EU. V první fázi řízení, rozhoduje primárně Rada EU, které je žádost předložena. Posléze je dotčená žádost předložena Komisi ke zpracování stanoviska, a po předložení stanoviska, ať už záporného či kladného, je vyžadován souhlas Evropského parlamentu, který je výsledkem absolutní většiny všech europoslanců. Následně Rada žádost jednomyslně schválí. Ve druhé fázi dochází k uzavření dohody o přistoupení, a třetí fází už představují jednotlivé ratifikace přístupové dohody všemi členskými státy.¹²³

Vzhledem k tomu, že se během interpretačních a ratifikačních procesů dohody promítají i národní politické zájmy jednotlivých členských států, proto Lisabonská smlouva svěřila členským státům větší kontrolu nad celým procesem rozšiřování. Tímto jednáním dochází k určitým posunům v přístupových procesech, zejména ve třech aspektech. Prvním aspektem je jednomyslnost Rady, díky kterému získaly členské státy prostor na to, aby mohli (v naléhavém případě) pozdržet přístupové procesy, dříve než budou zahájeny. Druhý aspekt leží na skutečnosti, že Rada má právo, kromě posuzování a schvalování žádosti, také vytvořit specifické

---

¹¹⁹ VAN HECKE, Steven, WOLFS, Wouter. The European Parliament ..., s. 299 – 300.

¹²⁰ PÍTROVÁ, Markéta a kol. Postlisabonské procesy v Evropské unii. Brno: MUNI Press, 2014, s. 264.

¹²¹ Tamtéž, s. 266.

¹²² PÍTROVÁ, Lenka. Evropská dimenze ..., s. 69.

¹²³ TICHÝ, Luboš, ARNOLD, Rainer, ZEMÁNEK, Jiří. Evropská unie ..., s. 53 – 54.

a individuální podmínky k jejímu splnění, hovoří se o tzv. kodaňských kritériích plus. Tento prvek kondicionality představuje v politice rozšiřování flexibilní nástroj, jenž umožňuje rozšíření rozsahu požadavků, který se váže nejen na čas, ale i vůči konkrétní kandidátské zemi.¹²⁴ Třetí aspekt volně navazuje na předchozí změnu, neboť Lisabonská smlouva nově zavádí i pro Evropskou radu tzv. „bianco šeky“ k tomu, aby mohli vytvořit popř. další dodatečné podmínky k přístupovému procesu. Prostřednictvím rozšiřovacího procesu nedochází jen ke změně právní úpravy, ale také dává členským státům právo dodatečně vymezit nová kritéria pro vstup do EU (prostřednictvím Evropské rady). Proto s ohledem na politický vývoj nových kandidátských zemí je patrné, že vstup do Evropské unie už nebude tak jednoduchou záležitostí.¹²⁵

Kromě možnosti vytvářet nové přístupové podmínky pro kandidátské země, dochází i k institucionálním změnám v samotném přístupovém procesu. Větší vliv získala Evropská komise, která posílila svou roli jako „vnější aktér“, a hlavně Evropský parlament. Rada EU je nyní nově povinna o veškerém svém jednání informovat Evropský parlament, ač to Lisabonská smlouva výslovně neupravuje. Tato drobná změna představuje pro Parlament pozitivní krok k posílení jeho pozice v přístupových procesech.¹²⁶ Z přístupových procesů vyplývá, že Evropský parlament má po celou dobu důležitou kontrolní roli. Podle jednacího řádu Parlamentu, je každá předložená žádost o členství dále postoupena Výboru pro zahraniční věci (AFET), který je odpovědný nejen za koordinaci práce na přístupových procesech, ale také dohlíží a zajišťuje soulad mezi postoji Parlamentu a jeho výbory, včetně smíšených parlamentních výborů zřízených Parlamentem spolu s kandidátskými zeměmi. K tomu Výboru pomáhají jeho podvýbory, resp. Výbor pro bezpečnostní a obrannou politiku a Výbor pro lidská práva. Dle článku 81 jednacího řádu může Parlament požádat Komisi a Radu o účast na rozpravě s žádajícími zeměmi dříve, než budou vůbec zahájeny přístupová jednání, pokud k tomu podá návrh parlamentní výbor, politická skupina či určitý počet europoslanců. Kromě toho má výbor právo požadovat od Komise a Rady pravidelný přístup k informacím vztahujících se k průběhu jednání, včetně důvěrných informací, neboť na základě předložených informací jsou vypracovány zprávy, prostřednictvím kterých přijímá Parlament doporučení se žádostí o jejich zohlednění dříve, než dojde k uzavření smlouvy. Poté, co dojde k uzavření asociační smlouvy, je také Rada povinna zaslat finální návrh smlouvy Evropskému parlamentu, aby udělit souhlas k jeho formálnímu podpisu. Parlament pak rozhodne v hlasování, buďto souhlasem absolutní většiny nebo návrh odmítne bez možnosti jej

---

¹²⁴ Příkladem jsou přístupové procesy zemí západního Balkánu či Turecka, kterou jsou, s ohledem na jejich politické režimy, stanoveny zvláštní přístupové podmínky. U balkánských zemí je požadavek urovnání bilaterálních sporů prostřednictvím Mezinárodního soudního dvora či povinná spolupráce s Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii nebo dokonce regionální kooperace. U Turecka zase otázka lidských práv a právního státu.

¹²⁵ PÍTROVÁ, Markéta a kol. Postlisabonské procesy ..., s. 265 – 271.

¹²⁶ Tamtéž.

pozměnit.¹²⁷ Kromě parlamentních výborů a smíšených parlamentních výborů, si Evropský parlament udržuje bilaterální vztahy s kandidátskými zeměmi skrze své parlamentní delegace, jež úzce spolupracují s národními parlamenty těchto zemí, a jednají o relevantních otázkách, které se vztahují k přístupovým procesům. Obdobné diskuze vede i s Konferencí parlamentních výborů pro evropské záležitosti (COSAC).¹²⁸

2.2.1. Vystoupení z Evropské unie

Úplně poprvé v historii evropské integrace, zavádí Lisabonská smlouva, ve článku 50 SEU, také postup pro vystoupení členského státu z Evropské unie. Jedná se o dobrovolné vystoupení z Unie, které má zároveň „mimořádný význam pro zachování vlastní suverenity států a smluvního charakteru primárního práva.“¹²⁹ Institut vystoupení představuje jediný způsob, kterým je možné se v současné době zbavit členských závazků k Evropské unii, do této doby totiž existovala pouze možnost pozastavit své členství dle článku 7 SEU.

Lisabonská smlouva umožňuje členskému státu, jenž má zájem o vystoupení z Unie, dva možné postupy. Jednak může před odchodem uzavřít dohodu o vystoupení, a posléze vystoupí v okamžiku nabytí platnosti dotčené dohody, nebo vystoupí z Unie, bez uzavření dohody, do dvou let po oznámení takového záměru. V případě, že bude vysloven zájem o uzavření dohody o vystoupení, k jejímu uzavření má pravomoc Rada EU. Jelikož tímto institutem dochází ke změnám smluvního rámce Evropské unie, je i tomto případě nutné vyžadovat souhlas Evropského parlamentu.

Ačkoliv článek 50 SFEU „nespecifikuje, které orgány Unie budou smlouvu o vystoupení sjednávat, stanoví, že je třeba aplikovat čl. 218 odst. 3 SFEU. Podle tohoto článku Rada na doporučení Komise jmenuje vyjednávače nebo vedoucího vyjednávačského týmu a dá jim zmocnění k zahájení jednání.“¹³⁰ Mezitím budou do průběhu jednání o uzavření dohody aktivně zapojeny i příslušné parlamentní výbory, na jejichž základě pak, podle článku 82 jednacího řádu, rozhoduje Parlament o udělení souhlasu o vystoupení z Unie většinou svých odevzdaných hlasů.¹³¹

---

¹²⁷ Článek 81 a 99 Jednacího řádu Evropského parlamentu.

¹²⁸ DE MUNTER, André. Rozšiřování Unie [online]. europarl.europa.eu, únor 2018 [cit. 24. června 2018]. Dostupné na <http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.5.1.html>.

¹²⁹ SYLLOVÁ, Jindřiška. In SYLLOVÁ, Jindřiška (ed.) Lisabonská smlouva. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 186 (čl. 50 SEU).

¹³⁰ SYLLOVÁ, Jindřiška. In SYLLOVÁ, Jindřiška (ed.) Lisabonská smlouva. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 186 (čl. 50 SEU).

¹³¹ Článek 82 jednacího řádu Evropského parlamentu.

2.3. Vnější smlouvy

Vnější vztahy Evropské unie vycházejí především ze smluvních vztahů se třetími zeměmi nebo mezinárodními organizacemi, které tvoří hlavní podstatu mezinárodní činnosti Unie. Proto Evropská unie vytvořila právní základ, jenž jí dovoluje uzavírat právní vztahy s třetími zeměmi nebo mezinárodními organizacemi v určitých oblastech jejich zájmu. Až do vstupu Lisabonské smlouvy v platnost, byla pravomoc EP účastnit se uzavírání mezinárodních dohod velmi omezená. Ovšem s přijetím Lisabonské smlouvy se však ukázalo, že Evropský parlament, jako orgán zastupující zájmy občanů EU, se stal díky pravomoci souhlasu jedním z aktérů podílejících se ve vnějších vztazích, který už nelze ignorovat.

Článek 218 SFEU, který navazuje na několik bývalých článků (zejména na článek 300 SES, 24 SEU a článek 38 SEU), představuje obecný postup pro uzavírání mezinárodních dohod s EU. Modifikací dotčených článků byla odstraněna pilířová struktura, a nyní obecný postup slouží jako právní základ pro uzavírání dohod ve všech oblastech, kde má k tomu Unie pravomoci. Nicméně tato „uniformizace“ se nevztahuje na rozhodovací postupy, jež jsou i nadále rozlišovány rozsahem pravomocí Unie v jednotlivých oblastech vnějších politik. Stejně tak i samotný obecný postup má určité věcné výjimky, resp. se tento postup nebude vztahovat na smlouvy dotýkající se společné obchodní politiky, pro něž je stanoven *lex specialis* ve článku 207 SFEU.¹³²

Ačkoliv primární roli opět hraje Rada EU, jež uděluje souhlas k hlavním etapám vyjednávacího procesu, i přesto se Evropskému parlamentu podařilo vydobýt svou účast i zde. Už dřívější článek 300 SES zaučil Parlamentu zapojení do rozhodovacích procesů v několika formách, vyjma oblastí SZBP. Byly mu přiznány konzultační pravomoci, právo být informován a v určitých případech smluv uděloval svůj souhlas. Ovšem s přijetím Lisabonské smlouvy došlo k několika inovacím, jež podstatným způsobem zlepšily postoj Parlamentu. Nejvíce je to patrné ve článku 218 odst. 6 písm. a) SFEU, který rozšiřuje okruh práva Parlamentu udělovat souhlas k uzavírání mezinárodních dohod. V tomto případě hovoříme zejména o dohodách o přidružení a o dohodách o přistoupení k EÚLP. Kromě nich má Parlament pravomoc udělovat souhlas „i v oblastech, kde se uplatňuje řádný legislativní postup, a dále též v případech, kdy zvláštní legislativní postup vyžaduje souhlas EP.“¹³³ Novelizace dotčeného ustanovení je patrná v tom, že „podle dosavadní úpravy se souhlas nevyžadoval v případech, kdy smlouva novelizuje akt již

---

¹³² PÍTROVÁ, Lenka. In SYLLOVÁ, Jindřiška (ed.) Lisabonská smlouva. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 759. (čl. 218 SEU).

¹³³ PÍTROVÁ, Lenka. In SYLLOVÁ, Jindřiška (ed.) Lisabonská smlouva. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 760. (čl. 218 SEU).

přijatý spolumozhodovacím postupem.¹³⁴ Ve všech ostatních případech je Parlamentu zaručena pouze konzultace, nevztahují-li se jednání na oblast SZBP.¹³⁵

Jak jsme již zmiňovali dříve, z pohledu Parlamentu, je největším přínosem pravomoc souhlasu nad mezinárodními dohodami, v záležitostech, pro které se vztahuje řádný či zvláštní legislativní postup. Tato změna má dopady i na uzavírání mezinárodních dohod v rámci společné obchodní politiky EU, jejichž provádění vyžaduje taktéž řádný legislativní postup dle článku 207 odst. 2 SFEU. Vzhledem k tomu, že Lisabonská smlouva sloučila pilíře do jednoho celku, zejména sloučením prvního a třetího pilíře, dochází k dalšímu rozšíření článku 218 SFEU odst. 6, i na všechny legislativní akty v oblasti prostoru svobody, bezpečnosti a práva, v nichž je vyžadován řádný nebo zvláštní legislativní postup. Jak jsme již naznačovali dříve, oblast SZBP a SBOP zůstává pro Evropský parlament formálně jako jediná výjimka, na kterou se nebude aplikovat článek 218 odst. 6, včetně práva na konzultaci.¹³⁶

Kromě procesních požadavků na uzavření dohod stanovených ve čl. 218 odst. 6 SFEU je třeba zmínit informační práva EP upravená ve článku 218 odst. 10, které mu přiznává právo být „okamžitě a plně informován“ o všech rozhodnutích v etapách dotčeného postupu, a proto je Parlament povinen obdržet informace o rozhodnutí zahájit jednání, nebo o tom, koho Rada jmenuje jako hlavního vyjednávače. Právo na informace se tedy vztahuje nejen na hlavní body jednání, ale na celý jeho průběh. To je obzvláště důležité, vzhledem k tomu, že Parlamentu není formálně přiznáno právo se jakkoliv vyjadřovat, především v zahajovací fázi jednání o mezinárodních dohodách, a tudíž toto ustanovení slouží (alespoň částečně) ke zmírnění rizika, že bude Parlament čelit hotové věci. Na druhou stranu skutečnost, že se Parlament musí omezovat pouze na informační pravomoci přiznané Smlouvami, vede i k negativnímu dopadu v tom smyslu, že bude mít obtížnější postavení, zejména při zahájení jednání a ve vyjednáváních, jelikož pravomoc veta má Parlament k dispozici až tehdy, kdy se obě smluvní strany dohodnou k uzavření projednávané dohody.¹³⁷ S odkazem na výše uvedené soudní rozhodnutí C – 658/11, ve kterém se Soudní dvůr k tomu vyjádřil tak, že článek 218 odst. 10 představuje vyjádření demokratických zásad, především participační zásady, kde se lid podílí na výkonu moci skrze zastupitelské shromáždění.¹³⁸ To vede k závěru, že článek 218 odst. 10 SFEU musí být vykládán tak, že Evropský parlament má právo být okamžitě a plně informován ve všech etapách jednání, jakož i o návrhu rozhodnutí Rady o schválení podpisu dohody (včetně možného prozatímního

---

¹³⁴ PÍTROVÁ, Lenka. In SYLLOVÁ, Jindřiška (ed.) Lisabonská smlouva. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 760 (čl. 218 SEU).

¹³⁵ Tamtéž, s. 757 – 761.

¹³⁶ KLEIZEN, Bjorn. Mapping the involvement ..., s. 8 – 9.

¹³⁷ KLEIZEN, Bjorn. Mapping the involvement ..., s. 9.

¹³⁸ Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 24. června 2014, Evropský parlament v. Rada EU, C – 658/11, ECLI: EU: C: 2014: 2025, bod 86.

uplatňován).¹³⁹ V případě porušení některého z těchto povinností, se Parlament neostýchá podat žalobu u Soudního dvora, což nám také potvrzují i dva předchozí rozsudky, o kterých jsme již hovořili.

Kromě toho se Evropský parlament snaží vyjednávat v zájmu získání většího přístupu k těmto informacím i prostřednictvím neformálních cest, což dokazují nejedny meziinstitucionální dohody uzavřené jak s Komisí, tak i s Radou, jež byly předmětem našeho zkoumání v předchozích kapitolách. Nicméně ve článku 218 SFEU existuje i oblast, ze které je Parlament zcela vyloučen. Jedná se o institut pozastavení uplatňování mezinárodní dohody. Na základě ustanovení 218 odst. 9 SFEU „Rada na návrh Komise nebo vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku přijme rozhodnutí o pozastavení uplatňování dohody a stanoví postoje, které má jménem Unie zaujmout orgán zřízený dohodou, má-li tento orgán přijímat akty s právními účinky, s výjimkou aktů, které doplňují nebo pozměňují institucionální rámec dohody.“¹⁴⁰ Z toho dovozujeme, že Parlament je formálně vyňat z procesu přijímání rozhodnutí o pozastavení uplatňování dohody, což má za následek absenci pravomoci, aby dotčený proces jakýmkoliv způsobem mohl zastavit, v případě že se nebude shodovat s jeho zájmy. V obráceném případě Parlament nedisponuje žádnými nástroji, jak zabránit přijetí předmětného rozhodnutí, pokud by došlo k jeho přijetí ostatními institucemi.¹⁴¹

2.4. Společná obchodní politika

Evropská unie je největším exportérem a importérem zboží ve světě, čímž vytváří největší světovou ekonomiku, která v současnosti představuje více jak 20% světového HDP. Tudíž se EU stává nejen ústředním aktérem při formování světové obchodní politiky, ale také se podílí na fungování WTO. Primárním zájmem EU je vytvořit „otevřený a spravedlivý systém mezinárodního obchodu“, který by fungoval na celosvětové úrovni skrze „zapojení všech zemí do světové ekonomiky“.¹⁴² Proto je také společná obchodní politika považována za jednu z klíčových politik vnějších vztahů Evropské unie, neboť představuje nástroj k vytváření zahraniční politiky. Taktéž je spojována v souvislosti s rozvojovými otázkami, politikami v oblasti životního prostředí či SZBP, což se odráží i ve článku 21 SEU, kde je SOP zařazena mezi hlavní cíle vnější činnosti EU.¹⁴³

---

¹³⁹ KLEIZEN, Bjorn. Mapping the involvement ..., s. 9 – 10.

¹⁴⁰ Článek 218 odst. 9 SFEU.

¹⁴¹ KLEIZEN, Bjorn. Mapping the involvement ..., s. 10.

¹⁴² DAMEN, Mario, PRZETACZNIK, Jakub. Evropská unie a její obchodní partneři [online]. europa.eu, únor 2018 [cit. 26. června 2018]. Dostupné na <http://www.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_6.2.1.html>.

¹⁴³ VAN VOOREN, Bart, WESSEL, Ramses A. EU External Relations Law: text, cases and materials. Cambridge: Cambridge University Press, 2014, s. 276 – 278.

Do doby, než vstoupila Lisabonská smlouva v platnost, byla společná obchodní politika v rukou Rady a Komise, mezi jedinými aktéry v rozhodovacích procesech obchodních dohod. Kdežto Evropský parlament neměl v této oblasti prakticky žádnou legislativní pravomoc, resp. se podílel na rozhodovacích procesech pouze v omezené míře, prostřednictvím konzultace.¹⁴⁴ To napomohlo k vytvoření demokratického deficitu, jelikož Parlament nemohl účinně kontrolovat obchodní jednání. Navýšením formálních pravomocí Evropského parlamentu by představovalo do jisté míry způsob, jak zmírnit tento demokratický deficit v obchodní politice. K tomu nakonec dochází až s přijetím Lisabonské smlouvy.

První změna spočívá v tom, že společná obchodní politika byla poprvé začleněna do vnějších vztahů Unie, a tedy podléhá i zásadám vnější činnosti Unie. Tudíž obchodní politika už nesměruje výlučně na obchodní zájmy, nýbrž dohlíží i na dodržování lidských práv, udržitelného rozvoje, jako i k dalším cílům stanovených v unijní zahraniční politice. Druhá změna, díky Lisabonské smlouvě, vedla nejen k rozšíření věcné působnosti SOP, ale došlo tím současně k rozšíření okruhu výlučných pravomocí v SOP. Jedná se o oblasti obchodu se službami, obchodních aspektů duševního vlastnictví, a hlavně přímých zahraničních investic. Právě zahrnutí přímých zahraničních investic do výlučných pravomocí v rámci SOP, je považováno za nejdůležitější rozšíření pravomocí Unie, neboť tím dochází i k posílení Unie v obchodní sféře. Poslední důležitou změnou je posílení role Parlamentu v obchodní politice, což představuje, v očích Parlamentu, největší vítězství v této oblasti. Lisabonská smlouva zásadním způsobem přispěla k přesunu moci z duální roviny, mezi Radou a Komisí, do tandemu Rady, Komise a Evropského parlamentu. Díky této struktuře dochází i ke zmírnění demokratického deficitu.¹⁴⁵

Lisabonská smlouva zapojila Parlament do společné obchodní politiky z několika důvodů. První důvod je spojen s rozšířenou věcnou působností společné obchodní politiky. Vzhledem k tomu, že byla společná obchodní politika zařazena mezi výlučné kompetence EU, tudíž v zájmu zachování demokratické legitimacy dohod, dochází ke zvýšení pravomocí Evropského parlamentu ve společné obchodní politice. Druhý důvod už souvisí s Radou EU, neboť Lisabonská smlouva uděluje, v rozšířené věcné působnosti SOP, pravomoc rozhodovat jednomyslně,¹⁴⁶ čímž dochází ke snížení pravomoci veta členských států v Radě, a současně tím vede ke snížení schopnosti národních parlamentů proces mezinárodních dohod řídit či blokovat. Proto mnozí odborníci argumentují, že je nutné hlasování v Radě podpořit právem spolurozhodování pro Evropský

---

¹⁴⁴ Viz VANHOONACKER, Sophie. The Institutional Framework. In HILL, Christopher, SMITH, Michael (ed). International Relations and the European Union. New York: Oxford University Press, 2005, s. 71 – 72.

¹⁴⁵ YAN, Shaohua. The European Parliament's Role in EU Trade Policy after Lisbon: Analysis from an Actorness Approach [online]. Pademia.eu, březen 2015 [26. června 2018]. Dostupné na < http://www.pademia.eu/wp-content/uploads/2015/11/Shaoehua_PademiaOnlineSeries1.pdf>.

¹⁴⁶ Viz článek 207 odst. 4) SFEU.

parlament, v zájmu zachování parlamentní kontroly v průběhu jednání mezinárodních dohod.¹⁴⁷ Třetím a posledním důvodem je článek 21 SEU, na základě kterého musí být společná obchodní politika, jako i další politiky EU, vykonávány v souladu se zásadami a cíly stanovenými pro vnější činnost EU.¹⁴⁸ Jelikož obchodní politika představuje základní pilíř hospodářské politiky Evropské unie, pak ve shodě s demokratickou povahou Unie, dle čl. 21 SEU, by měla být společná obchodní politika předmětem politické debaty, kterou na unijní úrovni, zaručuje právě Evropský parlament.

Právní základ mezinárodních obchodních dohod vychází zejména ze článku 207 SFEU, jenž je převzat z bývalého článku 133 SES. „Nově je zaveden řádný legislativní postup (čl. 294 SFEU) pro přijímání aktu, který má stanovit opatření vymezující rámec provádění společné obchodní politiky.“¹⁴⁹ Proto se na mezinárodní obchodní dohody bude subsidiárně vztahovat článek 218 SFEU. Na základě dotčeného článku 207 a 218 SFEU, má Parlament v zásadě tři pravomoci, se kterými může disponovat ve vztahu k mezinárodním obchodním dohodám EU. Jedná se opět o právo být informován během vyjednávání dohod, jak tomu bylo již zmíněno několikrát. Dále má právo veta vůči obchodním dohodám, a v poslední řadě má Parlament právo provádět obchodní dohodu prostřednictvím vnitrostátních právních předpisů. Právo na informace byly v předlisabonské době pouze na neformální úrovni, kterou zajišťovala meziinstitucionální dohoda s Evropskou komisí. Tato stávající praxe byla posléze formálně kodifikována do Lisabonské smlouvy, která ve článku 207 odst. 3 SFEU výslovně uvádí, že Komise je povinna při sjednávání a uzavírání mezinárodních obchodních dohod informovat nejen zvláštní výbory Rady, ale i Evropský Parlament prostřednictvím zpráv o stavu jednání obchodní dohody.¹⁵⁰ V praxi je tato výměna informací realizovaná především mezi Komisí a Výborem pro mezinárodní obchod (INTA) v rámci Evropského parlamentu, což poskytuje Parlamentu určitou kontrolu nad obchodními jednáními. Díky zavedení pravomoci souhlasu, Lisabonská smlouva proměnila Parlament v nejdůležitějšího aktéra nad mezinárodními obchodními dohodami. Tato změna představuje výrazný posun pravomocí Parlamentu, jelikož tím získal právo veta téměř nad všemi obchodními a mezinárodními dohodami, které podléhají souhlasnému postupu.¹⁵¹

Ačkoli může být požadavek konečného souhlasu jistě užitečný, i přesto je nutné mít na paměti, že Parlament má pouze omezenou roli v procesu vyjednávání. Díky tomu je konzultace s

---

¹⁴⁷ Viz NENTWICH, Michael, FALKNER, Gerda. The Treaty of Amsterdam: Towards a New Institutional Balance, European Integration online papers, 1997, roč. 1, č. 15, s. 9.

¹⁴⁸ DEVUYST, Youri. The European Parliament ..., s. 173 – 174.

¹⁴⁹ PÍTROVÁ, Lenka. In SYLLOVÁ, Jindřiška (ed.) Lisabonská smlouva. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 729 (čl. 207 SEU).

¹⁵⁰ Článek 207 odst. 3 SFEU

¹⁵¹ WOLFSTÄDTER, Laura Maria, BECKER, Sophia, KREILINGER, Valentin. Rights and Role of the European Parliament in Common Commercial Policy [policy paper No. 215]. Berlin: Jacques Delors Institute. 2018, s. 6 – 7.

Parlamentem v průběhu procesu vyjednání stále důležitější, neboť je tím umožněno předkládat některé možné "překážky", které by mohly vést k pozdější blokaci souhlasu.¹⁵² Poslední pravomocí, kterou Parlament disponuje v oblasti obchodních dohod, jsou vnitrostátní legislativní pravomoci členských států, resp. dříve než jsou obchodní dohody zavedeny do praxe, je nutné ověřit slučitelnost dohody prostřednictvím vnitrostátních právních předpisů. Ta byla dříve prováděná prostřednictvím konzultačního postupu, v současné době je nahrazena řádným legislativním postupem, kdy „Evropský parlament a Rada přijímají řádným legislativním postupem formou nařízení opatření vymezující rámec pro provádění společné obchodní politiky.“¹⁵³ To výrazně rozšířilo úlohu Parlamentu, neboť díky tomu nabyl rovnocenného postavení s Radou EU. Spolurozhodovací procedurou je zajištěna i větší politická váha Parlamentu, jež narušuje úzký vztah Rady s Evropskou komisí.¹⁵⁴

Další dodatečné změny v ustanoveních Lisabonské smlouvy představuje článek 118 SFEU, který vytváří právní rámec pro jednání s právem duševního vlastnictví na unijní úrovni, neboť se jedná o oblast, která byla do té doby na unijní úrovni problematická. Evropský parlament v této oblasti nově disponuje pravomocí spolurozhodovat s Radou o přijetí patřičných opatření, na základě kterých bude zajištěna komplexní unijní ochrana práv duševního vlastnictví. Stejně tak Parlament rozhoduje o zavedení centralizovaného režimu pro poskytování jejich oprávnění, jakož i koordinaci a kontrolu nad prováděním opatření na unijní úrovni.¹⁵⁵ Lisabonskou smlouvou také dochází k zakotvení eura do primárního práva, coby jednotné měny Evropské unie. Ve spojitosti s tímto, bylo článkem 133 SFEU stanoveno výslovné zmocnění, na základě kterého může pouze Evropský parlament ve spolupráci s Radou přijímat prostřednictvím řádného legislativního postupu nezbytná opatření, která jsou vyžadována pro řádné užívání a fungování měny euro.¹⁵⁶ Kromě toho Smlouva o fungování Evropské unie mění i postavení Evropského parlamentu v oblasti politiky soudružnosti, kde již nedochází ke schvalování přednostních cílů a organizace strukturálních fondů prostřednictvím procedury souhlasu, nýbrž skrze spolurozhodovací proces dle řádného legislativního postupu po konzultaci s Hospodářským a sociálním výborem a Výborem regionů ve formě nařízení.¹⁵⁷

---

¹⁵² VAN VOOREN, Bart, WESSEL, Ramses A. EU External Relations Law ..., s. 294 – 295.

¹⁵³ Článek 207 odst. 2) SFEU.

¹⁵⁴ YAN, Shaohua. The European Parliament's Role in EU Trade Policy after Lisbon: Analysis from an Actorness Approach [online]. Pademia.eu, březen 2015 [26. června 2018]. Dostupné na < http://www.pademia.eu/wp-content/uploads/2015/11/Shao_hua_PademiaOnlineSeries1.pdf>.

¹⁵⁵ PÍTROVÁ, Lenka. In SYLLOVÁ, Jindřiška, Lenka PÍTROVÁ a Helena PALDUSOVÁ. Lisabonská smlouva: komentář. [Beckova edice komentované zákony] Praha: C.H. Beck, 2010, s. 503 – 505 (čl. 118 SFEU).

¹⁵⁶ CUPALOVÁ, Marcela. In SYLLOVÁ, Jindřiška, Lenka PÍTROVÁ a Helena PALDUSOVÁ. Lisabonská smlouva: komentář. [Beckova edice komentované zákony] Praha: C.H. Beck, 2010, s. 540 – 541 (čl. 133 SFEU).

¹⁵⁷ ŠLOSARČÍK, Ivo. Inštituce Evropské unie a Lisabonská smlouva. Praha: Grada, 2013, s. 124. a viz. čl. 177 SFEU

3. CASE STUDY

Navzdory tomu, že Parlament má málo formálních pravomocí, vždy se snaží hrát aktivní roli při formulování vnějších politik EU, s cílem své pravomoci co nejvíce maximalizovat. Tím, že Lisabonská smlouva rozšířila pravomoci Parlamentu, formálně tak uznala posílení jeho role. Nejvýrazněji k tomu došlo právě u společné obchodní politiky. Proto u této politiky ještě zůstaneme, jelikož Evropský parlament nejednou dokázal, že plně využívá všech svých pravomocí k prosazení vlastních zájmů, přičemž se neostýchá využívat žalob u Soudního dvora, jak jsme tomu viděli v oblasti SZBP, tak i práva blokovat poskytnutí souhlasu k uzavření dohody, kde Smlouvy stanovují časovou lhůtu do výše jednoho roku. Proto jsme se rozhodli tuto kapitolu věnovat třem významným obchodním dohodám, v nichž projevil Evropský parlament svou proaktivní politickou roli. První case study bude zkoumat SWIFT dohodu, která představuje první mezinárodní obchodní dohodou, po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost, kde Parlament odmítl udělit souhlas. Tato dohoda poprvé prokázala, že pro své cíle je Parlament ochoten využít práva veta. Díky dohodě SWIFT by Parlament nebyl schopen ovlivnit i pozdější dohodu ACTA, a posléze obchodní dohodu TTIP, neboť SWIFT dohoda posílila důvěru Parlamentu v jeho pravomoci. V obchodní dohodě ACTA šel Parlament ještě dál, jelikož se už nebojí otevřeně využívat hrozby odmítnutí souhlasu, pokud nebude návrh dohody slučitelný s jeho požadavky. Ovšem v dohodě TTIP Parlament překročil dokonce své omezené formální pravomoci, kdy se do obchodní dohody zapojil ještě dříve, než byly vůbec zahájeny procesy o vyjednávání této dohody.

3.1. SWIFT dohoda

SWIFT dohoda (The Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication agreement) představuje první případ, kde se Evropský parlament přímo a formálně zapojil do mezinárodní obchodní dohody. Za druhé, tato dohoda nastiňuje přechod mezi procesem vyjednávání z předlisabonské éry, do vyjednávání podle Lisabonské smlouvy, neboť se jedná také o první mezinárodní obchodní dohodu, která podléhá pravomoci souhlasu Evropského parlamentu.

Společnost SWIFT je finanční zpravodajská společnost se sídlem v Belgii, jež má na starosti správu sítě osobních údajů z bankovních institucí. Po teroristických útocích z 11. září, Spojené státy požádaly společnost SWIFT o přístup k těmto údajům o finančních transakcích, včetně evropských údajů. O pět let později se tato dohoda dostala do tisku, a Belgická komise pro ochranu soukromí zahájila řízení proti společnosti SWIFT, s cílem prozkoumat, zda došlo předmětnou výměnou informací k porušení belgických pravidel na ochranu údajů. Na základě

toho se společnost SWIFT zavázala rozdělit své údaje na dvě zrcadlové jednotky (Evropské a americké). Ovšem v praxi to mělo negativní následky, hlavně pro americké orgány, jelikož tím došlo k zneprístupnění evropských dat, které byly považovány za nezbytné pro jejich ochranu bezpečnosti. V zájmu těchto důsledků, byly zahájeny jednání mezi Spojenými státy a Evropskou unií, jejichž předmětem bylo znovu získat přístup k těmto údajům, aniž by museli neustále uzavírat vzájemné bilaterální dohody, které by byly z časového hlediska nejen zdlouhavé, ale také by se tím snížila efektivita předávaných informací.¹⁵⁸

Zvláštnost dohody SWIFT spočívala i v tom, že se jejich vyjednávání uskutečnilo v době, kdy došlo k přijetí Lisabonské smlouvy. To způsobilo chaos, neboť vyjednávací procesy pak probíhaly ve dvou kolech. První předběžná dohoda, která měla trvat devět měsíců, byla zahájena podle starých rozhodovacích pravidel stanovených Amsterodamskou smlouvou. Jednání byly dokončeny a schváleny Radou EU 30. listopadu 2009, tedy den před tím, než Lisabonská smlouva vstoupila v platnost. Tedy k uzavření dohody SWIFT už postačoval jen "pouhý" souhlas Evropského parlamentu, k tomu ale 10. února 2010 nedošlo, jelikož Parlament poprvé využil nově nabyté pravomoci, aby konečně prosadil vlastní názory. Tudíž musely být znovu zahájeny vyjednávací procesy (druhé kolo), podle náležitostí a postupů stanovených dle Lisabonské smlouvy. Tato dohoda byla nakonec, dne 8. července 2010, schválena i ze strany Evropského parlamentu.¹⁵⁹

Dohoda SWIFT představuje jedinečnou příležitost ukázat vývoj politické role Evropského parlamentu ze dvou odlišných pozic. Ve snaze pochopit rozpor, který vedl opětovnému zahájení vyjednávacích procesů, je potřeba nejprve pochopit zájmy Evropského parlamentu s ohledem na otázku ochrany osobních údajů, ale také je nutné zdůraznit reflexi změn v procesních aspektech.

3.1.1. Návrh SWIFT dohody z roku 2009

Už od sedmdesátých let Evropský parlament zaujímal vlastní postoj, kde usiloval o to, aby svým evropským občanům poskytl dostatečnou ochranu osobních údajů. Dokonce se v roce 1974 zasazoval o přijetí směrnice, která by zaštitovala ochranu zpracovávaných osobních dat.¹⁶⁰ Bylo tedy jasné, že i během vyjednání o dohodě SWIFT bude Parlament zastávat vlastní vyhraněný názor. To se také stalo, neboť 17. září 2009 přijal Evropský parlament usnesení¹⁶¹ o

---

¹⁵⁸ HÉRITIER, Adrienne, MOURY, Catherine, SCHOELLER, Magnus. The European Parliament as a driving force of constitutionalisation [online]. cadmus.eui.eu, říjen 2015 [cit. 27. června 2018]. Dostupné na <http://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/43425/2015-09-RR_eudo.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

¹⁵⁹ SERVENT, Ariadna Ripoll. The role of the European Parliament in international negotiations after Lisbon. *Journal of European Public Policy*, 2014, roč. 21, č. 4, s. 574.

¹⁶⁰ ROMANIELLO, Maria. The international role of the European Parliament: The SWIFT Affair and the 're-assessed' European institutional balance of power. *Perspectives on Federalism*. 2013, roč. 5, č. 1, s. 105.

¹⁶¹ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 17. září 2009 o připravované mezinárodní dohodě, kterou se mají ministerstvu financí Spojených států amerických zpřístupnit údaje o finančních transakcích za účelem předcházení

navrhované dohodě SWIFT, ve kterém vyjádřil své názory k této dohodě. Parlament v usnesení konstatoval, že mezinárodní dohoda bude Parlamentem přijata pouze tehdy, pokud dohoda zajistí „minimální standardy“, které jsou stanoveny v dotčeném usnesení. Kromě toho stanovil i věcnou působnost dohody SWIFT, resp. dotčená dohoda se bude výlučně vztahovat za účelem boje proti terorismu ve smyslu rozhodnutí Rady 2002/475/SVV, proto bude i nakládání s těmito údaji pouze v úzké souvislosti se stanoveným okruhem věcné působnosti. Dále uvádí, že „zpracovávání těchto údajů, pokud jde o jejich předávání (výhradně prostřednictvím systému předávání „push“), uchovávání a využívání, není nepřiměřené cíli, o jehož dosažení se předáváním a dalším zpracováváním těchto údajů usiluje.“¹⁶² Tímto zněním usiloval o zamezení hromadného přenosu dat, kterým by se mohlo hrozit jejich zneužití. Dohoda musí zajišťovat všem „občanům a podnikatelům z Evropské unie“ soudní přezkum ve Spojených státech (namísto pouhého administrativního přezkumu). V závěru usnesení se Parlament vyjádřil s požadavkem, aby Komise i předsednictví zapojily Parlament do jednání tak, že mu bude „poskytnut plný přístup k pokynům pro vyjednávání a k dokumentům s tímto vyjednáváním spojeným.“¹⁶³ Svým usnesením Parlament poukázal především na to, že je nutné vytvořit mantinely pro stabilní rovnováhu mezi ochranou zajišťovaných údajů, a ochranou občanských práva a základních svobod.

Oproti tomu Rada a Spojené státy měli zcela odlišné názory. Servent uvádí, že Spojené státy usilovali o přesný opak toho, co požadoval Parlament v usnesení, resp. USA odmítala systém „push“, jelikož by jim neposkytoval dostatečnou volnost při posuzování dat a neumožňoval by jim získávat užitečné výsledky. Podle Servent, se americký vyjednaváč zdráhal přednést jakékoliv doložky dohody, jež by přinutily Kongres USA změnit své vnitrostátně právní předpisy, proto byly odmítnuty žádosti Parlamentu o začlenění soudních přezkumů do návrhů SWIFT dohody. Rada EU spolu s předsednictvem zastávala obdobný názor, jako USA. Nicméně některé země předsednictva (Německo, Rakousko, Maďarsko) přece jen měly obavy z nedostatku parity mezi občany EU a USA, v případech přezkumu osobních údajů a nedostatečného dohledu nad přenosem hromadných údajů. Navzdory neshodným názorům, i přesto Rada a předsednictvo očekávali, že z procesního hlediska, pravomoc souhlasu Parlamentu bude jako ratifikace smlouvy jen pouhá formalita.¹⁶⁴ Tudíž bez ohledu na vzájemné neshody, zmocnila Rada předsednictví k podpisu prozatímní dohody SWIFT, která měla trvat maximálně devět měsíců do doby, než by

---

terorismu a jeho financování a boje proti nim [online]. europa.eu, 17. září 2009 [cit. 27. června 2018]. Dostupné na < <http://www.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P7-TA-2009-0016+0+DOC+PDF+V0//CS>>.

¹⁶² Bod b) Usnesení Evropského parlamentu ze dne 17. září 2009 o připravované mezinárodní dohodě ...

¹⁶³ Tamtéž, bod 13.

¹⁶⁴ SERVENT, Ariadna Ripoll. The role of the European Parliament ..., s. 575.

byla nahrazena dlouhodobější podobou dohody, jež by byla uzavřena podle nové Lisabonské smlouvy. To se také stalo, 17. prosince 2009, kdy Komise přijala formální návrh na uzavření dohody SWIFT.

S vědomím, že je k uzavření dohody nutné získat souhlas Parlamentu, toho Parlament využil ve svůj prospěch, kde může konečně poprvé prosadit svůj názor. Proto 10. února 2010 Parlament požádal příslušný výbor, aby vypracoval zprávu, dle které by zaujal stanovisko k souhlasu. Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci (LIBE) ve zprávě uvedl své doporučení zamítnout dohodu, a opět trval na svých požadavcích, které dříve stanovil v usnesení. Zároveň vytýkal neochotu Rady a Komise poskytovat Parlamentu informace dle článku 218 odst. 10 SFEU, jež formálně zakotvuje vzájemnou spolupráci. Nicméně, aby Rada předešla zamítnutí dohody, vydala o den dříve stanovisko, ve kterém zdůraznila přechodnou povahu dohody s omezenou časovou lhůtou na devět měsíců, a ke stanovisku připojila i záruky, které Parlament uvedl v usnesení. Současně s tím, se Rada zavázala, že v případě jednání o dlouhodobější dohodě SWIFT, budou zohledněny všechny další i budoucí obavy Parlamentu, včetně záruk o plné informovanosti ve všech fázích jednání, jak to stanovují Smlouvy. Navzdory všem zárukám ze strany Rady EU, Evropský parlament svůj souhlas odmítl udělit, v důsledku toho nebylo možné dočasně uplatňovat dohodu SWIFT.¹⁶⁵

3.1.2. Návrh SWIFT dohody z roku 2010

Zamítnutím dohody situace nabrala spád, Rada i Komise díky tomu pochopily, že Parlament není radno obcházet. Proto 24. března 2010 začal celý proces znovu. Komise podala opět návrh pro mandát na jednání dohody, který Rada přijala, a současně Komise zaručila Parlament o plné informovanosti po celou dobu jednání. V návaznosti na to, 5. května přijal Parlament opět usnesení¹⁶⁶, ve kterém uvedl, že „vítá nový přístup Komise a Rady, jehož důkazem je snaha o spolupráci, a také jejich ochotu zapojit Parlament a respektovat svou povinnost vyplývající ze Smlouvy plně a okamžitě informovat Evropský parlament ve všech etapách postupu; opakuje, že je otevřen dohodě, která by pomohla Evropě i Spojeným státům posílit jejich boj proti terorismu v zájmu bezpečnosti jejich občanů, aniž by byl dotčen právní stát.“¹⁶⁷ Rovněž Parlament opět zdůraznil, že hromadný přenos dat vede k rozporu s unijními

---

¹⁶⁵ VARA, Juan Santos. The role of the European Parliament in the conclusion of the Transatlantic Agreements on the transfer of personal data after Lisbon. CLEER Working Papers, 2013, roč. 2, s. 15 – 17.

¹⁶⁶ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 5. května 2010 o doporučení Komise Radě týkající se zmocnění k zahájení jednání mezi Evropskou unií a Spojenými státy americkými o dohodě, kterou se mají Ministerstvu financí Spojených států amerických zpřístupnit údaje o finančních transakcích za účelem předcházení terorismu a financování terorismu a boje proti nim, P7_TA(2010)0143. [online]. europarl.europa.eu, 5. května 2010 [cit. 28. června 2018]. Dostupné na <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2010-0143+0+DOC+XML+V0//CS>>.

¹⁶⁷ Tamtéž, bod 1.

zásadami. I nadále zůstal u svého požadavku zavedení soudního veřejného orgánu a provádění soudního dohledu, a v závěru usnesení opětovně „žádá, aby všechny relevantní informace a dokumenty, včetně zpravodajských podkladů, byly povinně dostupné při všech jednáních Evropského parlamentu v souladu s platnými pravidly o důvěrnosti dokumentů, aby se poukázalo na nezbytnost tohoto systému v souvislosti s již stávajícími nástroji; zároveň žádá, aby Komise pravidelně poskytovala zprávy o fungování dohody a aby Evropský parlament plně informovala o jakýchkoli systémech revize, které budou ustanoveny v rámci příslušné dohody.“¹⁶⁸ Tentokrát se Rada neodvažovala vůči požadavkům protestovat, z obavy, že by mohl Parlament opět využít pravomoci odmítnout udělit svůj souhlas. Proto byly vyjednávací procesy revidované dohody SWIFT úspěšně dokončeny, a následně 28. června 2011 i podepsány. Schválený návrh dohody SWIFT z roku 2010 vstoupil v platnost dne 1. srpna 2010.¹⁶⁹

Evropský parlament díky této dohodě zvýšil svou parlamentní kontrolu nad výsledky jednání, ale také posunul názorovou předpojatost Rady, která je nyní mnohem ochotnější vůči názorům Parlamentu. Předsednictví i Rada už usilují o větší zapojení Parlamentu do procesu vyjednávání mezinárodních dohod a poskytuje jim veškeré relevantní informace spjaté k projednávaným dohodám. Ke změně postavení vůči Parlamentu došlo dokonce i ze strany USA, která aktivně pomáhala Parlamentu vyvíjet větší kontroly nad vyjednáváním obchodní dohody. Spojené státy taktéž využívali i neformálních postupů pro větší začlenění Parlamentu do jednání prostřednictvím schůzek s klíčovými europoslanci. Jak dodává Servent, tato nová strategie umožnila Parlamentu více řídit nejen tempo a obsah jednání, ale také vyvíjet i větší kontrolu nad Komisí a Radou EU. Kombinace této „multifunkční strategie“ posloužila k účinnému odstranění rozdílu v interpretaci formálních smluvních pravidel.¹⁷⁰

3.2. ACTA dohoda

Od Lisabonské smlouvy dochází k nové dynamice aktérů v obchodní politice, kdy hrozba veta ze strany Parlamentu se stala důvěryhodným argumentem k tomu, aby jej začali brát na vědomí. Díky dohodě SWIFT, si je Parlament dobře vědom své nové úlohy, kterou získal v obchodní politice EU, a neváhá toho opět využít. Tato razantní změna vyvolala velké obavy zejména ze strany Rady s tím, že obchodní politika bude Parlamentem brzděna. Bylo jasné, že dohoda SWIFT nebude ojedinělým případem, a opravdu tomu tak bylo. Podobná situace se stala i u dohody ACTA, kde Parlament odmítl udělit souhlas, jelikož nevyhovovala jeho požadavkům.

---

¹⁶⁸ Bod 17) Usnesení Evropského parlamentu ze dne 5. května 2010 o doporučení Komise Radě ...

¹⁶⁹ VARA, Juan Santos. *The role of the European Parliament ...*, s. 17 – 19.

¹⁷⁰ SERVENT, Ariadna Ripoll. *The role of the European Parliament ...*, s. 578.

Obchodní dohoda o boji proti falšování (ACTA) dokázala, že nová role v Parlamentu posílila jeho důvěru.¹⁷¹

ACTA (Anti-Counterfeiting Trade Agreement) neboli Obchodní dohoda proti padělatelství je dohoda, jenž „řeší problém padělatelství za komerčním účelem a internetového pirátství tím, že koordinuje v globálním měřítku prosazování stávajících právních předpisů zabývajících se porušováním autorských práv. Komise prohlašuje, že si přijetí této dohody nevyžádá žádné změny evropských právních předpisů, ale že tato dohoda bude sloužit ke koordinaci postupů na hranicích s cílem bojovat proti padělatelství ve velkém rozsahu.“¹⁷² Jednání o dohodě byly zahájeny v červnu 2008, které vedla Komise na základě mandátu, jež obdržela od Rady. Navzdory tomu, že se zahajovací fáze jednání nemohl Parlament účastnit, i přesto v březnu 2009 požádal Komisi, aby mu zajistila „okamžité zveřejnění dokumentů“. V návaznosti na tento požadavek, Komise ujistila Parlament o tom, že i nadále usiluje o prohlubování vzájemné spolupráce, jak to stanovuje meziinstitucionální dohoda z roku 2010. Avšak k prvním neshodám ze strany Evropského parlamentu dochází v okamžiku, kdy dojde k úniku návrhu textu dohody na veřejnost, z níž „vyplývá, že se jednání o dohodě ACTA týkají mimo jiné právních předpisů EU v oblasti vymáhání práv duševního vlastnictví (COD/2005/0127 – trestní opatření k prosazování práv duševního vlastnictví (IPRED-II)) a tzv. „telekomunikačního balíčku“, jež jsou v procesu schvalování, a rovněž stávajících právních předpisů EU v oblasti elektronického obchodu a ochrany údajů.“¹⁷³ Parlament tímto podotkl, že snahy harmonizovat opatření legislativních aktů duševního vlastnictví nesmí za žádnou cenu obcházet obchodní jednání. Následně ve svém usnesení¹⁷⁴ zdůraznil, že každá dohoda ACTA, musí odpovídat právním závazkům o ochraně soukromí a údajů, jak tomu stanovují příslušné unijní směrnice, a soudní judikatura ESLP a SDEU. Kromě toho Parlament opět využívá své nově nabyté role tím, že v usnesení důrazně připomíná právní povinnost Rady i Komise, aby jej plně informovala ve smyslu článku 218 odst. 10 SFEU. V případě, že by k tomu nedošlo, Parlament uvádí, že si „vyhrazuje právo podniknout příslušné kroky“, dokonce i před SDEU. Nicméně, Parlament jde ještě dál, jelikož vyjadřuje své znepokojení, že jednání dohody ACTA nejsou dostatečně transparentní, a v souvislosti s dohodou nebyl zvolen ani adekvátní právní základ k zahájení

---

¹⁷¹ VAN DEN PUTTE, Lore, DE VILLE, Ferdí, ORBIE, Jan. The European Parliament's New Role in Trade Policy: Turning power into impact. CEPS Special Report, 2014, č. 89, s. 4.

¹⁷² Evropský parlament. Vysvětlující prohlášení [online]. europa.eu, [cit. 29. června 2018]. Dostupné na <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A7-2012-0204&language=CS#top>>.

¹⁷³ Evropský parlament. Usnesení Evropského parlamentu ze dne 10. března 2010 o transparentnosti a stavu jednání o dohodě ACTA [online]. europa.eu, [cit. 29. června 2018]. Dostupné na <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_adoptes/provisoire/0058/P7_TA-PROV\(2010\)0058_CS.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_adoptes/provisoire/0058/P7_TA-PROV(2010)0058_CS.pdf)>.

¹⁷⁴ Tamtéž.

vyjednávání. Dokonce v usnesení vyjadřuje i své zklamání, že nebyl taktéž požádán o to, aby se podílel na schválení mandátu k jednání.¹⁷⁵ Z usnesení Parlamentu je už vidět i jeho silnější důvěra, neboť se nebojí Komisi otevřeně připomenout změnu, kterou přinesla Lisabonská smlouva v jeho prospěch. I když bylo dříve okamžité sdílení informací důsledkem vzájemného závazku meziinstitucionální dohody, nyní už se jedná o právní povinnost, kterou je Komise povinna dodržet. V reakci na toto vyjádření, Evropská komise neustále informovala Parlament o všech jednáních, a sdílela s ním veškeré relevantní dokumenty (tajné dokumenty byly sdíleny pouze předsedovi, místopředsedovi a zpravodajcům Výboru pro mezinárodní obchod), také se Komise nesčetněkrát účastnila plenárních diskusí na půdě Parlamentu či neformálních schůzích, a odpovídala na dotazy europoslanců.¹⁷⁶

Teprve až 15. dubna 2011 došlo k sestavení návrhu dohody, která byla v prosinci téhož roku přijata Radou EU. Ovšem největší zlom nastal až 27. ledna 2012, kdy parlamentní zpravodajec pro ACTA Kader Arif veřejně odsoudil celý proces vyjednávání dohody. Nedostatečná transparentnost při zahájení vyjednávání, žádné konzultace s veřejností, a opakované prodlevy podpisu textu dohody, bez udání důvodů, považuje za nehoráznost.¹⁷⁷ Následkem uvedeného prohlášení došlo ke zvýšení protestů veřejnosti vůči dohodě ACTA. Komise si jasně uvědomovala, že masové demonstrace v Polsku a dalších zemích změnily pohled liberálních a konzervativních europoslanců na dohodu ACTA. Tudíž se Komise uchýlila využít poslední možnosti na záchranu ACTA, a požádala Soudní dvůr o posouzení slučitelnosti dohody s primárním právem. Tímto jednáním Komise doufala, že získá čas, než Soudní dvůr vyjádří svůj názor, a současně požádala Evropský parlament, aby se svým rozhodnutím k dohodě vyčkal. Ovšem hromadné protesty veřejnosti zapříčinily změnu názoru Parlamentu na dohodu ACTA tak, že většina poslanců odmítala vyčkávat na stanovisko Soudního dvora, a okamžitě rozhodli o dohodě projednávat a hlasovat.¹⁷⁸

Z toho důvodu Parlament požádal Výbor pro mezinárodní obchod o doporučení k dotčené dohodě. Proto se Výbor pro mezinárodní obchod obrátil ještě na další čtyři výbory (LIBE, JURI, DEVE a ITRE), se žádostí o jejich stanoviska, zda by měla být dohoda ACTA přijata. Toho některé výbory využily, a ve svých stanoviskách vyjádřili svá rozhořčení. Prvním takovým byl Výbor pro průmysl, výzkum a energetiku, který vytýká, že dohoda neposkytuje „spravedlivou rovnováhu mezi právem duševního vlastnictví a svobodou podnikat, právem na ochranu

---

¹⁷⁵ Tamtéž.

¹⁷⁶ European Commission. Transparency of ACTA negotiations [online]. trade.ec.europa.eu, 13. února 2012 [cit. 29. června 2018]. Dostupné na <http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/february/tradoc_149103.pdf>.

¹⁷⁷ LEE, David. European Parliament rapporteur quits in ACTA protest [online]. BBC.com, 8. března 2012 [cit. 29. června 2018]. Dostupné na <<https://www.bbc.com/news/technology-16757142>>.

¹⁷⁸ HÉRITIER, Adrienne, MOURY, Catherine, SCHOELLER, Magnus. The European Parliament as a driving ..., s. 90 – 91.

osobních údajů a svobodou přijímat nebo rozšiřovat informace, což je požadavek, o němž nedávno rozhodl Evropský soudní dvůr.¹⁷⁹ Dále má obavy, že předmětná dohoda příliš sdružuje odlišné druhy práv k duševnímu vlastnictví, která ve výsledku nezajišťuje „speciální potřeby jednotlivých odvětví.“¹⁸⁰ Nicméně, nejvíce se ve svém stanovisku vyjádřil Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci, který navázal na Výbor ITRE s tím, že je nutné dosáhnout této rovnováhy s apelem na to, že „tato posílená lidskoprávní struktura zaručující vysokou úroveň ochrany lidských práv, o jejíž budování Unie usiluje (tzv. evropský model), musí být respektována také ve vnějších vztazích Unie, neboť Unie musí jít v otázce základních práv příkladem a neměla by být považována za subjekt, jenž umožňuje obcházení základních práv.“¹⁸¹ Na základě této skutečnosti se domnívá, že předmětná dohoda nezajišťuje dostatečné záruky na zachování práv soukromého života a komunikace, jak tomu stanovuje článek 7 Listiny základních práv. Zbylé dva výbory se taktéž vyjádřili negativním stanoviskem k přijetí dohody ACTA. Tudíž 4. července 2012 vydal Parlament legislativní usnesení, v němž souhlasí s doporučením Výboru pro mezinárodní obchod¹⁸² a dle článku 218 odst. 6 SFEU odmítl vydat svůj souhlas.¹⁸³

Obchodní dohoda ACTA poskytla Parlamentu znovu příležitost k výkonu své pravomoci veta, což opět dokazuje další evoluční změnu role Parlamentu při uzavírání mezinárodních obchodních dohod, jež posílila jeho důvěru natolik, že už odmítá udělovat souhlas dohodám, které by byly v rozporu s jeho preferencemi, nebyly dostatečně transparentní, či měly negativní ohlasy na veřejnosti.

---

¹⁷⁹ Stanovisko Výboru pro průmysl, výzkum a energetiku pro Výbor pro mezinárodní obchod k návrhu rozhodnutí Rady o uzavření Obchodní dohody proti padělatelství mezi Evropskou unií a jejími členskými státy, Austrálií, Kanadou, Japonskem, Korejskou republikou, Spojenými státy mexickými, Marockým královstvím, Novým Zélandem, Singapurskou republikou, Švýcarskou konfederací a Spojenými státy americkými (12195/2011 – C7-0027/2012 – 2011/0167(NLE)) [online]. europa.eu, 5. června 2012 [cit. 29. června 2018]. Dostupné na <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+COMPARL+PE-483.518+02+DOC+PDF+V0//CS&language=CS>>.

¹⁸⁰ Tamtéž.

¹⁸¹ Stanovisko Výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci pro Výbor pro mezinárodní obchod k souladu Obchodní dohody proti padělatelství mezi Evropskou unií a jejími členskými státy, Austrálií, Kanadou, Japonskem, Korejskou republikou, Spojenými státy mexickými, Marockým královstvím, Novým Zélandem, Singapurskou republikou, Švýcarskou konfederací a Spojenými státy americkými s právy zakotvenými v Listině základních práv Evropské unie (12195/2011 – C7-0027/2012 – 2011/0167(NLE)), [online]. europa.eu, 4. června 2012 [cit. 29. června 2018]. Dostupné na <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+COMPARL+PE-480.574+02+DOC+PDF+V0//CS&language=CS>>.

¹⁸² Na základě stanovisek všech čtyř zmiňovaných výborů, Výbor INTA hlasoval 19 ku 12 pro neudělení souhlasu k uzavření dohody, bez zdržení se hlasu.

¹⁸³ Legislativní usnesení Evropského parlamentu ze dne 4. července 2012 k návrhu rozhodnutí Rady o uzavření Obchodní dohody proti padělatelství mezi Evropskou unií a jejími členskými státy, Austrálií, Kanadou, Japonskem, Korejskou republikou, Spojenými státy mexickými, Marockým královstvím, Novým Zélandem, Singapurskou republikou, Švýcarskou konfederací a Spojenými státy americkými (12195/2011 – C7-0027/2012 – 2011/0167(NLE)) [online]. europa.eu, 4. července 2012 [cit. 29. června 2018]. Dostupné na <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P7-TA-2012-0287+0+DOC+PDF+V0//CS>>.

3.3. TTIP dohoda

Transatlantická dohoda o obchodu a investicích (TTIP, Transatlantic Trade and Investment Partnership) představuje komplexnější dohodu týkající se volného obchodu mezi USA a Evropskou unií, jehož cílem bylo zlepšit přístup na trh tím, že budou odstraněny překážky obchodu a investic do zboží, služeb a zemědělství, a rozvíjet spolupráci v oblasti regulace. Jedná se o nejnáročnější jednání dohod vedené Evropskou unií, i přesto zde došlo opět k zásadní změně zapojení Parlamentu do mezinárodních smluv, a tentokrát Evropský parlament překonal i Lisabonskou smlouvu. Přestože nemá formální úlohu při schvalování vyjednávacího mandátu, Parlament toto 'omezení' přešel tak, že vydal komplexní usnesení¹⁸⁴ vyjadřující se k budoucí dohodě mezi EU a USA dříve, než vůbec došlo k zahájení oficiálních jednání o dohodě.¹⁸⁵

V usnesení navazuje na zprávu pracovní skupiny na vysoké úrovni pro zaměstnanost a růst, kde se vyjadřuje i ke strategickým, politickým a hospodářským otázkám dohody. Vzhledem k tomu, že má být dohoda uzavřena mezi dvěma největšími aktéry, kteří společně tvoří třetinu světového obchodu, Parlament zdůrazňuje, že by „strategický význam hospodářských vztahů mezi EU a USA měl být potvrzen a prohlouben a že EU a USA by měly vytvořit společné přístupy v oblasti globálního obchodu, investic a otázek spojených s obchodem, jako jsou standardy, normy a předpisy, aby se vytvořila širší transatlantická vize a společný soubor strategických cílů.“¹⁸⁶ Uzavřením dohody by tak využili potenciál k zlepšení ekonomické a hospodářské krize, čímž vyjadřuje plnou podporu pro sjednání této dohody. Tímto prohlášením odkazuje na Radu, aby mohla pověřit Komisi k zahájení jednání s tím, že by dohoda měla být dostatečně ambiciózní a zavazující. Uzavření dohody by mělo charakterizovat „skutečnou reciproční otevřenost trhu“, jež by vedly k lepším obchodním vztahům v praxi. Na druhou stranu, Parlament v usnesení zdůrazňuje, aby předmětná dohoda žádným způsobem nebránila „kulturní a jazykové rozmanitosti, včetně audiovizuálního sektoru a sektoru služeb v oblasti kultury.“¹⁸⁷ Ovšem největší apel klade opět na ochranu základních práv, a na schopnosti dohody zajistit jejich plné dodržování, včetně zohlednění ustanovení GATS. V závěru usnesení neopomíná opět zdůraznit povinnosti Komise, které jí plynou ze článku 218 odst. 10 SFEU, a také doufá i v úzkou spolupráci ze strany Rady EU a Kongresu USA. Evropský parlament prohlásil, že „je

---

¹⁸⁴ Usnesení Evropského parlamentu o jednáních o obchodu a investicích mezi EU a Spojenými státy americkými (2013/2558(RSP)) [online]. europa.eu, 14. května 2013 [cit. 29. června 2018]. Dostupné na <<http://www.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+MOTION+B7-2013-0187+0+DOC+PDF+V0//CS>>.

¹⁸⁵ MEISSNER, Katharina. Democratizing EU External Relations: The European Parliament's Informal Role in SWIFT, ACTA and TTIP. *European Foreign Affairs Review*, 2016, roč. 21, č. 2, s. 279 – 280.

¹⁸⁶ Usnesení Evropského parlamentu o jednáních o obchodu ..., bod 1.

¹⁸⁷ Tamtéž, bod 10.

odhodlán hrát proaktivní úlohu a spolupracovat při zavádění nových právních předpisů.¹⁸⁸ Tudíž očekává, že se bude účastnit celého průběhu jednání, včetně zahájení jednání.¹⁸⁹

Z toho je patrné, že předložené usnesení Parlament použil jako nástroj k tomu, aby mohl ovlivnit nejen průběh jednání, ale i samotný mandát k vyjednávání. To se také i stalo, nejenže dotčené usnesení fakticky posloužilo jako mandát pro vyjednávání, ale navíc byly zohledněny i jednotlivé postoje Parlamentu k dohodě. Jelikož dohoda TTIP byla z politického hlediska důležitá, proto se Komise nakonec rozhodla mandát k vyjednávání dohody zveřejnit. Komise i Rada tak raději dali přednost vzájemné spolupráci s Parlamentem, nežli se obávat, že náročná a dlouhá jednání budou zamítnuty Parlamentem.¹⁹⁰

V průběhu jednání došlo ke zvolení nového předsedy Komise, kde do funkce nastoupil Jean-Claude Juncker. Ten v listopadu 2014 vydal vyjádření k otázce transparentnosti jednání TTIP,¹⁹¹ jež mělo usnadnit přístupnost vyjednávacích dokumentů nejen Parlamentu, ale i všem členským státům EU. I přes úsilí Komise posílit transparentnost jednání, se jim to nepodařilo, jelikož parlamentní výbory i europoslanci žádali o daleko větší přístup k dokumentům, včetně těch, které jsou pro ně nepřístupné, což Komise odmítala. Parlament zdůraznil, že přístup k dokumentům je nejdůležitější především pro širokou veřejnost. Nakonec se přece jen podařilo Parlamentu získat přístup ke stejným dokumentům, kterými disponuje nejen Rada EU, ale i výbor INTA. Komise nakonec, v rámci transparentnosti, navýšila četnost ústních slyšení, čímž byl Parlamentu zajištěn neustálý přísun informací o vyjednávání dohod, a tím se usnadnila i kontrola nad dohodami. S ohledem na význam samotné dohody, Parlament vytvořil i pracovní a monitorovací skupiny, které sloužily nejen jako kontrola nad projednávanými dohodami, ale i kvůli věcnému rozsahu dohody. Předseda Parlamentu navíc zřídil i koordinační skupinu určenou výlučně na dohodu TTIP, která by řešila politické otázky a upevnila tím i vzájemnou spolupráci mezi institucemi a delegacemi ze Spojených států.¹⁹²

V červenci 2015 Parlament opět vydal usnesení¹⁹³, v němž nejen shrnul průběh jednání, ale vyjádřil i své požadavky. V usnesení naléhal na Komisi, aby zajistila ještě užší spolupráci nejen se zúčastněnými stranami, ale i členskými státy. V návaznosti na probíhající vyjednávání, přidal i

---

¹⁸⁸ Tamtéž, bod. 23.

¹⁸⁹ Usnesení Evropského parlamentu o jednáních o obchodu ...

¹⁹⁰ MEISSNER, Katharina. *Democratizing EU External Relations ...*, s. 280 – 281.

¹⁹¹ European Commission. *Communication to the Commission concerning transparency in TTIP negotiations*, C(2014) 9052 [online] ec.europa.eu, [cit. 30. června 2018]. Dostupné na <<http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/3/2014/EN/3-2014-9052-EN-1-1.PDF>>.

¹⁹² MEISSNER, Katharina. *Democratizing EU External Relations ...*, s. 281 – 282.

¹⁹³ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 8. července 2015 obsahující doporučení Evropského parlamentu Evropské komisi týkající se jednání o Transatlantickém obchodním a investičním partnerství (TTIP) (2014/2228(INI)) [online] europa.eu, 8 července 2015 [cit. 30. června 2018]. Dostupné na <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P8-TA-2015-0252+0+DOC+PDF+V0//CS>>.

komplexní seznam doporučení pro Komisi, které by dohoda TTIP měla zahrnovat. Jednalo se zejména o otázky přístupu na trh, regulační spolupráci či pravidla týkající se pracovních práv nebo životního prostředí a udržitelného rozvoje.¹⁹⁴ Nakonec 28. května 2015 Parlament udělil souhlas k uzavření této dohody.

Shrneme-li to, nejenže Parlament zvýšil svou účast na jednáních TTIP oproti předchozím obchodním dohodám, ale zvýšila se jeho snaha stále více se účastnit na těchto dohodách. Nutné je však dodat, že právě dohoda SWIFT, a později i ACTA, značně přispěly k možnosti, aby Parlament získal více práv, zejména se týče o přístupu k informacím a dokumentům o TTIP. V této dohodě je také vidět, jak Parlament začíná vyvíjet tlak na Komisi, aby začala více brát v úvahu i jeho názory.

---

¹⁹⁴ Tamtéž.

Závěr

Při zpracování této práce je vidět, jak se vyvíjel Evropský parlament ve vnějších vztazích Evropské unie. Z počátku mu byly přiznány pouze konzultační pravomoci, a to ještě v omezené míře. S tím si Parlament poradil tak, že začal stále více využívat neformálních způsobů, resp. v průběhu let uzavřel několik meziinstitucionálních dohod s Evropskou komisí, které mu zajistily nejen větší konzultace, ale i samotná Komise se zavázala k tomu, že začlení jeho delegace do jednání o mezinárodních dohodách. Naproti tomu, meziinstitucionální dohoda s Radou mu zase zajistila lepší přístup k utajovaným informacím, i když jen pro vybrané členy Parlamentu, a jen ty informace, které povolí Rada. Mnohem větší pravomoci ve vnějších vztazích EU, mu zajistila Lisabonská smlouva, resp. článek 218 SFEU, díky kterému získat právo veta v mezinárodních dohodách, dle odst. 6 dotčeného ustanovení; právo konzultace a právo být okamžitě informován ve všech etapách mezinárodních dohod.

Ačkoliv z hlediska *de iure*, pravomoc souhlasu poskytuje obtížné manévrovací postavení, Parlament jej fakticky dokázal proměnit v jeden z neúčinnějších nástrojů, kterým ovlivňuje přijímání mezinárodních dohod, zejména těch obchodních. Jak už bylo v diplomové práci řečeno několikrát, Parlament je povinen udělovat souhlas k uzavření mezinárodní dohody. Ten jej začal využívat ve svůj prospěch, tedy v případě, kdy zjistí, že návrh dohody je v rozporu s jeho názory. Jak se prokázalo v případových studiích, Parlament se dokonce neohlíží ani na skutečnost, že návrh dohody byl schválen Radou, ani na žádost Komise, aby posečkal s rozhodnutí, dokud by nebylo vydáno stanovisko Soudního dvora. Ovšem nejvíce se tato pravomoc projevila při uzavírání obchodní dohody SWIFT, kde Parlament svého veta poprvé využil.

Největší problém, z pohledu Parlamentu, představovala oblast SZBP, kde mu byly přiznány prakticky žádné pravomoci, avšak i tento problém se podařilo obejít. Tím, že Parlament disponoval kontrolními pravomocemi vůči Komisi, resp. měl právo schvalovat finální složení členů Komise, a to včetně Vysokého představitele, právě díky Vysokému představiteli, jenž zodpovídal za chod SZBP, získal Parlament přístup i k těmto informacím. Lépe řečeno, aby Parlament nedělal obstrukce při jmenování Komise, se Vysoký představitel zavázal v Prohlášení, že bude udržovat vzájemné konzultace, a vybraným členům Parlamentu poskytoval informace, které uzná za vhodné ke sdílení, s ohledem na jejich obsah. Na základě článku 218 odst. 10 SFEU, mu byla konečně formálně přiznána povinnost okamžitě informovat ve všech etapách jednání. V praxi se právo na informace stalo jedním z nejvyužívanějších práv Parlamentu, zejména v oblasti SZBP. Navzdory tomu, že tato povinnost byla také nejvíce obcházena ze strany Rady, o to více Parlament prosazoval svá práva. Dokazuje to i soudní judikatura, která nejednou potvrdila jeho práva přiznaná Lisabonskou smlouvou s tím, že se jedná o demokratickou zásadu.

Lisabonská smlouva navíc mu v oblasti SZBP zaručila i pravomoci konzultace. Díky tomu si Parlament začíná více uvědomovat své potenciální možnosti, kterými může prosazovat větší účast na mezinárodních jednáních.

V oblasti rozšiřování je opět využívána pravomoc souhlasu Parlamentu, ale Lisabonská smlouva tuto pravomoc rozšířila i na procesy vystoupení z Unie, čímž opět posílila roli Parlamentu ve vnějších vztazích.

Evoluční vývoj Parlamentu je vidět zejména na třech obchodních dohodách: SWIFT, ACTA a TTIP. Každá z nich posunula Parlament o něco více dopředu. V obchodní dohodě SWIFT je vidět první využití pravomoci veta. Tím, že odmítl udělit souhlas k uzavření dohody, dokázal nejen Komisi, ale hlavně Radě, že již nepůjde o hladký průběh přijímání dohod, ale je nutné vzít do úvahy nového aktéra. Díky tomu narušuje hlavní tandem Rady a Komise při přijímání dohod, a současně rozbíjí předpojatost Rady, že Parlament bude jen formálně schvalovat mezinárodní dohody. Toho si uvědomil i Parlament, což dokazuje i pozdější dohoda ACTA, kde vydává usnesení, v nichž uvádí nejen své požadavky, ale otevřeně upozorňuje na hrozbu veta v případě, že bude obchodní dohoda odporovat názorům Parlamentu. Poslední a nejdůležitější obchodní dohodu představuje dohoda TTIP, kde Parlament překonává Lisabonskou smlouvu a formální pravomoci, neboť vydává usnesení ještě dříve, než je vůbec zahájeno jednání o dohodě. Svým jednáním, a hrozbou z možného zamítnutí dohody, si zajistil přístup k celému průběhu obchodních dohod, ač k tomu formálně není oprávněn. Dokonce z obchodních dohoda vyplývá, že se Komise a Rada EU raději bude řídit usnesením Parlamentu, než aby se obávala odmítnutí Parlamentu, což by nejen časového, ale i finančního hlediska představovalo velké ztráty.

Odmítnutí udělit souhlas lze z mého pohledu považovat i jako kontrolní prostředek vůči mezinárodním smlouvám, a nejen jako účinný nástroj. Z toho dovozují, že je jen otázkou času, než budou Parlamentu přiznány ještě větší pravomoci ve vnějších vztazích. Ač jsou pravomoci Evropského parlamentu, ve vnějších vztazích, de iure nedostatečné, v praxi Parlament dokázal, že je schopen jich využívat maximálně, a dokonce se nebojí využívat šedých zón, k získání lepšího přístupu.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

6th ed. London: John Harper Publishing, 2005. xvi, 399 s.

CORBETT Richard, JACOBS Francis, SHACKLETON Michael. The European Parliament. DE WITTE, Bruno, TRECHSEL, Alexander, DAMJANOVIĆ, Dragana a kol. Legislating after Lisbon: New Opportunities, for the European Parliament. Florence: European University Institute, 2010. 45 s.

FIALA, Petr, PÍTROVÁ, Lenka. Evropská unie. 2. dopl. a aktualit. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2009. 803 s.

JANKŮ, Martin, JANKŮ, Linda. Právo EU po Lisabonské smlouvě. Ostrava: KEY Publishing, 2012. 274 s.

KOUTRAKOS, Panos. EU International Relations Law. 2 edition. Oregon: Hart Publishing, 2015. 542 s.

PÍTROVÁ, Lenka. Evropská dimenze legislativního procesu. Praha: Leges, 2014. 336 s.

PÍTROVÁ, Markéta a kol. Postlisabonské procesy v Evropské unii. Brno: MUNI Press, 2014. 379 s.

SVOBODA, Pavel. Právo vnějších vztahů EU. Praha: C. H. Beck, 2010. 246 s.

SVOBODA, Pavel. Úvod do evropského práva. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 432 s.

ŠLOSARČÍK, Ivo, KASÁKOVÁ, Zuzana a kol. Instituce Evropské unie a Lisabonská smlouva. Praha: Grada Publishing, 2013. 248 s.

TICHÝ, Luboš, ARNOLD, Rainer, ZEMÁNEK, Jiří. Evropské právo. 5. přeprac. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 756 s.

VAN VOOREN, Bart, WESSEL, Ramses A. EU External Relations Law: text, cases and materials. Cambridge: Cambridge University Press, 2014, xxxiv, 579 s.

ZBÍRAL, Robert. Institucionální rámec Evropské unie: právně-politologický pohled. Praha: Linde, 2007. 239 s.

Příspěvky ve sborníku

DEVUYST, Youri. The European Parliament and International Trade Agreements: Practice after the Lisbon Treaty. In GOVAERE, Inge, LANNON, Erwan (ed). The European Union in the World: Essays in Honour of Marc Maresceau. Leiden; Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2014, s. 171 – 189.

EDWARDS, Geoffrey. The Pattern of the EU's Global Activity. In HILL, Christopher, SMITH, Michael (ed). International Relations and the European Union. 2 edition. New York: Oxford University Press, 2011, s. 39 – 64.

GIANNITI, Luigi, LUPO, Nicola. The Role of the European Parliament President in Parliamentary Diplomacy. In STAVRIDIS, Stelios, JANCIC, Davor (ed). Parliamentary Diplomacy in European and Global Governance (diplomatic studies), Vol. 13. Leiden: Brill/Nijhoff, 2017, s. 41 – 56.

MEISSNER, Katharina. Democratizing EU External Relations: The European Parliament's Informal Role in SWIFT, ACTA, and TTIP. European Foreign Affairs Review, 2016, roč. 21, č. 2, s. 269 – 288.

PASSOS, Ricardo. Mixed Agreements from Perspective of European Parliament. In HILLION, Christophe, KOUTRAKOS, Panos (ed). Mixed Agreements Revisited: the EU and its member states in the world. Oxford: Hart, 2010, s. 269 – 294.

THYM, Daniel. Parliamentary involvement in European international relations. In CREMONA, Marise, de Witte, Bruno (ed). EU Foreign Relations Law: Constitutional Fundamentals. Oxford: Hart, 2008, s. 201 – 232.

VAN HECKE, Steven, WOLFS, Wouter. The European Parliament and European Foreign Policy. In JØRGENSEN, Knud Erik, AARSTAD, Åasne Kalland, Drieskens, Edith (ed). The Sage Handbook of European Foreign Policy. Volume 1. London: Sage, 2015, s. 291 – 305.

VANHOONACKER, Sophie. The Institutional Framework. In HILL, Christopher, SMITH, Michael (ed). International Relations and the European Union. New York: Oxford University Press, 2005, s. 67 – 90.

Komentář

CUPALOVÁ, Marcela. In SYLLOVÁ, Jindřiška, Lenka PÍTROVÁ a Helena PALDUSOVÁ. Lisabonská smlouva: komentář. [Beckova edice komentované zákony] Praha: C.H. Beck, 2010, s. 540 – 541 (čl. 133 SFEU).

PECHÁČEK, Štěpán. In SYLLOVÁ, Jindřiška (ed.) Lisabonská smlouva. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 148 – 149 (čl. 36 SEU).

PECHÁČEK, Štěpán. In SYLLOVÁ, Jindřiška (ed.) Lisabonská smlouva. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 118 – 122 (čl. 21 SEU).

PECHÁČEK, Štěpán. In SYLLOVÁ, Jindřiška (ed.) Lisabonská smlouva. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 150 (čl. 37 SEU).

PÍTROVÁ, Lenka. In SYLLOVÁ, Jindřiška (ed.) Lisabonská smlouva. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 757 – 762. (čl. 218 SEU).

PÍTROVÁ, Lenka. In SYLLOVÁ, Jindřiška (ed.) Lisabonská smlouva. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 725 – 731 (čl. 207 SEU).

PÍTROVÁ, Lenka. In SYLLOVÁ, Jindřiška (ed.) Lisabonská smlouva: komentář. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 503 – 505 (čl. 118 SFEU).

SVOBODOVÁ, Magdaléna. In SYLLOVÁ, Jindřiška (ed.) Lisabonská smlouva. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 891 (čl. 295 SFEU).

SYLLOVÁ, Jindřiška. In SYLLOVÁ, Jindřiška (ed.) Lisabonská smlouva. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 185 – 187 (čl. 50 SEU).

Odborný časopis

CRUM, Ben. Parliamentarization of the CFSP through informal institution-making? The fifth European Parliament and the EU High Representative. *Journal of European Public Policy*, 2006, vol. 13, issue 3, s. 383 – 401.

HIX, Simon, HØYLAND, Bjørn. Empowerment of the European Parliament. *Annual Review of Political Science*, 2013, vol 16, s. 182 -184.

KLEIZEN, Bjorn. Mapping the involvement of the European Parliament in EU external relations – a legal and empirical analysis. *Centre for the Law of EU External Relations (CLEER)*, 2016, issue 4, 45 s.

NENTWICH, Michael, FALKNER, Gerda. The Treaty of Amsterdam: Towards a New Institutional Balance, *European Integration online papers*, 1997, roč. 1, č. 15, 38 s.

ROMANIELLO, Maria. The international role of the European Parliament: The SWIFT Affair and the 're-assessed' European institutional balance of power. *Perspectives on Federalism*. 2013, roč. 5, č. 1, s. 97 – 121.

SERVENT, Ariadna Ripoll. The role of the European Parliament in international negotiations after Lisbon. *Journal of European Public Policy*, 2014, roč. 21, č. 4, s. 568 – 586.

VAN DEN PUTTE, Lore, DE VILLE, Ferdi, ORBIE, Jan. The European Parliament's New Role in Trade Policy: Turning power into impact. *CEPS Special Report*, 2014, č. 89. 12 s.

VARA, Juan Santos. The role of the European Parliament in the conclusion of the Transatlantic Agreements on the transfer of personal data after Lisbon. *CLEER Working Papers*, 2013, roč. 2. 31 s.

WAGNER, Wolfgang. The democratic control of military power Europe. *Journal of European Public Policy*, 2006, vol. 13, is. 2, s. 200 – 216.

WOLFSTÄDTER, Laura Maria, BECKER, Sophia, KREILINGER, Valentin. Rights and Role of the European Parliament in Common Commercial Policy [policy paper No. 215]. Berlin: Jacques Delors Institute. 2018, 17 s.

Právní předpisy a unijní dokumenty

Declaration by the High Representative on political accountability (draft). In Adoption of a Council Decision establishing the organisation and functioning of the European External Action Service, OJ C 210, 3. august 2010, s. 1 – 4.

European Commission. Transparency of ACTA negotiations [online]. trade.ec.europa.eu, 13. února 2012 [cit. 29. června 2018]. Dostupné na <http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/february/tradoc_149103.pdf>.

Evropský parlament. Usnesení Evropského parlamentu ze dne 10. března 2010 o transparentnosti a stavu jednání o dohodě ACTA [online]. europarl.europa.eu, [cit. 29. června 2018]. Dostupné na <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_adoptes/provisoire/0058/P_7_TA-PROV\(2010\)0058_CS.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_adoptes/provisoire/0058/P_7_TA-PROV(2010)0058_CS.pdf)>.

Evropský parlament. Vysvětlující prohlášení [online]. europarl.europa.eu, [cit. 29. června 2018]. Dostupné na

<<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A7-2012-0204&language=CS#top>>.

European Commission. Communication to the Commission concerning transparency in TTIP negotiations, C(2014) 9052 [online] ec.europa.eu, [cit. 30. června 2018]. Dostupné na <<http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/3/2014/EN/3-2014-9052-EN-1-1.PDF>>

Framework Agreement on relations between the European Parliament and the Commission, 5 July 2000 [online]. Europarl.europa.eu, [cit. 12. června 2018]. Dostupné na <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P5-TA-2000-0300+0+DOC+XML+V0//EN#BKMD-11>>.

Interinstitucionální dohoda mezi Evropským parlamentem, Radou a Komisí o rozpočtové kázní a řádném finančním řízení. Úř. věst. C139, 14. června 2006, s. 1 – 17.

Interinstitucionální dohoda ze dne 12. března 2014 mezi Evropským parlamentem a Radou o předávání utajovaných informací v držení Rady, jež se týkají záležitostí mimo oblast společné zahraniční a bezpečnostní politiky, Evropskému parlamentu a o jeho nakládání s nimi. Úř. Věst. C 95, 1. dubna 2014, s. 1 – 7.

Interinstitutional agreement of 20 November 2002 between the European Parliament and the Council concerning access by the European Parliament to sensitive information of the Council in the field of security and defence policy, OJ C-298, 30 November 2002, s. 1 – 3.

Jednací řád Evropského parlamentu, 8. volební období (Leden 2017)

Legislativní usnesení Evropského parlamentu ze dne 4. července 2012 k návrhu rozhodnutí Rady o uzavření Obchodní dohody proti padělatelství mezi Evropskou unií a jejími členskými státy, Austrálií, Kanadou, Japonskem, Korejskou republikou, Spojenými státy mexickými, Marockým královstvím, Novým Zélandem, Singapurskou republikou, Švýcarskou konfederací a Spojenými státy americkými (12195/2011 – C7- 0027/2012 – 2011/0167(NLE)) [online]. europarl.europa.eu, 4. července 2012 [cit. 29. června 2018]. Dostupné na <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P7-TA-2012-0287+0+DOC+PDF+V0//CS>>.

Protokol (č. 1) o úloze vnitrostátních parlamentů k Evropské unií. In Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unií (SEU) a Smlouvu o založení Evropského společenství, Úř. věst. C 306, 17. prosince 2007, s. 148 – 150.

Rámcová dohoda o vztazích mezi Evropským parlamentem a Evropskou komisí, Úř. věst. L 304, 20 listopadu 2010, s. 47 – 62.

Rozhodnutí Konference předsedů ze dne 29. října 2015, prováděcí ustanovení, kterými se řídí činnost delegací a osob vyslaných na pracovní cesty mimo Evropskou unii. [online]. Europarl.europa.eu, [cit. 15. června 2018]. Dostupné na <http://www.europarl.europa.eu/RegData/publications/reg/2015/0001/EP-PE_REG%282015%290001_CS.pdf>.

Rozhodnutí Konference předsedů ze dne 29. října 2015, prováděcí ustanovení, kterými se řídí činnost delegací a osob vyslaných na pracovní cesty mimo Evropskou unii. [online]. Europarl.europa.eu, [cit. 15. června 2018]. Dostupné na <http://www.europarl.europa.eu/RegData/publications/reg/2015/0001/EP-PE_REG%282015%290001_CS.pdf>.

Rules of Procedure of European Parliament. 7th parliamentary term (July 2010). [online]. Europarl.europa.eu, [cit. 14. června 2018]. Dostupné na <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+RULES-EP+20100705+0+DOC+PDF+V0//EN>>.

Smlouva o Evropské unii (konsolidované znění). Úř. věst. C 326, 26. října 2012, s. 13 – 46.

Smlouva o fungování Evropské unie (konsolidované znění). Úř. věst. C 326, 26. října 2012, s. 47 – 390.

Stanovisko Výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci pro Výbor pro mezinárodní obchod k souladu Obchodní dohody proti padělatelství mezi Evropskou unií a jejími členskými státy, Austrálií, Kanadou, Japonskem, Korejskou republikou, Spojenými státy mexickými, Marockým královstvím, Novým Zélandem, Singapurskou republikou, Švýcarskou konfederací a Spojenými státy americkými s právy zakotvenými v Listině základních práv Evropské unie (12195/2011 – C7-0027/2012 – 2011/0167(NLE)), [online]. europarl.europa.eu, 4. června 2012 [cit. 29. června 2018]. Dostupné na <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+COMPARL+PE-480.574+02+DOC+PDF+V0//CS&language=CS>>.

Stanovisko Výboru pro průmysl, výzkum a energetiku pro Výbor pro mezinárodní obchod k návrhu rozhodnutí Rady o uzavření Obchodní dohody proti padělatelství mezi Evropskou unií a jejími členskými státy, Austrálií, Kanadou, Japonskem, Korejskou republikou, Spojenými státy mexickými, Marockým královstvím, Novým Zélandem, Singapurskou republikou, Švýcarskou konfederací a Spojenými státy americkými (12195/2011 – C7-0027/2012 – 2011/0167(NLE)) [online]. europarl.europa.eu, 5. června 2012 [cit. 29. června 2018]. Dostupné na <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+COMPARL+PE-483.518+02+DOC+PDF+V0//CS&language=CS>>.

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 17. září 2009 o připravované mezinárodní dohodě, kterou se mají ministerstvu financí Spojených států amerických zpřístupnit údaje o finančních transakcích za účelem předcházení terorismu a jeho financování a boje proti nim [online]. europa.eu, 17. září 2009 [cit. 27. června 2018]. Dostupné na <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P7-TA-2009-0016+0+DOC+PDF+V0//CS>>.

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 5. května 2010 o doporučení Komise Radě týkající se zmocnění k zahájení jednání mezi Evropskou unií a Spojenými státy americkými o dohodě, kterou se mají Ministerstvu financí Spojených států amerických zpřístupnit údaje o finančních transakcích za účelem předcházení terorismu a financování terorismu a boje proti nim, P7_TA(2010)0143. [online]. europa.eu, 5. května 2010 [cit. 28. června 2018]. Dostupné na <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2010-0143+0+DOC+XML+V0//CS>>.

Usnesení Evropského parlamentu o jednáních o obchodu a investicích mezi EU a Spojenými státy americkými (2013/2558(RSP)) [online]. europa.eu, 14. května 2013 [cit. 29. června 2018]. Dostupné na <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+MOTION+B7-2013-0187+0+DOC+PDF+V0//CS>>.

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 8. července 2015 obsahující doporučení Evropského parlamentu Evropské komisi týkající se jednání o Transatlantickém obchodním a investičním partnerství (TTIP) (2014/2228(INI)) [online] europa.eu, 8 července 2015 [cit. 30. června 2018]. Dostupné na <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P8-TA-2015-0252+0+DOC+PDF+V0//CS>>.

Judikáty

Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 24. června 2014, Evropský parlament v. Rada EU, C – 658/11, ECLI: EU: C: 2014: 2025.

Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 14. června 2016, Evropský parlament v. Rada EU, C – 263/14, ECLI: EU: C: 2016: 435.

Internetové zdroje

BORNEMANN, Lukas, DENZEL, Sarah, NADBATH, Enrico. The 2014 Institutional agreement: Why did the Council open its fortress of classified informations? Working paper No.

- 1 [online]. Ghum.kuleuven.be, leden 2016 [10. června 2018]. Dostupné na <<https://ghum.kuleuven.be/ggs/research/paco/working-papers/paco-wp01.pdf>>.
- DAMEN, Mario, PRZETACZNIK, Jakub. Evropská unie a její obchodní partneři [online]. europarl.europa.eu, únor 2018 [cit. 26. června 2018]. Dostupné na <http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_6.2.1.html>.
- DE MUNTER, André. Rozšiřování Unie [online]. europarl.europa.eu, únor 2018 [cit. 24. června 2018]. Dostupné na <http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.5.1.html>.
- Evropský parlament. „Zpravodaj“ – osoba, která Parlamentu předkládá článek [online]. Europarl.europa.eu, 25. července 2006, [cit. 15. června 2018]. Dostupné na <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20060725STO0938+0+DOC+XML+V0//CS>>.
- Evropský parlament. Delegation [online]. Europarl.europa.eu, [cit. 15. června 2018]. Dostupné na <<http://www.europarl.europa.eu/delegations/cs/about/introduction>>.
- HÉRITIER, Adrienne, MOURY, Catherine, SCHOELLER, Magnus. The European Parliament as a driving force of constitutionalisation [online]. cadmus.eui.eu, říjen 2015 [cit. 27. června 2018]. Dostupné na <http://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/43425/2015-09-RR_eudo.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- KEUKELEIRE, Stephan, DELREUX, Tom. Actors in the EU's foreign policy system: New faces, some new approaches, but no fundamental changes (update of Chapter 3 in The foreign policy of the European Union. 2nd edition) [online]. Macmillanihe.com, April 2017 [cit. 14. června 2018]. Dostupné na <[https://www.macmillanihe.com/resources/CW%20resources%20\(by%20Author\)/K/Keukeleire-And-Delreux-The-Foreign-Policy-Of-The-European-Union-2e/Update%20Chapter%203%20Actors%20-%20New%20faces%20some%20new%20approaches%20but%20no%20fundamental%20changes.pdf](https://www.macmillanihe.com/resources/CW%20resources%20(by%20Author)/K/Keukeleire-And-Delreux-The-Foreign-Policy-Of-The-European-Union-2e/Update%20Chapter%203%20Actors%20-%20New%20faces%20some%20new%20approaches%20but%20no%20fundamental%20changes.pdf)>.
- LEE, David. European Parliament rapporteur quits in ACTA protest [online]. BBC.com, 8. března 2012 [cit. 29. června 2018]. Dostupné na <<https://www.bbc.com/news/technology-16757142>>.
- LEGRAND, Jérôme. Zahraniční politika: cíle, nástroje a dosažené výsledky. [online]. Europarl.europa.eu, 01/2018 [cit. 25. května 2018]. Dostupné na <http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.1.1.html>.

MAHONY, Honor. Parliament Committee rejects Italian Commissioner. [online]. Euobserver.com, 11. října 2004 [cit. 18. června 2018]. Dostupné na <<https://euobserver.com/political/17496>>.

Předseda Evropského parlamentu [online]. Europarl.europa.eu, 13. června 2018 [cit. 13. června 2018]. Dostupné na <<http://www.europarl.europa.eu/the-president/en-cs/p%C5%99edseda-evropsk%C3%A9ho-parlamentu> .

REDEI, Lorinc, ROMANYSHYN, Iulian. The EU's Invisible Diplomacy: The European Parliament's External Action in the Lead-up to the Ukraine crisis [online]. Aei.pitt.edu, 14. června 2018 [cit. 14. června 2018]. Dostupné na <<http://aei.pitt.edu/79464/1/Redei.Romanyshyn.pdf>>.

YAN, Shaohua. The European Parliament's Role in EU Trade Policy after Lisbon: Analysis from an Actorness Approach [online]. Pademia.eu, březen 2015 [26. června 2018]. Dostupné na <http://www.pademia.eu/wp-content/uploads/2015/11/Shao_hua_PademiaOnlineSeries1.pdf>.

Abstrakt

Tato diplomová práce soustřeďuje své zkoumání na Evropský parlament ve vnějších vztazích, jaké má v tomto případě postavení i to, jakými pravomoci vůbec v dané oblasti disponuje. Celá práce je rozčleněna do tří hlavních kapitol. Primárním cílem práce bylo prozkoumat jeho současné formální i neformální pravomoci, které mu přiznávají Smlouvy a interinstitucionální smlouvy, a zjistit jeho dostupné nástroje, prostřednictvím kterých se snaží neustále posilovat svou pozici ve vnějších vztazích. Druhou část práce už představují jednotlivé hlavní politiky, jež se podílí na vytváření vnějšího rámce činností Unie, přičemž každá z těchto politik bude vždy reflektována s ohledem na Evropský parlament a jeho pozici v ní. Třetí, a také poslední část, je zaměřena na vybrané obchodní dohody (zejména na SWIFT, ACTA a TTIP dohody), ve kterých je vidět evoluce role Evropského parlamentu v obchodní politice. Diplomová práce tak došla k závěru, že i když jsou Evropskému parlamentu přiznány v určitých oblastech minimální pravomoci, přesto se nezdřáhá využívat i neformálních přístupů, díky kterým by si zajistil lepší přístup k zahraniční politice Unie. Svým jednáním v politikách ve vnějších vztazích jasně dokázal, že je schopen efektivně a maximálně využívat všech pravomocí, jež jsou mu přiznány, a někdy i překonat.

Klíčová slova

Evropský parlament, vnější vztahy, interinstitucionální dohody, parlamentní výbory, parlamentní delegace, společná zahraniční a bezpečnostní politika, společná obchodní politika, vnější smlouvy, pravomoc souhlasu, SWIFT, ACTA, TTIP

Abstract

This diploma thesis concentrates its examination to the European Parliament in external relations, to discover what kind of position does he have in this case, and set out the powers with whom they work with in this area. The whole work is divided into three main chapters. The primary focus of the thesis was to examine the current formal and informal competencies conferred by the Treaties and the Interinstitutional Agreements, and also identify available tools through which the European Parliament is constantly strengthening its position in external relations. The second part of the thesis lies on the main policies that together contribute on the involvement of the framework of an external activities in the European Union, where each of those politics will be always reflected in the terms of the European Parliament and its position in it. The third, and the last part, focuses on selected trade agreements (especially on SWIFT, ACTA and TTIP agreements) in which you can see the evolution of the European Parliament in commercial policy. Despite the fact, the European Parliament is endowed with the minimal power in certain policies, the diploma thesis thus concluded that the Parliament does not hesitate to use other, the informal, approaches in order to ensure better access to the Union's foreign policy. Through his actions in politics in external relations, the Parliament sufficiently proved that he is able to effectively maximalize its powers, which has been assigned to him, and sometimes even overstep it.

Key words

European parliament, external relations, interinstitutional agreements, parliamentary committees, parliamentary delegations, common foreign and security policy, common commercial policy, external agreements, assent procedure, SWIFT, ACTA, TTIP